

Korruption

Sammanfattning

I detta ärende behandlar utskottet regeringens proposition 2003/04:70 Europarådets straffrättsliga konvention om korruption, m.m. jämte två följdmotioner.

Regeringen föreslår i propositionen bl.a. att riksdagen godkänner Europarådets straffrättsliga konvention om korruption och dess tilläggsprotokoll samt Europarådets civilrättsliga konvention om korruption. Regeringen föreslår också de ändringar i brottsbalken som behöver göras för att Sverige skall uppfylla de krav som följer av den straffrättsliga konventionen och tilläggsprotokollet. Bland annat utsträcks straffansvaret för mutbrott och bestickning till att omfatta parlamentariker i mellanstatliga organisationer som Sverige är medlem i och till domare och andra funktionärer i internationella domstolar vars domsrätt godtas av Sverige. En särskild straffskala föreslås för grova fall av bestickning. Straffskalan omfattar fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2004.

I motionerna begärs en översyn av mut- och bestickningsbrotten.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag, dock med en mindre språklig justering, och avstyrker motionerna.

I ärendet finns en reservation (m, fp, kd, c).

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Europarådets konventioner om korruption m.m.....	6
Konventionernas huvudsakliga innehåll m.m.....	6
Tillträde till konventionerna.....	7
Ändringar i brottsbalken.....	8
Övrigt.....	8
Utredning av mutbrottslagstiftningen.....	9
Reservation.....	11
Utredning av mutbrottslagstiftningen, punkt 4 (m, fp, kd, c)	11
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	12
Propositionen.....	12
Följdmotioner.....	12
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag.....	13
<i>Bilaga 3</i>	
Criminal law convention on corruption (ETS 173).....	16
<i>Bilaga 4</i>	
Straffrättslig konvention om korruption (ETS 173).....	32
<i>Bilaga 5</i>	
Additional protocol to the criminal law convention on corruption (ETS 191).....	48
<i>Bilaga 6</i>	
Tilläggsprotokoll till den straffrättsliga konventionen om korruption (ETS 191).....	53
<i>Bilaga 7</i>	
Civil law convention on corruption (ETS 174).....	58
<i>Bilaga 8</i>	
Civilrättslig konvention om korruption (ETS 174).....	66
<i>Bilaga 9</i>	
Upptagning från justitieutskottets offentliga utfrågning om Mutor och korruption.....	74

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Europarådets straffrättsliga konvention om korruption och dess tilläggsprotokoll

Riksdagen godkänner Europarådets straffrättsliga konvention om korruption och dess tilläggsprotokoll med den reservation beträffande artikel 12 i konventionen som regeringen förordat, med de förklaringar beträffande artikel 17 i konventionen som regeringen förordat och med den deklaration beträffande Gruppen av stater mot korruption som regeringen förordat (avsnitt 6 i propositionen). Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:70 punkt 2.

2. Europarådets civilrättsliga konvention om korruption

Riksdagen godkänner Europarådets civilrättsliga konvention om korruption med den deklaration beträffande Gruppen av stater mot korruption som regeringen förordat (avsnitt 8.4 i propositionen). Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:70 punkt 3.

3. Ändringar i brottsbalken

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken, dock med den ändringen att ett kommatecken läggs till efter ordet "sagts" i 20 kap. 2 § andra stycket 7. Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2003/04:70 punkt 1.

4. Utredning av mutbrottslagstiftningen

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Ju12 yrkandena 1 och 2 och 2003/04:Ju13.

Reservation (m, fp, kd, c)

Stockholm den 4 maj 2004

På justitieutskottets vägnar

Johan Pehrson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Johan Pehrson (fp), Susanne Eberstein (s), Rolf Olsson (v), Margareta Sandgren (s), Beatrice Ask (m), Lennart Nilsson (s), Helena Zakariasén (s), Peter Althin (kd), Elisebeht Markström (s), Jeppe Johnsson (m), Yilmaz Kerimo (s), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c), Göran Norlander (s), Cecilia Magnusson (m), Joe Frans (s) och Leif Björnlod (mp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Inom Europarådet har två konventioner om korruption utarbetats, en straffrättslig och en civilrättslig. Till den straffrättsliga konventionen har även ett tilläggsprotokoll förhandlats fram. Sverige deltog aktivt i arbetet.

Europarådets straffrättsliga konvention om korruption öppnades för undertecknande den 27 januari 1999. Sverige undertecknade konventionen samma dag. Den 25 april 2004 hade konventionen undertecknats av 45 stater och ratificerats av 29 av dessa stater, Albanien, Azerbajdzjan, Belgien, Bosnien och Hercegovina, Bulgarien, Cypern, Danmark, Estland, Finland, Irland, Island, Kroatien, Lettland, Litauen, Makedonien, Malta, Moldavien, Nederländerna, Norge, Polen, Portugal, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Storbritannien, Tjeckien, Turkiet och Ungern samt av Serbien och Montenegro. Konventionen trädde i kraft den 1 juli 2002.

Inom Justitiedepartementet har utarbetats en departementspromemoria – Sveriges tillträde till Europarådets straffrättsliga konvention om korruption, m.m. (Ds 2002:67) – i vilken föreslås att Sverige skall ratificera konventionen. Promemorian har remissbehandlats. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju2002/9251/L5).

Under förhandlingarna av konventionen bestämde man sig för att lyfta ut frågan om korruption hos skiljemän och nämndemän och i stället behandla den i ett tilläggsprotokoll. Tilläggsprotokollet öppnades för undertecknande den 15 maj 2003 och undertecknades samma dag av Sverige. Den 25 april 2004 hade 26 länder undertecknat protokollet, men endast Bulgarien, Norge och Storbritannien hade ratificerat detsamma. Det krävs att fem länder ratificerar protokollet innan det träder i kraft.

Inom Justitiedepartementet har en promemoria utarbetats om Sveriges tillträde till tilläggsprotokollet. Promemorian har remissbehandlats. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju2003/8342/L5).

Europarådets civilrättsliga konvention om korruption öppnades för undertecknande den 4 november 1999, och Sverige undertecknade konventionen den 8 juni 2000. Den 25 april 2004 hade 38 stater undertecknat konventionen, och 20 av dessa stater hade ratificerat konventionen, Albanien, Azerbajdzjan, Bosnien och Hercegovina, Bulgarien, Estland, Finland, Georgien, Grekland, Kroatien, Litauen, Makedonien, Malta, Moldavien, Polen, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Tjeckien, Turkiet och Ungern. Konventionen trädde i kraft den 1 november 2003.

Inom Justitiedepartementet har en promemoria utarbetats om Sveriges tillträde till den civilrättsliga konventionen. Promemorian har remissbehandlats. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju1999/2290/L2).

Konventionerna och tilläggsprotokollet i deras lydelse på engelska och i en översättning till svenska finns i *bilagorna 3–8*.

Regeringens lagförslag återfinns i *bilaga 2*.

Lagrådet har yttrat sig över regeringens lagförslag, dock inte vad gäller de i 17 kap. 17 § och 20 kap. 5 § brottsbalken föreslagna lagändringarna. Dessa är enligt regeringen av så enkel beskaffenhet att Lagrådets yttrande bedömts sakna betydelse. Ett utkast till proposition har sänts ut till vissa myndigheter m.m. för synpunkter. Utkastet och lämnade synpunkter finns tillgängliga i Justitiedepartementet (dnr Ju2002/9251/L5).

Till underlaget i ärendet hör även en upptagning från en av justiteutskottet hållen offentlig utfrågning om mutor och korruption, se *bilaga 9*.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslår regeringen att riksdagen godkänner Europarådets straffrättsliga konvention om korruption, Europarådets civilrättsliga konvention om korruption och tilläggsprotokollet till den straffrättsliga konventionen. Regeringen föreslår också de ändringar i brottsbalken som behöver göras för att Sverige skall uppfylla de krav som följer av den straffrättsliga konventionen och tilläggsprotokollet. Det föreslås att mutbestämmelserna skall göras tillämpliga på utländsk minister, ledamot av ett utländskt parlament eller beslutande organ på regional eller lokal nivå och även på annan person som utövar främmande stats myndighet. Vidare föreslås att mut- och bestickningsbestämmelserna skall göras tillämpliga på ledamot av parlamentarisk församling i mellanstatlig eller överstatlig organisation där Sverige är medlem, på domare och andra funktionärer i internationella domstolar, vars domsrätt Sverige godtar, samt på utländska skiljemän. Det föreslås också att det införs en särskild straffskala för grova fall av bestickning.

En rent nationellt betingad lagstiftningsfråga tas också upp. Det föreslås att bestämmelserna om bestickning och mutbrott inte längre skall vara tillämpliga på ledamöter i beslutande organ som hör till församlingar och kyrkliga samfundigheter.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2004.

Utskottets överväganden

Europarådets konventioner om korruption m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om godkännande av Europarådets straffrättsliga konvention om korruption och dess tilläggsprotokoll samt Europarådets civilrättsliga konvention om korruption med de begränsningar som regeringen föreslår. Utskottet tillstyrker även regeringens förslag till ändringar i brottsbalken, dock med en mindre språklig justering.

Konventionernas huvudsakliga innehåll m.m.

Detta ärende rör frågor om mutor och korruption, ett ämne som under senare tid kommit att uppmärksammas i allt större utsträckning. Enligt justitieutskottet är bestickning och mutbrott allvarliga brott som skall bekämpas var än de förekommer. Som nyss nämnts har utskottet också tidigare hållit en offentlig utfrågning på temat Mutor och korruption.

Det internationella samarbetet har stor betydelse för kampen mot korruptionsbrottsligheten och inom Europarådet har utarbetats två konventioner om korruption, en straffrättslig och en civilrättslig. Till den straffrättsliga har även ett tilläggsprotokoll förhandlats fram.

Europarådets straffrättsliga konvention om korruption och dess tilläggsprotokoll syftar till att stärka det internationella samarbetet i kampen mot korruption. Konventionen föreskriver att staterna skall införa straffansvar för bestickning och mutbrott inom såväl den offentliga som den privata sektorn och med avseende på vissa internationella organ. Vidare innehåller konventionen kriminaliseringsbestämmelser om s.k. handel med inflytande, penningtvätt av medel som härrör från korruption och vissa bokföringsrelaterade gärningar. Konventionen innehåller också föreskrifter om ansvar och påföljder för såväl fysiska som juridiska personer, nationella program för korruptionsbekämpning samt bestämmelser om domsrätt, internationellt samarbete och utlämning. I tilläggsprotokollet finns bestämmelser rörande mut- och bestickningsbrott som rör skiljemän och nämndemän.

Syftet med Europarådets civilrättsliga konvention om korruption är att bidra till kampen mot korruption, främst genom regler om skadestånd. Konventionen, som bygger vidare på och kompletterar den straffrättsliga konventionen, innehåller allmänna bestämmelser av såväl civilrättslig som processrättslig natur. I konventionen regleras i första hand möjligheterna för den som lidit skada till följd av korruption att få ersättning för sina skador, men den innehåller även bestämmelser om avtals ogiltighet och skydd för arbetstagare som rapporterar om korruption hos sin arbetsgivare.

Tillträde till konventionerna

Handel och annan ekonomisk verksamhet blir med tiden alltmer global. Det är därför angeläget med ett internationellt samarbete för att bekämpa korruption. Att vid kriminalisering av korruptionsbrottslighet utgå från snäva och strikt nationella skyddsintressen framstår som en föråldrad hållning. Det ligger i Sveriges intresse att det handlande som den straffrättsliga konventionen och dess tilläggsprotokoll tar sikte på utgör brott enligt såväl svensk lag som enligt andra länders lagstiftning. Det är också viktigt för näringslivet med likvärdiga konkurrensförutsättningar. I det sammanhanget är det av stor betydelse att vissa centrala civilrättsliga regler i samband med korruption är enhetliga. Enligt regeringen finns det mot denna bakgrund starka skäl för Sverige att tillträda de nu aktuella överenskommelserna.

Sverige bör dock enligt regeringen utnyttja möjligheten att reservera sig mot åtagandet i artikel 12 i den straffrättsliga konventionen att införa straffbestämmelser för s.k. handel med inflytande. Bakgrunden är att en kriminalisering av handel med inflytande mycket lätt kan komma i strid med grundläggande rättigheter i en demokrati om att kunna yttra sin mening och på så sätt söka påverka makthavare och andra. Vidare föreslås att Sverige skall avge en förklaring där vi förbehåller oss rätten att inte utöva domsrätt enbart på den grunden att brott enligt konventionen berör en svensk medborgare som är tjänsteman vid en internationell organisation eller domstol m.m. (artikel 17.1 c i den straffrättsliga konventionen). Sverige bör också avge en förklaring om krav på dubbel straffbarhet för svensk domsrätt vid gärningar som begåtts utomlands (artikel 17 i den straffrättsliga konventionen). Slutligen föreslås att Sverige bör avge en särskild deklaration om att en ratifikation av konventionerna och tilläggsprotokollet, enligt Sveriges bedömning, inte medför att vårt medlemskap i Gruppen av stater mot korruption, GRECO, i Europarådet inte kan omprövas om skäl för detta uppkommer i framtiden.

Enligt utskottets uppfattning förutsätter en effektiv brottsbekämpning i allt högre grad ett utvecklat och väl fungerade internationellt samarbete. Sverige har också sedan lång tid tillbaka tagit aktiv del i det mellanstatliga arbetet för att bekämpa korruption, och bl.a. deltagit vid utarbetandet av nu aktuella konventioner. Konventionerna och tilläggsprotokollet utgör enligt utskottets mening betydelsefulla redskap i arbetet med att skapa så heltäckande och harmoniserade regler mot korruption som möjligt. Utskottet instämmer därför i regeringens uppfattning att Sverige bör tillträda konventionerna och tilläggsprotokollet.

Utskottet har inget att erinra mot den reservation samt de förklaringar och särskilda deklarationer som regeringen förordar.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag om att riksdagen skall godkänna Europarådets straffrättsliga konvention om korruption med dess tilläggsprotokoll samt Europarådets civilrättsliga konvention om korruption med den reservation samt de förklaringar och särskilda deklarationer som regeringen förordat.

Ändringar i brottsbalken

Enligt regeringen uppfyller svensk rätt i huvudsak åtagandena i konventionerna och tilläggsprotokollet. En viss utvidgning av den personkrets som omfattas av bestämmelserna i den straffrättsliga konventionen och dess tilläggsprotokoll om mut- och bestickningsbrott krävs dock för att Sverige skall leva upp till konventionens krav. Det gäller utländska ministrar, utländska parlamentariker och ledamöter i utländska regionala och lokala beslutande församlingar samt den som utövar främmande stats myndighet. Dessa kategorier omfattas i dag inte av brottsbalkens bestämmelse om mutbrott. Vidare krävs att straffansvar för bestickning och mutbrott skall omfatta även parlamentariker m.fl. i mellanstatliga och överstatliga organisationer som Sverige är medlem i, domare och andra funktionärer i internationella domstolar, vilkas domsrätt godtas av Sverige, samt utländska skiljemän.

Enligt artikel 19.1 i den straffrättsliga konventionen åtar sig staterna att ha påföljder som är effektiva, proportionella och avskräckande. För att uppfylla detta krav föreslås en särskild straffskala för grova fall av bestickning motsvarande vad som sedan tidigare gäller för mutbrott, dvs. fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Den straffrättsliga konventionen och tilläggsprotokollet innehåller inga bestämmelser om förutsättningarna för åtal som medför att åtalsbestämmelserna behöver ändras. Förändringen av den personkrets som omfattas av mut- och bestickningsbrottsbestämmelserna föranleder dock regeringen att föreslå vissa ändringar av åtalsbestämmelserna. Utgångspunkten har enligt propositionen varit att åtalsreglerna inte skall ändras mer än vad som är en önskvärd följd av den utvidgning av personkretsen som föreslås och att justeringarna skall ligga i linje med de åtalsregler som gäller i dag.

Utskottet har inte något att erinra mot de lagändringar som föreslås med anledning av konventionerna och tilläggsprotokollet. En mindre språklig förändring bör dock, som framgår av utskottets förslag till beslut, göras i den föreslagna lagtexten.

I propositionen föreslås även en ändring av brottsbalkens bestämmelser om bestickning och mutbrott som inte föranleds av Europarådets konventioner. Enligt regeringen finns det sedan relationen mellan staten och Svenska kyrkan ändrades den 1 januari 2000 inte längre tillräckliga skäl att specialreglera mut- och bestickningsansvaret för ledamöter i styrelser m.m. som hör till församlingar och kyrkliga samfälligheter. Den särskilda regleringen av dessa ledamöters ansvar föreslås därför upphöra.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag i denna del.

Övrigt

Den straffrättsliga konventionen om korruption och dess tilläggsprotokoll samt den civilrättsliga konventionen i samma ämne har upprättats på engelska och franska. De båda språkversionerna är lika giltiga. Till propositionen har fogats de två konventionerna samt tilläggsprotokollet i deras engelska lydelse tillsammans med en svensk översättning av respektive dokument. Den

svenska översättningen av den straffrättsliga konventionen om korruption och dess tilläggsprotokoll överensstämmer dock på vissa punkter inte med den engelska texten. Utskottet har inhämtat från Justitiedepartementet att den svenska översättningen kommer att justeras innan respektive dokument publiceras i Sveriges internationella överenskommelser (SÖ). Utskottet finner mot denna bakgrund, och då den svenska översättningen inte har någon juridiskt bindande verkan, inte anledning att göra något ytterligare uttalande i denna del.

Utredning av mutbrottslagstiftningen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår två motioner med begäran om en utredning av mutbrottslagstiftningen. Jämför reservation (m, fp, kd, c).

I motionerna Ju12 (m) och Ju13 (kd) begär motionärerna att regeringen skall tillsätta en utredning som skall göra en översyn av bestämmelserna om bestickning och mutbrott. Enligt motionärerna är dagens lagstiftning alltför generell och otydlig.

Bestämmelserna om bestickning och mutbrott finns i 17 kap. 7 § respektive 20 kap. 2 § brottsbalken. Bestämmelserna utgör i stora drag varandras spegelbilder. Det straffbara handlandet är att lämna, utlova eller erbjuda muta eller annan otillbörlig belöning respektive att ta emot eller begära sådan belöning.

Utskottet delar inte motionärernas uppfattning att gällande bestämmelser är ottydliga och svåra att tillämpa. Även om domstolspraxis är sparsam har det inte framkommit något som tyder på att bestämmelserna inte uppfyller sitt syfte. Vidare innebär den ändring av straffskalan för bestickning som föreslås i propositionen att det för såväl mutbrott som för bestickning finns gott om utrymme för domstolarna att anpassa påföljden till allvaret i det konkreta brottet.

Arbetet mot korruption bedrivs till stor del på internationell nivå. De svenska bestämmelserna om bestickning och mutbrott uppfyller enligt utskottet de krav som ställs i konventioner och andra internationella instrument på området. Sverige har också fortlöpande utvärderats, t.ex. inom ramen för samarbetet i Europarådet av GRECO och i OECD, varvid vår lagstiftning har ansetts tillgodose de krav som de internationella åtagandena ställer. Det är dessutom så att det av motionärerna ifrågasatta rekvisitet ”muta eller annan otillbörlig belöning” återfinns i de flesta av de internationella instrumenten. I de nu aktuella Europarådskonventionerna om korruption t.ex. används begreppet ”any undue advantage” (övers. ”en otillbörlig förmån”). De svenska bestämmelserna stämmer således väl överens med hur de internationella instrumenten utformats.

Utformningen av bestämmelserna om bestickning och mutbrott stämmer också väl överens med utformningen av brottsbalkens övriga bestämmelser. De är generella bestämmelser som ger utrymme för hänsynstagande i varje enskilt fall. Frågan om vad som i en viss situation är att anse som en muta är med nödvändighet svårbedömd. Det kan ofta uppkomma gränsdragningsproblem, och domstolarna måste ha utrymme att ta hänsyn till samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Att t.ex. direkt i lagtexten ange särskilda beloppsgränser, vilket ibland har föreslagits, skulle ge en mycket stelbent reglering som skulle kunna motverka sitt syfte.

Utskottet avstyrker således bifall till motionerna Ju12 och Ju13.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Utredning av mutbrottslagstiftningen, punkt 4 (m, fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Peter Althin (kd), Jeppe Johnsson (m), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c) och Cecilia Magnusson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om utredning av mutbrottslagstiftningen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Ju12 yrkandena 1 och 2 och 2003/04:Ju13.

Ställningstagande

Den svenska lagstiftningen om korruption behöver revideras till både innehåll och form, i syfte att förenkla och förtydliga regelverket. Dagens bestämmelser är alltför generella och otydliga.

Lagföringsandelen för mut- och bestickningsbrott är mycket låg. Det är inte orimligt att anta att det oklara rättsläget är en bidragande orsak till detta.

En ny och genomarbetad korruptionslagstiftning som tydliggör rättsläget inom såväl offentlig som privat sektor behövs. En sådan lagstiftning bör grundas på en insikt om att skyddsintressena i dessa sektorer är olika. Lagen bör också göras mer tydlig och förutsägbar, t.ex. bör det specificeras vad som gör något till ”en muta eller annan otillbörlig belöning”.

Regeringen bör ges i uppdrag att utreda frågan om en ny mutbrottslagstiftning och återkomma till riksdagen med ett lagförslag med den inriktning vi nu förordat.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2003/04:70 Europarådets straffrättsliga konvention om korruption, m.m.:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.
2. Riksdagen godkänner Europarådets straffrättsliga konvention om korruption och dess tilläggsprotokoll med den reservation beträffande artikel 12 i konventionen som regeringen förordat, med de förklaringar beträffande artikel 17 i konventionen som regeringen förordat och med den deklaration beträffande Gruppen av stater mot korruption som regeringen förordat (avsnitt 6).
3. Riksdagen godkänner Europarådets civilrättsliga konvention om korruption med den deklaration beträffande Gruppen av stater mot korruption som regeringen förordat (avsnitt 8.4).

Följdmotioner

2003/04:Ju12 av Beatrice Ask m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mutbrotten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att regeringen tillsätter en utredning i syfte att utreda en ny och ändamålsenlig mutbrottslagstiftning.

2003/04:Ju13 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en utredning om övergripande revision av korruptionslagstiftningen i Sverige.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Härigenom föreskrivs att 17 kap. 7 och 17 §§ samt 20 kap. 2 och 5 §§ brottsbalken skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***17 kap.****7 §¹**

Den som till

1. arbetstagare,
2. annan som avses i 20 kap. 2 §,
3. *främmande stats minister, ledamot av främmande stats lagstiftande församling eller ledamot av främmande stats organ motsvarande dem som avses i 20 kap. 2 § andra stycket 1, eller*

4. *någon som utan att inneha anställning eller uppdrag som nu har sagts utövar främmande stats myndighet* lämnar, utlovar eller erbjuder, för denne själv eller för annan, muta eller annan otillbörlig belöning för tjänsteutövningen, döms för bestickning till böter eller fängelse i högst två år.

Den som till arbetstagare *eller* annan som avses i 20 kap. 2 § lämnar, utlovar eller erbjuder, för denne själv eller för annan, muta eller annan otillbörlig belöning för tjänsteutövningen, döms för bestickning till böter eller fängelse i högst två år.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

17 §²

I vissa fall av bestickning får åklagare väcka åtal endast om brottet anges till åtal av arbets- eller uppdragsgivaren till den som utsatts för bestickningen eller om åtal är påkallat från allmän synpunkt. Detta gäller om bestickning skett i förhållande till någon som

1. inte är arbetstagare hos staten eller hos kommun,
2. inte omfattas av 20 kap. 2 § 2. inte omfattas av 20 kap. 2 § andra stycket 1–4 *eller* 6 och andra stycket 1–4, 8 *eller* 9 och
3. inte är främmande stats minister eller ledamot av främmande stats lagstiftande församling.

¹ Senaste lydelse 1999:197.

² Senaste lydelse 1999:197.

20 kap.**2 §³**

Arbetstagare som, för sig själv eller för annan, tar emot, låter åt sig utlova eller begär muta eller annan otillbörlig belöning för sin tjänsteutövning, döms för *mutbrott* till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma skall gälla, om arbetstagaren begått gärningen innan han erhöll anställningen eller efter det han slutat densamma. Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vad i första stycket sägs om arbetstagare skall också tillämpas på

1. ledamot av styrelse, verk, nämnd, kommitté eller annan sådan myndighet som hör till staten eller till kommun, landsting, kommunalförbund, <i>församling, kyrklig samfällighet</i> eller allmän försäkringskassa,	1. ledamot av styrelse, verk, nämnd, kommitté eller annan sådan myndighet som hör till staten eller till kommun, landsting, kommunalförbund eller allmän försäkringskassa,
---	--

2. den som utövar uppdrag som är reglerat i författning,	
--	--

3. den som omfattas av lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m. eller annan som fullgör lagstadgad tjänsteplikt,	
--	--

4. den som utan att inneha anställning eller uppdrag som nu har sagts utövar myndighet <i>och</i>	4. den som utan att inneha anställning eller uppdrag som nu har sagts utövar myndighet,
---	---

5. den som i annat fall än som avses i 1–4 på grund av förtroendeställning fått till uppgift att för någon annan	
--	--

a) sköta en rättslig eller ekonomisk angelägenhet,	
--	--

b) genomföra en vetenskaplig eller motsvarande utredning,	
---	--

c) självständigt sköta en kvalificerad teknisk uppgift, eller	
---	--

d) övervaka utförandet av en sådan uppgift som anges i a, b eller c, <i>och</i>	d) övervaka utförandet av en sådan uppgift som anges i a, b eller c,
---	--

6. ledamot av Europeiska gemenskapernas kommission, Europaparlamentet eller Europeiska gemenskapernas revisionsrätt eller domare i Europeiska gemenskapernas domstol.	6. främmande stats minister, ledamot av främmande stats lagstiftande församling eller ledamot av främmande stats organ motsvarande dem som avses i 1,
---	---

	7. någon som, utan att inneha anställning eller uppdrag som nu har sagts utövar främmande stats myndighet eller utländskt skiljemannauppdrag,
--	---

	8. ledamot av kontrollorgan, avslutande organ eller parlamentarisk församling i mellanstatlig eller överstatlig organisation där Sverige är medlem, och
--	---

	9. domare eller annan funktionär i internationell domstol vars domsrätt Sverige godtar.
--	---

³ Senaste lydelse 1999:197.

5 §⁴

Åklagare får, utan hinder av vad som annars är föreskrivet, åtala brott varigenom arbetstagare hos staten eller hos kommun eller annan som avses i 2 § andra stycket 1–4 har åsidosatt vad som åligger honom i utövningen av anställningen eller uppdraget.

Utan hinder av bestämmelserna i första stycket skall dock gälla

1. vad som i denna balk föreskrivs om att åtal inte får ske utan förordnande av regeringen eller den regeringen har bemyndigat och

2. vad som i annan lag eller författning är föreskrivet om åtal för gärning, för vilken straff är stadgat endast om den förövas av innehavare av anställning eller uppdrag som avses i första stycket.

Har mutbrott begåtts av någon som inte omfattas av första stycket eller av 2 § andra stycket 6, får åklagare väcka åtal endast om brottet anges till åtal av arbets- eller uppdragsgivaren eller om åtal är påkallat från allmän synpunkt.

Har mutbrott begåtts av någon som inte omfattas av första stycket eller av 2 § andra stycket 8 eller 9 och inte är främmande stats minister eller ledamot av främmande stats lagstiftande församling, får åklagare väcka åtal endast om brottet anges till åtal av arbets- eller uppdragsgivaren eller om åtal är påkallat från allmän synpunkt.

Om det inte finns särskilda bestämmelser för ett visst fall, får åklagare åtala brott mot sådan tystnadsplikt som gäller till förmån för enskild målsägande endast om denne anger brottet till åtal eller åtal är påkallat från allmän synpunkt.

Om åtal för brott som i utövningen av tjänsten eller uppdraget begåtts av riksdagsledamot, statsråd, justitieråd, regeringsråd eller innehavare av tjänst eller uppdrag hos riksdagen eller dess organ gälla särskilda bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.

⁴ Senaste lydelse 1999:197.

BILAGA 3

Criminal law convention on corruption (ETS 173)

Strasbourg, 27.I.1999

Preamble

The member States of the Council of Europe and the other States signatory hereto,

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve a greater unity between its members;

Recognising the value of fostering co-operation with the other States signatories to this Convention;

Convinced of the need to pursue, as a matter of priority, a common criminal policy aimed at the protection of society against corruption, including the adoption of appropriate legislation and preventive measures;

Emphasising that corruption threatens the rule of law, democracy and human rights, undermines good governance, fairness and social justice, distorts competition, hinders economic development and endangers the stability of democratic institutions and the moral foundations of society;

Believing that an effective fight against corruption requires increased, rapid and well-functioning international co-operation in criminal matters;

Welcoming recent developments which further advance international understanding and co-operation in combating corruption, including actions of the United Nations, the World Bank, the International Monetary Fund, the World Trade Organisation, the Organisation of American States, the OECD and the European Union;

Having regard to the Programme of Action against Corruption adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe in November 1996 following the recommendations of the 19th Conference of European Ministers of Justice (Valletta, 1994);

Recalling in this respect the importance of the participation of non-member States in the Council of Europe's activities against corruption and welcoming their valuable contribution to the implementation of the Programme of Action against Corruption;

Further recalling that Resolution No. 1 adopted by the European Ministers of Justice at their 21st Conference (Prague, 1997) recommended the speedy implementation of the Programme of Action against Corruption, and called, in particular, for the early adoption of a criminal law convention providing for the co-ordinated incrimination of corruption offences, enhanced co-operation for the prosecution of such offences as well as an

effective follow-up mechanism open to member States and non-member States on an equal footing;

Bearing in mind that the Heads of State and Government of the Council of Europe decided, on the occasion of their Second Summit held in Strasbourg on 10 and 11 October 1997, to seek common responses to the challenges posed by the growth in corruption and adopted an Action Plan which, in order to promote co-operation in the fight against corruption, including its links with organised crime and money laundering, instructed the Committee of Ministers, *inter alia*, to secure the rapid completion of international legal instruments pursuant to the Programme of Action against Corruption;

Considering moreover that Resolution (97) 24 on the 20 Guiding Principles for the Fight against Corruption, adopted on 6 November 1997 by the Committee of Ministers at its 101st Session, stresses the need rapidly to complete the elaboration of international legal instruments pursuant to the Programme of Action against Corruption;

In view of the adoption by the Committee of Ministers, at its 102nd Session on 4 May 1998, of Resolution (98) 7 authorising the partial and enlarged agreement establishing the “Group of States against Corruption – GRECO”, which aims at improving the capacity of its members to fight corruption by following up compliance with their undertakings in this field,

Have agreed as follows:

Chapter I – Use of terms

Article 1 – Use of terms

For the purposes of this Convention:

- a “public official” shall be understood by reference to the definition of “official”, “public officer”, “mayor”, “minister” or “judge” in the national law of the State in which the person in question performs that function and as applied in its criminal law;
- b the term “judge” referred to in sub-paragraph a above shall include prosecutors and holders of judicial offices;
- c in the case of proceedings involving a public official of another State, the prosecuting State may apply the definition of public official only insofar as that definition is compatible with its national law;
- d “legal person” shall mean any entity having such status under the applicable national law, except for States or other public bodies in the exercise of State authority and for public international organisations.

Chapter II – Measures to be taken at national level

Article 2 – Active bribery of domestic public officials

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law, when committed intentionally, the promising, offering or giving by any person, directly or indirectly, of any undue advantage to any of its public officials, for himself or herself or for anyone else, for him or her to act or refrain from acting in the exercise of his or her functions.

Article 3 – Passive bribery of domestic public officials

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law, when committed intentionally, the request or receipt by any of its public officials, directly or indirectly, of any undue advantage, for himself or herself or for anyone else, or the acceptance of an offer or a promise of such an advantage, to act or refrain from acting in the exercise of his or her functions.

Article 4 – Bribery of members of domestic public assemblies

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law the conduct referred to in Articles 2 and 3, when involving any person who is a member of any domestic public assembly exercising legislative or administrative powers.

Article 5 – Bribery of foreign public officials

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law the conduct referred to in Articles 2 and 3, when involving a public official of any other State.

Article 6 – Bribery of members of foreign public assemblies

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law the conduct referred to in Articles 2 and 3, when involving any person who is a member of any public assembly exercising legislative or administrative powers in any other State.

Article 7 – Active bribery in the private sector

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law, when committed intentionally in the course of business activity, the promising, offering or giving, directly or indirectly, of any undue advantage to any

persons who direct or work for, in any capacity, private sector entities, for themselves or for anyone else, for them to act, or refrain from acting, in breach of their duties.

Article 8 – Passive bribery in the private sector

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law, when committed intentionally, in the course of business activity, the request or receipt, directly or indirectly, by any persons who direct or work for, in any capacity, private sector entities, of any undue advantage or the promise thereof for themselves or for anyone else, or the acceptance of an offer or a promise of such an advantage, to act or refrain from acting in breach of their duties.

Article 9 – Bribery of officials of international organisations

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law the conduct referred to in Articles 2 and 3, when involving any official or other contracted employee, within the meaning of the staff regulations, of any public international or supranational organisation or body of which the Party is a member, and any person, whether seconded or not, carrying out functions corresponding to those performed by such officials or agents.

Article 10 – Bribery of members of international parliamentary assemblies

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law the conduct referred to in Article 4 when involving any members of parliamentary assemblies of international or supranational organisations of which the Party is a member.

Article 11 – Bribery of judges and officials of international courts

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law the conduct referred to in Articles 2 and 3 involving any holders of judicial office or officials of any international court whose jurisdiction is accepted by the Party.

Article 12 – Trading in influence

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law, when committed intentionally, the promising, giving or offering, directly or indirectly, of any undue advantage to anyone who asserts or confirms

that he or she is able to exert an improper influence over the decision-making of any person referred to in Articles 2, 4 to 6 and 9 to 11 in consideration thereof, whether the undue advantage is for himself or herself or for anyone else, as well as the request, receipt or the acceptance of the offer or the promise of such an advantage, in consideration of that influence, whether or not the influence is exerted or whether or not the supposed influence leads to the intended result.

Article 13 – Money laundering of proceeds from corruption offences

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law the conduct referred to in the Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Products from Crime (ETS No. 141), Article 6, paragraphs 1 and 2, under the conditions referred to therein, when the predicate offence consists of any of the criminal offences established in accordance with Articles 2 to 12 of this Convention, to the extent that the Party has not made a reservation or a declaration with respect to these offences or does not consider such offences as serious ones for the purpose of their money laundering legislation.

Article 14 – Account offences

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as offences liable to criminal or other sanctions under its domestic law the following acts or omissions, when committed intentionally, in order to commit, conceal or disguise the offences referred to in Articles 2 to 12, to the extent the Party has not made a reservation or a declaration:

- a creating or using an invoice or any other accounting document or record containing false or incomplete information;
- b unlawfully omitting to make a record of a payment.

Article 15 – Participatory acts

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law aiding or abetting the commission of any of the criminal offences established in accordance with this Convention.

Article 16 – Immunity

The provisions of this Convention shall be without prejudice to the provisions of any Treaty, Protocol or Statute, as well as their implementing texts, as regards the withdrawal of immunity.

Article 17 – Jurisdiction

- 1 Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish jurisdiction over a criminal offence established in accordance with Articles 2 to 14 of this Convention where:
 - a the offence is committed in whole or in part in its territory;
 - b the offender is one of its nationals, one of its public officials, or a member of one of its domestic public assemblies;
 - c the offence involves one of its public officials or members of its domestic public assemblies or any person referred to in Articles 9 to 11 who is at the same time one of its nationals.
- 2 Each State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, declare that it reserves the right not to apply or to apply only in specific cases or conditions the jurisdiction rules laid down in paragraphs 1 b and c of this article or any part thereof.
- 3 If a Party has made use of the reservation possibility provided for in paragraph 2 of this article, it shall adopt such measures as may be necessary to establish jurisdiction over a criminal offence established in accordance with this Convention, in cases where an alleged offender is present in its territory and it does not extradite him to another Party, solely on the basis of his nationality, after a request for extradition.
- 4 This Convention does not exclude any criminal jurisdiction exercised by a Party in accordance with national law.

Article 18 – Corporate liability

- 1 Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to ensure that legal persons can be held liable for the criminal offences of active bribery, trading in influence and money laundering established in accordance with this Convention, committed for their benefit by any natural person, acting either individually or as part of an organ of the legal person, who has a leading position within the legal person, based on:
 - a power of representation of the legal person; or
 - an authority to take decisions on behalf of the legal person; or
 - an authority to exercise control within the legal person;as well as for involvement of such a natural person as accessory or instigator in the above-mentioned offences.

- 2 Apart from the cases already provided for in paragraph 1, each Party shall take the necessary measures to ensure that a legal person can be held liable where the lack of supervision or control by a natural person referred to in paragraph 1 has made possible the commission of the criminal offences mentioned in paragraph 1 for the benefit of that legal person by a natural person under its authority.
- 3 Liability of a legal person under paragraphs 1 and 2 shall not exclude criminal proceedings against natural persons who are perpetrators, instigators of, or accessories to, the criminal offences mentioned in paragraph 1.

Article 19 – Sanctions and measures

- 1 Having regard to the serious nature of the criminal offences established in accordance with this Convention, each Party shall provide, in respect of those criminal offences established in accordance with Articles 2 to 14, effective, proportionate and dissuasive sanctions and measures, including, when committed by natural persons, penalties involving deprivation of liberty which can give rise to extradition.
- 2 Each Party shall ensure that legal persons held liable in accordance with Article 18, paragraphs 1 and 2, shall be subject to effective, proportionate and dissuasive criminal or non-criminal sanctions, including monetary sanctions.
- 3 Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to enable it to confiscate or otherwise deprive the instrumentalities and proceeds of criminal offences established in accordance with this Convention, or property the value of which corresponds to such proceeds.

Article 20 – Specialised authorities

Each Party shall adopt such measures as may be necessary to ensure that persons or entities are specialised in the fight against corruption. They shall have the necessary independence in accordance with the fundamental principles of the legal system of the Party, in order for them to be able to carry out their functions effectively and free from any undue pressure. The Party shall ensure that the staff of such entities has adequate training and financial resources for their tasks.

Article 21 – Co-operation with and between national authorities

Each Party shall adopt such measures as may be necessary to ensure that public authorities, as well as any public official, co-operate, in accordance with national law, with those of its authorities responsible for investigating and prosecuting criminal offences:

- a by informing the latter authorities, on their own initiative, where there are reasonable grounds to believe that any of the criminal offences established in accordance with Articles 2 to 14 has been committed, or
- b by providing, upon request, to the latter authorities all necessary information.

Article 22 – Protection of collaborators of justice and witnesses

Each Party shall adopt such measures as may be necessary to provide effective and appropriate protection for:

- a those who report the criminal offences established in accordance with Articles 2 to 14 or otherwise co-operate with the investigating or prosecuting authorities;
- b witnesses who give testimony concerning these offences.

Article 23 – Measures to facilitate the gathering of evidence and the confiscation of proceeds

- 1 Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary, including those permitting the use of special investigative techniques, in accordance with national law, to enable it to facilitate the gathering of evidence related to criminal offences established in accordance with Article 2 to 14 of this Convention and to identify, trace, freeze and seize instrumentalities and proceeds of corruption, or property the value of which corresponds to such proceeds, liable to measures set out in accordance with paragraph 3 of Article 19 of this Convention.
- 2 Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to empower its courts or other competent authorities to order that bank, financial or commercial records be made available or be seized in order to carry out the actions referred to in paragraph 1 of this article.
- 3 Bank secrecy shall not be an obstacle to measures provided for in paragraphs 1 and 2 of this article.

Chapter III – Monitoring of implementation

Article 24 – Monitoring

The Group of States against Corruption (GRECO) shall monitor the implementation of this Convention by the Parties.

Chapter IV – International co-operation

Article 25 – General principles and measures for international co-operation

- 1 The Parties shall co-operate with each other, in accordance with the provisions of relevant international instruments on international co-operation in criminal matters, or arrangements agreed on the basis of uniform or reciprocal legislation, and in accordance with their national law, to the widest extent possible for the purposes of investigations and proceedings concerning criminal offences established in accordance with this Convention.
- 2 Where no international instrument or arrangement referred to in paragraph 1 is in force between Parties, Articles 26 to 31 of this chapter shall apply.
- 3 Articles 26 to 31 of this chapter shall also apply where they are more favourable than those of the international instruments or arrangements referred to in paragraph 1.

Article 26 – Mutual assistance

- 1 The Parties shall afford one another the widest measure of mutual assistance by promptly processing requests from authorities that, in conformity with their domestic laws, have the power to investigate or prosecute criminal offences established in accordance with this Convention.
- 2 Mutual legal assistance under paragraph 1 of this article may be refused if the requested Party believes that compliance with the request would undermine its fundamental interests, national sovereignty, national security or ordre public.
- 3 Parties shall not invoke bank secrecy as a ground to refuse any co-operation under this chapter. Where its domestic law so requires, a Party may require that a request for co-operation which would involve the lifting of bank secrecy be authorised by either a judge or another judicial authority, including public prosecutors, any of these authorities acting in relation to criminal offences.

Article 27 – Extradition

- 1 The criminal offences established in accordance with this Convention shall be deemed to be included as extraditable offences in any extradition treaty existing between or among the Parties. The Parties undertake to include such offences as extraditable offences in any extradition treaty to be concluded between or among them.
- 2 If a Party that makes extradition conditional on the existence of a treaty receives a request for extradition from another Party with

which it does not have an extradition treaty, it may consider this Convention as the legal basis for extradition with respect to any criminal offence established in accordance with this Convention.

- 3 Parties that do not make extradition conditional on the existence of a treaty shall recognise criminal offences established in accordance with this Convention as extraditable offences between themselves.
- 4 Extradition shall be subject to the conditions provided for by the law of the requested Party or by applicable extradition treaties, including the grounds on which the requested Party may refuse extradition.
- 5 If extradition for a criminal offence established in accordance with this Convention is refused solely on the basis of the nationality of the person sought, or because the requested Party deems that it has jurisdiction over the offence, the requested Party shall submit the case to its competent authorities for the purpose of prosecution unless otherwise agreed with the requesting Party, and shall report the final outcome to the requesting Party in due course.

Article 28 – Spontaneous information

Without prejudice to its own investigations or proceedings, a Party may without prior request forward to another Party information on facts when it considers that the disclosure of such information might assist the receiving Party in initiating or carrying out investigations or proceedings concerning criminal offences established in accordance with this Convention or might lead to a request by that Party under this chapter.

Article 29 – Central authority

- 1 The Parties shall designate a central authority or, if appropriate, several central authorities, which shall be responsible for sending and answering requests made under this chapter, the execution of such requests or the transmission of them to the authorities competent for their execution.
- 2 Each Party shall, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, communicate to the Secretary General of the Council of Europe the names and addresses of the authorities designated in pursuance of paragraph 1 of this article.

Article 30 – Direct communication

- 1 The central authorities shall communicate directly with one another.
- 2 In the event of urgency, requests for mutual assistance or communications related thereto may be sent directly by the judicial authorities, including public prosecutors, of the requesting Party to such authori-

ties of the requested Party. In such cases a copy shall be sent at the same time to the central authority of the requested Party through the central authority of the requesting Party.

- 3 Any request or communication under paragraphs 1 and 2 of this article may be made through the International Criminal Police Organisation (Interpol).
- 4 Where a request is made pursuant to paragraph 2 of this article and the authority is not competent to deal with the request, it shall refer the request to the competent national authority and inform directly the requesting Party that it has done so.
- 5 Requests or communications under paragraph 2 of this article, which do not involve coercive action, may be directly transmitted by the competent authorities of the requesting Party to the competent authorities of the requested Party.
- 6 Each State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, inform the Secretary General of the Council of Europe that, for reasons of efficiency, requests made under this chapter are to be addressed to its central authority.

Article 31 – Information

The requested Party shall promptly inform the requesting Party of the action taken on a request under this chapter and the final result of that action. The requested Party shall also promptly inform the requesting Party of any circumstances which render impossible the carrying out of the action sought or are likely to delay it significantly.

Chapter V – Final provisions

Article 32 – Signature and entry into force

- 1 This Convention shall be open for signature by the member States of the Council of Europe and by non-member States which have participated in its elaboration. Such States may express their consent to be bound by:
 - a signature without reservation as to ratification, acceptance or approval; or
 - b signature subject to ratification, acceptance or approval, followed by ratification, acceptance or approval.
- 2 Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

- 3 This Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which fourteenth States have expressed their consent to be bound by the Convention in accordance with the provisions of paragraph 1. Any such State, which is not a member of the Group of States against Corruption (GRECO) at the time of ratification, shall automatically become a member on the date the Convention enters into force.
- 4 In respect of any signatory State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the expression of their consent to be bound by the Convention in accordance with the provisions of paragraph 1. Any signatory State, which is not a member of the Group of States against Corruption (GRECO) at the time of ratification, shall automatically become a member on the date the Convention enters into force in its respect.

Article 33 – Accession to the Convention

- 1 After the entry into force of this Convention, the Committee of Ministers of the Council of Europe, after consulting the Contracting States to the Convention, may invite the European Community as well as any State not a member of the Council and not having participated in its elaboration to accede to this Convention, by a decision taken by the majority provided for in Article 20d of the Statute of the Council of Europe and by the unanimous vote of the representatives of the Contracting States entitled to sit on the Committee of Ministers.
- 2 In respect of the European Community and any State acceding to it under paragraph 1 above, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe. The European Community and any State acceding to this Convention shall automatically become a member of GRECO, if it is not already a member at the time of accession, on the date the Convention enters into force in its respect.

Article 34 – Territorial application

- 1 Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories to which this Convention shall apply.
- 2 Any Party may, at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Convention to any other territory specified in the declaration. In respect of such territory the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three

months after the date of receipt of such declaration by the Secretary General.

- 3 Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 35 – Relationship to other conventions and agreements

- 1 This Convention does not affect the rights and undertakings derived from international multilateral conventions concerning special matters.
- 2 The Parties to the Convention may conclude bilateral or multilateral agreements with one another on the matters dealt with in this Convention, for purposes of supplementing or strengthening its provisions or facilitating the application of the principles embodied in it.
- 3 If two or more Parties have already concluded an agreement or treaty in respect of a subject which is dealt with in this Convention or otherwise have established their relations in respect of that subject, they shall be entitled to apply that agreement or treaty or to regulate those relations accordingly, in lieu of the present Convention, if it facilitates international co-operation.

Article 36 – Declarations

Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, declare that it will establish as criminal offences the active and passive bribery of foreign public officials under Article 5, of officials of international organisations under Article 9 or of judges and officials of international courts under Article 11, only to the extent that the public official or judge acts or refrains from acting in breach of his duties.

Article 37 – Reservations

- 1 Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, reserve its right not to establish as a criminal offence under its domestic law, in part or in whole, the conduct referred to in Articles 4, 6 to 8, 10 and 12 or the passive bribery offences defined in Article 5.
- 2 Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession declare that it avails itself of the reservation provided for in Article 17, paragraph 2.

- 3 Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession declare that it may refuse mutual legal assistance under Article 26, paragraph 1, if the request concerns an offence which the requested Party considers a political offence.
- 4 No State may, by application of paragraphs 1, 2 and 3 of this article, enter reservations to more than five of the provisions mentioned thereon. No other reservation may be made. Reservations of the same nature with respect to Articles 4, 6 and 10 shall be considered as one reservation.

Article 38 – Validity and review of declarations and reservations

- 1 Declarations referred to in Article 36 and reservations referred to in Article 37 shall be valid for a period of three years from the day of the entry into force of this Convention in respect of the State concerned. However, such declarations and reservations may be renewed for periods of the same duration.
- 2 Twelve months before the date of expiry of the declaration or reservation, the Secretariat General of the Council of Europe shall give notice of that expiry to the State concerned. No later than three months before the expiry, the State shall notify the Secretary General that it is upholding, amending or withdrawing its declaration or reservation. In the absence of a notification by the State concerned, the Secretariat General shall inform that State that its declaration or reservation is considered to have been extended automatically for a period of six months. Failure by the State concerned to notify its intention to uphold or modify its declaration or reservation before the expiry of that period shall cause the declaration or reservation to lapse.
- 3 If a Party makes a declaration or a reservation in conformity with Articles 36 and 37, it shall provide, before its renewal or upon request, an explanation to GRECO, on the grounds justifying its continuance.

Article 39 – Amendments

- 1 Amendments to this Convention may be proposed by any Party, and shall be communicated by the Secretary General of the Council of Europe to the member States of the Council of Europe and to every non-member State which has acceded to, or has been invited to accede to, this Convention in accordance with the provisions of Article 33.
- 2 Any amendment proposed by a Party shall be communicated to the European Committee on Crime Problems (CDPC), which shall submit to the Committee of Ministers its opinion on that proposed amendment.

- 3 The Committee of Ministers shall consider the proposed amendment and the opinion submitted by the CDPC and, following consultation of the non-member States Parties to this Convention, may adopt the amendment.
- 4 The text of any amendment adopted by the Committee of Ministers in accordance with paragraph 3 of this article shall be forwarded to the Parties for acceptance.
- 5 Any amendment adopted in accordance with paragraph 3 of this article shall come into force on the thirtieth day after all Parties have informed the Secretary General of their acceptance thereof.

Article 40 – Settlement of disputes

- 1 The European Committee on Crime Problems of the Council of Europe shall be kept informed regarding the interpretation and application of this Convention.
- 2 In case of a dispute between Parties as to the interpretation or application of this Convention, they shall seek a settlement of the dispute through negotiation or any other peaceful means of their choice, including submission of the dispute to the European Committee on Crime Problems, to an arbitral tribunal whose decisions shall be binding upon the Parties, or to the International Court of Justice, as agreed upon by the Parties concerned.

Article 41 – Denunciation

- 1 Any Party may, at any time, denounce this Convention by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.
- 2 Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

Article 42 – Notification

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe and any State which has acceded to this Convention of:

- a any signature;
- b the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c any date of entry into force of this Convention in accordance with Articles 32 and 33;

- d any declaration or reservation made under Article 36 or Article 37;
- e any other act, notification or communication relating to this Convention.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at Strasbourg, this 27th day of January 1999, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe, to the non-member States which have participated in the elaboration of this Convention, and to any State invited to accede to it.

BILAGA 4

Straffrättslig konvention om korruption (ETS 173)

Strasbourg den 27 januari 1999

Ingress

Europarådets medlemsstater och övriga stater som har undertecknat denna konvention,

som beaktar att Europarådets ändamål är att uppnå större enighet bland sina medlemmar,

som erkänner värdet av att främja samarbete med de övriga stater som har undertecknat denna konvention,

som är övertygade om behovet att, som en prioriterad fråga, driva en gemensam straffrättslig politik som syftar till att skydda samhället mot korruption och innefattar vidtagande av lämpliga lagstiftningsåtgärder och förebyggande åtgärder,

som understryker att korruptionen hotar rättssamhället, demokratin och de mänskliga rättigheterna, undergräver gott styre, oväld och social rättvisa, snedvrider konkurrensen, hindrar den ekonomiska utvecklingen och äventyrar stabiliteten för de demokratiska institutionerna och samhällets moraliska grundvalar,

som anser att en effektiv kamp mot korruption fordrar ett utvidgat, snabbt och väl fungerande internationellt samarbete i straffrättsliga frågor,

som välkomnar andra nyligen tagna initiativ som ytterligare främjar förståelse och samarbete på det internationella planet i korruptionsbekämpande, inbegripet åtgärder vidtagna av Förenta nationerna, Världsbanken, Internationella valutafonden, Världshandelsorganisationen, Amerikanska samarbetsorganisationen, OECD och Europeiska unionen,

som beaktar det handlingsprogram mot korruption som antogs av Europarådets ministerkommitté i november 1996 efter rekommendation av de europeiska justitieministrarnas 19:e konferens i Valletta 1994,

som härvid erinrar om betydelsen av att icke-medlemsstater deltar i Europarådets verksamhet mot korruption och välkomnar deras värdefulla bidrag till genomförandet av handlingsprogrammet mot korruption,

som vidare erinrar om att resolution nr 1, som antogs av de europeiska justitieministrarna vid deras 21:a konferens i Prag 1997, rekommenderar ett snabbt genomförande av handlingsprogrammet mot korruption och särskilt uppmanar till ett snart antagande av en straffrättslig konvention, som stadgar om samordnad kriminalisering av korruptionsbrott, förstärkt samarbete om lagföring av sådana brott samt en effektiv uppföljnings-

mekanism, som är tillgänglig för medlemsstater och utanförstående stater på lika grund,

som beaktar att stats- och regeringscheferna i Europarådet vid sitt andra toppmöte i Strasbourg den 10 och 11 oktober 1997 beslöt att eftersträva ett gemensamt bemötande av de utmaningar som den tilltagande korruptionen ställer och antog en handlingsplan som, för att främja samarbetet om bekämpande av korruption, innefattande dess förbindelser med organiserad brottslighet och penningtvätt, gav ministerkonferensen i uppdrag att bl. a. säkerställa ett snabbt färdigställande av internationella rättsliga instrument i enlighet med handlingsprogrammet mot korruption,

som även beaktar att resolution (97) 24 och de 20 grundprinciperna för korruptionsbekämpande som antogs den 6 november 1997 av ministerkommittén vid dess 101:a möte underströk behovet av att snabbt färdigställa utformningen av internationella rättsliga instrument enligt handlingsprogrammet mot korruption,

med beaktande av att ministerkommittén vid sitt 102:a möte den 4 maj 1998 antog resolution (98) 7, som bekräftar det partiella och utvidgade avtalet som inrättar gruppen av stater mot korruption (GRECO), som syftar till att förbättra medlemsstaternas förmåga att bekämpa korruption genom att följa upp genomförandet av deras åtaganden på detta område,

har kommit överens om följande.

Kapitel I – Definitioner

Artikel 1 – Definitioner

I denna konvention används följande definitioner:

- a Termen offentlig tjänsteman skall tolkas i enlighet med definitionen av begreppen tjänsteman, offentlig ämbetsman, borgmästare, minister och domare i den nationella lagen i den stat där personen i fråga utövar denna funktion och som termerna används i den statens strafflag.
- b Termen domare i a ovan skall innefatta både åklagare och innehavare av domarämbeten.
- c Vid åtal som berör en offentlig tjänsteman i en annan stat får den lagförande staten endast tillämpa definitionen av offentlig tjänsteman i den utsträckning som den är förenlig med dess nationella lagstiftning.
- d Termen juridisk person skall betyda en enhet som har denna rättsliga ställning enligt den tillämpliga nationella lagen, utom stater eller andra offentliga organ i statlig myndighetsutövning och offentliga internationella organisationer.

Kapitel II – Åtgärder som skall vidtas på nationell nivå

Artikel 2 – Aktiv korruption av nationella offentliga tjänstemän

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga följande gärningar när de begås uppsåtligen: Att utlova, erbjuda eller lämna någon av sina offentliga tjänstemän, till förmån för honom eller henne själv eller för någon annan person, vare sig det sker direkt eller indirekt, en otillbörlig förmån för att han eller hon skall vidta eller underlåta att vidta en åtgärd i tjänsten.

Artikel 3 – Passiv korruption av nationella offentliga tjänstemän

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga följande gärningar när de begås uppsåtligen: begäran om eller mottagande av, från sina offentliga tjänstemäns sida, direkt eller indirekt, en otillbörlig förmån – för honom eller henne själv – eller av ett erbjudande eller ett löfte om en sådan förmån för att han eller hon skall vidta eller underlåta att vidta en åtgärd i tjänsten.

Artikel 4 – Korruption av medlemmar av nationella offentliga församlingar

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga gärningar som avses i artiklarna 2 och 3, när de berör en person som är medlem av en nationell offentlig församling som har lagstiftande eller förvaltande befogenheter.

Artikel 5 – Korruption av utländska offentliga tjänstemän

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga gärningar som avses i artiklarna 2 och 3, när de berör en offentlig tjänsteman i en annan stat.

Artikel 6 – Korruption av medlemmar av utländska offentliga församlingar

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga gärningar som avses i artiklarna 2 och 3, när de berör en person som är medlem av en nationell offentlig församling i en annan stat och som har lagstiftande eller förvaltande befogenheter.

Artikel 7 – Aktiv korruption i den privata sektorn

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga följande gärningar när de begås uppsåtligen vid bedrivande av affärsverksamhet: Att utlova,

erbjuda eller lämna en person, vare sig det sker direkt eller indirekt, en otillbörlig förmån för någon person som leder eller arbetar för, i vilken egenskap som helst, enheter i den privata sektorn – för honom eller henne själv eller för någon annan person – för att han eller hon skall vidta eller underlåta att vidta en åtgärd som bryter mot hans eller hennes plikt.

Artikel 8 – Passiv korruption i den privata sektorn

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga följande gärningar när de begås uppsåtligen vid bedrivande av affärsverksamhet: Begäran om eller mottagande av en otillbörlig förmån, direkt eller indirekt, av en person som leder eller arbetar för, i vilken egenskap som helst, enheter i den privata sektorn, för honom eller henne själv eller för någon annan person eller mottagande av ett erbjudande eller ett löfte om en sådan förmån för att han eller hon skall vidta eller underlåta att vidta en åtgärd som bryter mot hans eller hennes plikt.

Artikel 9 – Korruption av tjänstemän i internationella organisationer

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga gärningar som avses i artiklarna 2 och 3, när de berör en tjänsteman eller annan anställd personal enligt personalreglementets innebörd i en offentlig mellanstatlig eller överstatlig organisation eller motsvarande organ av vilken parten är medlem och person som, oberoende av om vederbörande är utsänd av ett visst land, utför funktioner som motsvarar de som utförs av dessa tjänstemän eller denna personal.

Artikel 10 – Korruption av medlemmar av internationella parlamentariska församlingar

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga gärningar som avses i artikel 4, när de berör medlemmar av parlamentariska församlingar till mellanstatliga eller överstatliga organisationer av vilka parten är medlem.

Artikel 11 – Korruption av domare och tjänstemän i internationella domstolar

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga gärningar som avses i artiklarna 2 och 3, när de berör innehavare av domartjänster eller tjänstemän i internationella domstolar vars domsrätt godtas av parten.

Artikel 12 – Handel med inflytande

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga följande gärningar

när de begås uppsåtligen: Att utlova, lämna eller erbjuda, vare sig direkt eller indirekt, en otillbörlig förmån för någon som påstår sig eller bekräftar sig kunna utöva ett oegentligt inflytande över en sådan persons beslutsfattande som avses i artiklarna 2, 4–6 och 9–11, oberoende av om den otillbörliga förmånen är för honom eller henne själv eller för någon annan person, samt begäran om, mottagande av eller antagande av erbjudande eller löfte om en sådan förmån som ersättning för inflytandet, oberoende av om detta utövas och om det leder till det avsedda resultatet.

Artikel 13 – Penningtvätt av vinning av korruptionsbrott

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga gärningar som avses i artikel 6.1 och 6.2 i Europarådets konvention om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott (ETS 141), enligt de förutsättningar som avses där, när förbrottet är något av de brott som straffbeläggs i enlighet med artiklarna 2–12 i denna konvention, i den mån parten i fråga inte har gjort ett förbehåll eller avgivit en förklaring med avseende på dessa brott eller inte anser att de är allvarliga brott i de syften som avses i deras lagstiftning om penningtvätt.

Artikel 14 – Bokföringsbrott

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning beteckna som brott som kan beläggas med straff eller andra sanktioner följande gärningar eller underlåtelser, när de begås uppsåtligen, för att begå, dölja eller maskera brott som avses i artiklarna 2–12, i den mån parten inte har gjort ett förbehåll eller avgivit en förklaring:

- a Att upprätta eller använda en faktura eller annat räkenskapsmaterial eller annan verifikation som innehåller oriktiga eller ofullständiga uppgifter.
- b Att rättsstridigt underlåta att bokföra en betalning.

Artikel 15 – Medhjälp

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga medhjälp till utförande av något av de brott som straffbeläggs i enlighet med denna konvention.

Artikel 16 – Immunitet

Bestämmelserna i denna konvention skall inte inverka på bestämmelserna i något fördrag, protokoll eller någon stadga, eller deras tillämpningsföreskrifter, vad gäller hävande av immunitet.

Artikel 17 Domsrätt

- 1 Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att utöva domsrätt över brott som straffbeläggs i enlighet med artiklarna 2–14 i denna konvention, när
 - a brottet begås helt eller delvis inom dess territorium,
 - b gärningsmannen är en av dess medborgare, offentliga tjänstemän eller ledamot av en av dess nationella offentliga församlingar,
 - c brottet berör en av dess offentliga tjänstemän eller ledamöter av dess nationella offentliga församlingar eller en person som avses i artiklarna 9–11, som samtidigt är en av dess medborgare.
- 2 En stat kan vid undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikationsinstrument, godtagandeinstrument, godkännandeinstrument eller anslutningsinstrument, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, förklara att den förbehåller sig rätten att inte alls tillämpa eller att bara i vissa fall och under särskilda förhållanden tillämpa de regler om domsrätt som anges i punkt 1 b och 1 c ovan eller en del av dessa regler.
- 3 Om en part har utnyttjat den möjlighet till förbehåll som avses i punkt 2 i denna artikel, skall den vidta sådana åtgärder som är nödvändiga för att upprätta domsrätt över gärningar som straffbeläggs i enlighet med denna konvention i det fall då en påstådd gärningsman befinner sig inom dess territorium och den inte på begäran utlämnar honom eller henne till en annan part enbart på grund av hans eller hennes nationalitet.
- 4 Denna konvention utesluter inte straffrättslig domsrätt som utövas av en part i enlighet med nationell lag.

Artikel 18 – Juridiska personers ansvarighet

- 1 Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att tillse att juridiska personer kan ställas till ansvar för brotten aktiv korruption, handel med inflytande samt penningtvätt i enlighet med denna konvention, om de har begåtts till deras förmån av en fysisk person, som handlar antingen individuellt eller som del av ett organ tillhörande den juridiska personen och innehar en ledande ställning inom denna, som grundas på
 - en fullmakt att företräda den juridiska personen,
 - ett bemyndigande att fatta beslut på den juridiska personens vägnar eller
 - ett bemyndigande att utöva kontroll inom den juridiska personen, samt

för deltagande av en sådan fysisk person som medhjälpare i eller anstiftare av de ovannämnda brotten.

- 2 Utöver de fall som avses i punkt 1 skall varje part vidta nödvändiga åtgärder för att tillse att en juridisk person kan ställas till ansvar i de fall brist på övervakning eller kontroll av en fysisk person som avses i punkt 1 har möjliggjort förövandet av de brott som avses i punkt 1 till förmån för den juridiska personen av en fysisk person som är underställd den juridiska personen.
- 3 Ansvarigheten för juridiska personer enligt punkterna 1 och 2 ovan skall inte utesluta straffrättsligt åtal mot fysiska personer som har begått, anstiftat eller medverkat i brott som avses i punkt 1.

Artikel 19 – Påföljder och åtgärder

- 1 Med hänsyn till den allvarliga naturen av de brott som straffbeläggs i enlighet med denna konvention skall varje part, med avseende på brott som straffbeläggs i enlighet med artiklarna 2–14, tillförsäkra effektiva, proportionella och avskräckande påföljder och åtgärder, vilka, när de begås av fysiska personer, skall innefatta straff, inklusive frihetsberövande, som kan leda till utlämning.
- 2 Varje part skall tillse att juridiska personer som har befunnits skyldiga i enlighet med artikel 18.1 och 18.2 skall underkastas effektiva, proportionella och avskräckande straffrättsliga eller icke-straffrättsliga påföljder, däribland böter.
- 3 Varje part skall anta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att kunna förklara förverkade eller på annat sätt försäkra sig om hjälpmedel och vinning av gärningar som straffbeläggs i enlighet med denna konvention eller egendom till samma värde som sådan vinning.

Artikel 20 – Specialiserade myndigheter

Varje part skall vidta nödvändiga åtgärder för att tillse att personer eller enheter är specialiserade på korruptionsbekämpande. De skall ha den självständighet, i enlighet med de grundläggande principerna i partens rättssystem, som behövs för att kunna utöva sina funktioner effektivt och fritt från obehörig påtryckning. Parten skall tillse att de anställda i sådana enheter har tillräcklig utbildning och tillräckliga ekonomiska resurser för att lösa sina uppgifter.

Artikel 21 – Samarbete med och mellan nationella myndigheter

Varje part skall vidta nödvändiga åtgärder för att tillse att offentliga myndigheter och offentliga tjänstemän samarbetar, i enlighet med sin nationella lagstiftning, med deras myndigheter som är ansvariga för utredning och lagföring av brott,

- a genom att på eget initiativ meddela dessa myndigheter när det finns skäligen anledning att förmoda att några av de brott som straffbeläggs i enlighet med artiklarna 2–14 har begåtts, eller
- b genom att på begäran tillhandahålla dessa myndigheter alla nödvändiga uppgifter.

Artikel 22 – Skydd för personer som samarbetar med rättsvårdande myndigheter och vittnen

Varje part skall vidta nödvändiga åtgärder för att lämna effektivt och lämpligt skydd för

- a personer som rapporterar om gärningar som straffbeläggs i enlighet med artiklarna 2–14 eller på annat sätt samarbetar med de myndigheter som utför utredningen eller allmän åklagare,
- b personer som vittnar om dessa brott.

Artikel 23 – Åtgärder för att underlätta bevisupptagning och förverkande av vinning

- 1 Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder, innefattande sådana åtgärder som tillåter användning av speciella undersökningsmetoder, i enlighet med sin nationella lagstiftning, för att göra det möjligt för den att underlätta insamlande av bevis om gärningar som straffbeläggs i enlighet med artiklarna 2–14 och att identifiera, spåra, spärra och ta i beslag hjälpmedel och vinning av korruption, eller egendom till samma värde som denna vinning, för vilken kan komma ifråga de åtgärder som anges i enlighet med artikel 19.3.
- 2 Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att göra det möjligt för sina domstolar eller andra behöriga myndigheter att bestämma att bankhandlingar, ekonomiska handlingar och affärshandlingar hålls tillgängliga eller beslagtogs för att kunna vidta de åtgärder som avses i punkt 1 ovan.
- 3 Banksekretess skall inte utgöra ett hinder för de åtgärder som avses i punkterna 1 och 2 i denna artikel.

Kapitel III – Övervakning av genomförandet

Artikel 24 – Övervakning

Gruppen av stater mot korruption (GRECO) skall övervaka parternas genomförande av denna konvention.

Kapitel IV – Internationellt samarbete

Artikel 25 – Allmänna principer och åtgärder avseende internationellt samarbete

- 1 Parterna skall samarbeta i enlighet med bestämmelserna i tillämpliga internationella instrument om mellanstatligt samarbete i straffrättsliga frågor eller arrangemang som avtalats på grundval av ensartad eller reciprok lagstiftning och i enlighet med sin respektive nationella lag, i största möjliga utsträckning, för att genomföra undersökning och lagföring av brott som straffbeläggs i enlighet med denna konvention.
- 2 I avsaknad av gällande internationella instrument och arrangemang enligt punkt 1 ovan skall artiklarna 26–31 tillämpas.
- 3 Artiklarna 26–31 skall även gälla i den mån de är mer fördelaktiga än bestämmelserna i de internationella instrument eller arrangemang som avses i punkt 1 ovan.

Artikel 26 – Ömsesidig rättslig hjälp

- 1 Parterna skall i största möjliga utsträckning lämna varandra ömsesidig rättslig hjälp genom att utan dröjsmål behandla framställningar från myndigheter som, i enlighet med sina nationella lagar, är behöriga att undersöka eller lagföra brott som straffbeläggs i enlighet med denna konvention.
- 2 En framställning om ömsesidig rättslig hjälp i enlighet med punkt 1 ovan får avslås om den anmodade parten anser att tillmötesgående av begäran skulle hota dess grundläggande intressen, nationella suveränitet, nationella säkerhet och grundläggande rättsprinciper.
- 3 Parterna får inte åberopa banksekretess som skäl för att vägra att samarbeta enligt detta kapitel. I de fall så fordras enligt dess nationella lag, får en part kräva att en framställning om samarbete som skulle innebära hävande av banksekretess tillåts av domstol eller av annan rättslig myndighet, däribland allmän åklagare, i samband med handläggning av brottmål.

Artikel 27 – Utlämning

- 1 De brott som straffbeläggs enligt denna konvention skall anses tillhöra de utlämningsbara brotten i utlämningsavtal som gäller mellan parterna. Parterna förbinder sig att medta dessa brott som utlämningsbara brott i varje utlämningsavtal som kommer att slutas av eller mellan dem.
- 2 Om en part som för utlämning ställer som villkor att ett utlämningsavtal skall föreligga, mottar en framställning om utlämning från en annan part med vilken den inte har slutit ett sådant avtal, får den be-

trakta denna konvention som laglig grund för utlämning i fråga om varje brott som är straffbelagt i enlighet med denna konvention.

- 3 Parter som för utlämning inte ställer som villkor att utlämningsavtal skall föreligga, skall anse de brott som straffbeläggs i enlighet med denna konvention som utlämningsbara brott dem emellan.
- 4 För utlämning skall gälla de villkor som anges i den anmodade partens lag eller gällande utlämningsavtal, däribland de motiv på vilka den anmodade parten får vägra att bevilja utlämning.
- 5 Om utlämning för ett brott som straffbeläggs i enlighet med denna konvention vägras endast med anledning av den sökta personens nationalitet eller därför att den anmodade parten anser sig ha domsrätt över brottet, skall den anmodade parten hänskjuta ärendet till sina behöriga myndigheter för lagföring, såvida inte annat avtalas med den begärande parten, och skall rapportera slutresultatet till den begärande parten i laga tid.

Artikel 28 – Uppgifter som lämnas på eget initiativ

Utan att det skall inverka på dess egna undersökningar eller lagföring, får en part utan föregående begäran till en annan part överlämna information om omständigheter, när den anser att röjande av sådan information skulle kunna hjälpa den mottagande parten i att inleda eller utföra undersökning eller lagföring av brott som straffbeläggs enligt denna konvention eller skulle kunna föranleda en framställning av denna part med stöd av detta kapitel.

Artikel 29 – Centralmyndighet

- 1 Parterna skall utse en eller vid behov flera centralmyndigheter, som skall ansvara för avsändande och besvarande av framställningar gjorda med stöd av detta kapitel, verkställande av sådana framställningar eller remiss av dem till de myndigheter som är behöriga att verkställa dem.
- 2 Varje part skall vid undertecknandet eller deponeringen av sitt ratifikationsinstrument, godtagandeinstrument, godkännandeinstrument eller anslutningsinstrument meddela Europarådets generalsekreterare namn och adress på de myndigheter som utsetts i enlighet med punkt 1 ovan.

Artikel 30 – Direkt kommunikation

- 1 Centralmyndigheterna skall kommunicera direkt med varandra.
- 2 I brådskande fall får framställning om ömsesidig hjälp eller därtill hänförliga meddelanden sändas direkt av den begärande partens rättsliga myndigheter, däribland allmän åklagare, till motsvarande myn-

digheter i den anmodade parten. I detta fall skall en kopia samtidigt sändas till den anmodade partens centralmyndighet via den begärande partens centralmyndighet.

- 3 Framställningar och meddelanden enligt punkterna 1 och 2 ovan får göras via Internationella kriminalpolisorganisationen (Interpol).
- 4 I de fall en framställning görs enligt punkt 2 ovan och myndigheten inte är behörig att handlägga den, skall myndigheten remittera framställningen till behörig nationell myndighet och direkt meddela den begärande parten att så har skett.
- 5 Framställningar eller meddelanden enligt punkt 2 ovan, som inte innefattar tvångsåtgärder, får överföras direkt av den begärande partens behöriga myndigheter till de behöriga myndigheterna i den anmodade parten.
- 6 Varje stat får vid undertecknandet eller deponeringen av dess ratifikationsinstrument, godtagandeinstrument, godkännandeinstrument eller anslutningsinstrument meddela Europarådets generalsekreterare att framställningar som görs med stöd av detta kapitel för effektivitetens skull skall riktas till dess centralmyndighet.

Artikel 31 – Information

Den anmodade parten skall utan dröjsmål underrätta den begärande parten om vilka åtgärder som vidtagits med anledning av en framställning enligt detta kapitel och deras slutresultat. Den anmodade parten skall också ofördröjligen informera den begärande parten om de omständigheter som omöjliggör att de begärda åtgärderna vidtas eller som kan förmodas avsevärt försena åtgärderna.

Kapitel V – Slutbestämmelser

Artikel 32 – Undertecknande och ikraftträdande

- 1 Denna konvention är öppen för undertecknande av Europarådets medlemsstater och för icke-medlemsstater som har deltagit i utformningen av den. Dessa stater kan uttrycka sitt samtycke till att vara bundna, genom
 - a undertecknande utan förbehåll för ratifikation, godtagande eller godkännande, eller
 - b undertecknande med förbehåll för ratifikation, godtagande eller godkännande, följt av ratifikation, godtagande eller godkännande.
- 2 Ratifikationsinstrument, godtagandeinstrument eller godkännandeinstrument skall deponeras hos Europarådets generalsekreterare.

- 3 Denna konvention träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid om tre månader efter den dag då den fjortonde staten uttryckte sitt samtycke till att vara bunden av densamma i enlighet med bestämmelserna i punkt 1 ovan. En sådan stat som inte är medlem i Gruppen av stater mot korruption (GRECO) vid tiden för ratifikationen skall automatiskt bli det den dag konventionen träder i kraft.
- 4 För en signatärstat som därefter uttrycker sitt samtycke till att vara bunden av konventionen, träder denna i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid om tre månader efter dagen för dess samtycke att vara bunden av konventionen i enlighet med bestämmelserna i punkt 1 ovan. En signatärstat som inte är medlem i Gruppen av stater mot korruption (GRECO) vid tiden för ratifikationen skall automatiskt bli det den dag konventionen träder i kraft för den staten.

Artikel 33 – Anslutning till konventionen

- 1 Efter denna konventions ikraftträdande kan Europarådets ministerkommitté efter samråd med konventionsstaterna inbjuda Europeiska gemenskapen och andra stater som inte är medlemmar i Europarådet och som inte har deltagit i utformningen av konventionen att tillträda densamma genom ett beslut som fattas med den majoritet som anges i artikel 20 d i Europarådets stadga och genom enhälligt beslut av ombuden för de konventionsstater som har rätt att delta i ministerkommittén.
- 2 I förhållande till Europeiska gemenskapen och stater som ansluter sig till konventionen enligt punkt 1 ovan träder denna i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid om tre månader från den dag då dess anslutningsinstrument deponerades hos Europarådets generalsekreterare. Europeiska gemenskapen och stater som tillträder denna konvention skall automatiskt bli medlemmar i GRECO, om de inte redan är det vid tiden för tillträdet, den dag då konventionen träder i kraft för dem.

Artikel 34 – Territoriell tillämpning

- 1 En stat kan vid undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikationsinstrument, godtagandeinstrument, godkännandeinstrument eller anslutningsinstrument ange för vilket eller vilka territorier konventionen skall gälla.
- 2 En part kan vid ett senare tillfälle genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare utsträcka tillämpningen av denna konvention till de andra territorier som anges i förklaringen. I förhållande till ett sådant territorium träder konventionen i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid om tre månader från den dag då generalsekreteraren mottog förklaringen.

- 3 En förklaring som lämnats i enlighet med punkt 1 eller 2 ovan kan, i förhållande till ett territorium som anges i förklaringen, återtas genom ett meddelande till generalsekreteraren. Återtagandet träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid om tre månader från den dag då generalsekreteraren mottog meddelandet.

Artikel 35 – Förhållande till andra konventioner och avtal

- 1 Denna konvention skall inte inverka på de rättigheter och åtaganden som följer av internationella multilaterala konventioner om särskilda frågor.
- 2 Parterna kan ingå bilaterala eller multilaterala överenskommelser med varandra om frågor som regleras i denna konvention, i syfte att göra tillägg till eller stärka dess bestämmelser eller underlätta tillämpningen av dess principer.
- 3 Om två eller flera parter redan har ingått en överenskommelse eller slutit ett fördrag beträffande en fråga som regleras i denna konvention eller på annat sätt reglerat sina inbördes förhållanden beträffande denna fråga, har de rätt att tillämpa överenskommelsen eller fördraget eller att reglera sina förhållanden i enlighet därmed, i stället för att tillämpa denna konvention, om det underlättar internationellt samarbete.

Artikel 36 – Förklaringar

En stat får vid undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikationsinstrument, godtagandeinstrument, godkännandeinstrument eller anslutningsinstrument förklara att den skall straffbelägga aktiv och passiv korruption av utländska offentliga tjänstemän enligt artikel 5, av tjänstemän i internationella organisationer enligt artikel 9 eller av domare och ämbetsmän i internationella domstolar enligt artikel 11 endast i den utsträckning den offentliga tjänstemannen eller domaren vidtar åtgärder eller underlåter att vidta åtgärder i strid med sina tjänsteåligganden.

Artikel 37 – Reservationer

- 1 En stat kan, vid undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikationsinstrument, godtagandeinstrument, godkännandeinstrument eller anslutningsinstrument, förbehålla sig rätten att enligt sin nationella lag inte straffbelägga, helt eller delvis, gärningar som avses i artiklarna 4, 6–8, 10 och 12 eller passiva korruptionsbrott som anges i artikel 5.
- 2 En stat kan, vid undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikationsinstrument, godtagandeinstrument, godkännandeinstrument eller anslutningsinstrument, förklara att den begagnar sig av rätten till förbehåll som avses i artikel 17.2.

- 3 En stat kan, vid undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikationsinstrument, godtagandeinstrument, godkännandeinstrument eller anslutningsinstrument, förklara att den får vägra ömsesidig rättslig hjälp enligt artikel 26.1, om framställningen gäller ett brott som den anmodade parten anser vara ett politiskt brott.
- 4 En stat får, med tillämpning av punkterna 1–3 ovan, göra förbehåll mot högst fem av de däri nämnda bestämmelserna. Inget annat förbehåll får göras. Förbehåll av samma slag avseende artiklarna 4, 6 och 10 skall anses vara ett enda förbehåll.

Artikel 38 – Giltighet och översyn av förklaringar och förbehåll

- 1 Förklaringar som avses i artikel 36 och förbehåll enligt artikel 37 skall gälla för en tid av tre år från dagen för denna konventions ikraftträdande för staten i fråga. Sådana förklaringar och förbehåll kan emellertid förnyas för samma tid.
- 2 Tolv månader före utgången av en förklarings eller ett förbehålls giltighetstid skall Europarådets generalsekretariat underrätta den berörda staten om upphörandet. Senast tre månader före upphörandet skall staten meddela generalsekretariatet att den vidmakthåller, ändrar eller återtar sin förklaring eller sitt förbehåll. Om inget meddelande har lämnats av den berörda staten, skall generalsekretariatet meddela staten att dess förklaring eller förbehåll anses ha förlängts automatiskt på sex månader. Om den berörda staten inte meddelar sin avsikt att vidmakthålla eller ändra sin förklaring eller sitt förbehåll före denna tids utgång, skall förklaringen eller förbehållet upphöra att gälla.
- 3 Om en part gör en förklaring eller ett förbehåll enligt artikel 36 eller 37 skall den, före dess förnyelse eller på begäran, lämna en förklaring till GRECO om motiven för dess vidmakthållande.

Artikel 39 – Ändringar

- 1 Ändringar i denna konvention kan föreslås av varje part och skall av Europarådets generalsekreterare meddelas dess medlemsstater och de icke-medlemsstater som har anslutit sig till eller inbjudits att ansluta sig till konventionen i enlighet med bestämmelserna i artikel 33.
- 2 En ändring som föreslås av en part skall översändas till Europarådets kommitté för brottsfrågor, som skall avge sitt yttrande till ministerkommittén därom.
- 3 Ministerkommittén skall ta ställning till den föreslagna ändringen och den i punkt 2 ovan nämnda kommitténs yttrande och kan, efter samråd med de icke-medlemsstater som är parter i konventionen, anta ändringen.

- 4 Text till ändringar som antas av ministerkommittén i enlighet med punkt 3 ovan skall översändas till parterna för godtagande.
- 5 En ändring som antas i enlighet med punkt 3 ovan träder i kraft den trettionde dagen efter det att samtliga parter har underrättat generalsekreteraren om sitt godtagande av ändringen.

Artikel 40 – Tvistlösning

- 1 Europarådets kommitté för brottsfrågor skall hållas underrättad om tolkningen och tillämpningen av denna konvention.
- 2 Om en tvist uppstår mellan parterna om tolkningen eller tillämpningen av denna konvention, skall parterna söka lösa denna genom förhandling eller andra fredliga medel efter deras eget val, inbegripet hänskjutande av tvisten till Europarådets kommitté för brottsfrågor, till en skiljedomstol vars avgöranden skall vara bindande för parterna eller till Internationella domstolen, efter överenskommelse mellan de berörda parterna.

Artikel 41 – Uppsägning

- 1 En part får när som helst säga upp denna konvention genom ett meddelande till Europarådets generalsekreterare.
- 2 Uppsägningen träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid om tre månader från den dag då generalsekreteraren mottog meddelandet.

Artikel 42 – Meddelanden

Europarådets generalsekreterare skall meddela medlemsstaterna och de stater som har anslutit sig till denna konvention om

- a undertecknande,
- b deponering av ratifikationsinstrument, godtagandeinstrument, godkännandeinstrument och anslutningsinstrument,
- c dag för konventionens ikraftträdande enligt artiklarna 32 och 33,
- d reservationer gjorda enligt artikel 36 eller 37, samt
- e andra handlingar, underrättelser eller meddelanden som rör konventionen.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen bemyndigade, undertecknat denna konvention.

Upprättad i Strasbourg den 27 januari 1999 på engelska och franska, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar, som skall deponeras i Europarådets arkiv. Europarådets generalsekreterare skall översända en bekräftad kopia till varje medlemsstat i Europarådet, till alla icke-medlemsstater som har deltagit i utformningen av konventionen samt till varje stat som har inbjudits att ansluta sig till den.

BILAGA 5

Additional protocol to the criminal law convention on corruption (ETS 191)

Strasbourg, 15.V.2003

The member States of the Council of Europe and the other States signatory hereto,

Considering that it is desirable to supplement the Criminal Law Convention on Corruption (ETS No. 173, hereafter “the Convention”) in order to prevent and fight against corruption;

Considering also that the present Protocol will allow the broader implementation of the 1996 Programme of Action against Corruption,

Have agreed as follows:

Chapter I – Use of terms

Article 1 – Use of terms

For the purpose of this Protocol:

1. The term “*arbitrator*” shall be understood by reference to the national law of the States Parties to this Protocol, but shall in any case include a person who by virtue of an arbitration agreement is called upon to render a legally binding decision in a dispute submitted to him/her by the parties to the agreement.
2. The term “*arbitration agreement*” means an agreement recognised by the national law whereby the parties agree to submit a dispute for a decision by an arbitrator.
3. The term “*juror*” shall be understood by reference to the national law of the States Parties to this Protocol but shall in any case include a lay person acting as a member of a collegial body which has the responsibility of deciding on the guilt of an accused person in the framework of a trial.
4. In the case of proceedings involving a foreign arbitrator or juror, the prosecuting State may apply the definition of arbitrator or juror only in so far as that definition is compatible with its national law.

Chapter II – Measures to be taken at national level

Article 2 – Active bribery of domestic arbitrators

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law, when committed intentionally, the promising, offering or giving by any person,

directly or indirectly, of any undue advantage to an arbitrator exercising his/her functions under the national law on arbitration of the Party, for himself or herself or for anyone else, for him or for her to act or refrain from acting in the exercise of his or her functions.

Article 3 – Passive bribery of domestic arbitrators

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law, when committed intentionally, the request or receipt by an arbitrator exercising his/her functions under the national law on arbitration of the Party, directly or indirectly, of any undue advantage for himself or herself or for anyone else, or the acceptance of an offer or promise of such an advantage, to act or refrain from acting in the exercise of his or her functions.

Article 4 – Bribery of foreign arbitrators

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law the conduct referred to in Articles 2 and 3, when involving an arbitrator exercising his/her functions under the national law on arbitration of any other State.

Article 5 – Bribery of domestic jurors

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law the conduct referred to in Articles 2 and 3, when involving any person acting as a juror within its judicial system.

Article 6 – Bribery of foreign jurors

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law the conduct referred to in Articles 2 and 3, when involving any person acting as a juror within the judicial system of any other State.

Chapter III – Monitoring of implementation and final provisions

Article 7 – Monitoring of implementation

The Group of States against Corruption (GRECO) shall monitor the implementation of this Protocol by the Parties.

Article 8 – Relationship to the Convention

1. As between the States Parties the provisions of Articles 2 to 6 of this Protocol shall be regarded as additional articles to the Convention.

2. The provisions of the Convention shall apply to the extent that they are compatible with the provisions of this Protocol.

Article 9 – Declarations and reservations

1. If a Party has made a declaration in accordance with Article 36 of the Convention, it may make a similar declaration relating to Articles 4 and 6 of this Protocol at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

2. If a Party has made a reservation in accordance with Article 37, paragraph 1, of the Convention restricting the application of the passive bribery offences defined in Article 5 of the Convention, it may make a similar reservation concerning Articles 4 and 6 of this Protocol at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession. Any other reservation made by a Party, in accordance with Article 37 of the Convention shall be applicable also to this Protocol, unless that Party otherwise declares at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

3. No other reservation may be made.

Article 10 – Signature and entry into force

1. This Protocol shall be open for signature by States which have signed the Convention. These States may express their consent to be bound by:

- a signature without reservation as to ratification, acceptance or approval; or
- b signature subject to ratification, acceptance or approval, followed by ratification, acceptance or approval.

2. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

3. This Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date on which five States have expressed their consent to be bound by the Protocol in accordance with the provisions of paragraphs 1 and 2, and only after the Convention itself has entered into force.

4. In respect of any signatory State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date of the expression of its consent to be bound by the Protocol in accordance with the provisions of paragraphs 1 and 2.

5. A signatory State may not ratify, accept or approve this Protocol without having, simultaneously or previously, expressed its consent to be bound by the Convention.

Article 11 – Accession to the Protocol

1. Any State or the European Community having acceded to the Convention may accede to this Protocol after it has entered into force.

2. In respect of any State or the European Community acceding to the Protocol, it shall enter into force on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date of the deposit of an instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 12 – Territorial application

1. Any State or the European Community may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories to which this Protocol shall apply.

2. Any Party may, at any later date, by declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Protocol to any other territory or territories specified in the declaration and for whose international relations it is responsible or on whose behalf it is authorised to give undertakings. In respect of such territory the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date of receipt of such declaration by the Secretary General.

3. Any declaration made in pursuance of the two preceding paragraphs may, in respect of any territory mentioned in such declaration, be withdrawn by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe. Such withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

Article 13 – Denunciation

1. Any Party may, at any time, denounce this Protocol by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.

2. Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

3. Denunciation of the Convention automatically entails denunciation of this Protocol.

Article 14 – Notification

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe and any State, or the European Community, having acceded to this Protocol of:

- a any signature of this Protocol;
- b the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c any date of entry into force of this Protocol in accordance with Articles 10, 11 and 12;
- d any declaration or reservation made under Articles 9 and 12;
- e any other act, notification or communication relating to this Protocol.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Strasbourg, this 15th day of May 2003, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each of the signatory and acceding Parties.

BILAGA 6

Tilläggsprotokoll till den straffrättsliga konventionen om korruption (ETS 191)

Strasbourg den 15 maj 2003

Medlemsstaterna i Europarådet och de övriga stater som har undertecknat detta protokoll,

som beaktar att det är önskvärt att komplettera den straffrättsliga konventionen om korruption (ETS 173, nedan kallad *konventionen*) för att förhindra och bekämpa korruption,

som vidare anser att detta protokoll skall medge en vidare tillämpning av 1996 års handlingsprogram mot korruption,

har kommit överens om följande.

Kapitel I – Definitioner

Artikel 1 – Definitioner

I detta protokoll används följande definitioner:

1. Termen *skiljeman* skall tolkas i enlighet med den nationella lagen i de stater som är parter i detta protokoll och skall under alla förhållanden avse en person som genom ett skiljeavtal har givits i uppdrag att fälla ett rättsligt bindande avgörande i en tvist som har hänskjutits till honom eller henne av parterna i ett avtal.
2. Termen *skiljeavtal* betyder ett avtal som är giltigt enligt den nationella lagen, varigenom parterna har enats om att hänskjuta en tvist för avgörande av skiljeman.
3. Termen *nämndeman* skall tolkas i enlighet med den nationella lagen i de stater som är parter i detta protokoll och skall under alla förhållanden avse en lekman som handlar i egenskap av ledamot av en kollegial enhet som är ansvarig för att avgöra en anklagads skuld i en rättegång.
4. Vid förfaranden där skiljemän eller nämndemän från en annan stat medverkar, får den lagförande staten endast tillämpa definitionerna på *skiljeman* och *nämndeman* i den utsträckning som de är förenliga med dess nationella lagstiftning.

Kapitel II – Åtgärder som skall vidtas på nationell nivå

Artikel 2 – Aktiv korruption av nationella skiljemän

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga följande gärningar när de begås uppsåtligen: Att utlova, erbjuda eller lämna en skiljeman

som fullgör sina uppgifter enligt partens nationella lag om skiljeförfarande, till förmån för honom eller henne själv eller för någon annan person, vare sig det sker direkt eller indirekt, en otillbörlig förmån för att han eller hon skall vidta eller underlåta att vidta en åtgärd i tjänsten.

Artikel 3 – Passiv korruption av nationella skiljemän

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga följande gärningar när de begås uppsåtligen: Begäran om eller mottagande av, från en skiljemans sida som fullgör sina uppgifter enligt partens nationella lag om skiljeförfarande, vare sig det görs direkt eller indirekt, en otillbörlig förmån - för honom eller henne själv - eller ett erbjudande eller ett löfte om en sådan förmån för att han eller hon skall vidta eller underlåta att vidta en åtgärd i tjänsten.

Artikel 4 – Korruption av utländska skiljemän

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga sådana gärningar som avses i artiklarna 2 och 3, när de berör en skiljeman som fullgör sina uppgifter enligt den nationella lagen om skiljeförfarande i en annan stat.

Artikel 5 – Korruption av nationella nämndemän

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga sådana gärningar som avses i artiklarna 2 och 3, när de berör en person som tjänstgör som nämndeman enligt den partens rättssystem.

Artikel 6 – Korruption av utländska nämndemän

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga sådana gärningar som avses i artiklarna 2 och 3, när de berör en person som tjänstgör som nämndeman enligt en annan stats rättssystem.

Kapitel III – Övervakning av genomförandet och slutbestämmelser

Artikel 7 – Övervakning av genomförandet

Gruppen av stater mot korruption (GRECO) skall övervaka parternas genomförande av detta protokoll.

Artikel 8 – Förhållande till konventionen

1. Konventionsstaterna skall betrakta artiklarna 2–6 i detta protokoll som tillägg till konventionen.

2. Bestämmelserna i konventionen skall gälla i den utsträckning de är förenliga med protokollets bestämmelser.

Artikel 9 – Förklaringar och reservationer

1. Om en part har gjort en förklaring i enlighet med artikel 36 i konventionen, får den göra en liknande förklaring med avseende på artiklarna 4 och 6 i detta protokoll när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument.

2. Om en part har gjort en reservation i enlighet med artikel 37.1 i konventionen som inskränker kriminaliseringen av de passiva korruptionsbrott som anges i artikel 5 i konventionen, får den göra en liknande reservation med avseende på artiklarna 4 och 6 i detta protokoll när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument. Andra reservationer som en part har gjort i enlighet med artikel 37 i konventionen skall även tillämpas på detta protokoll, såvida inte parten förklarar annat när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument.

3. Inga andra reservationer får göras.

Artikel 10 – Undertecknande och ikraftträdande

1. Detta protokoll skall stå öppet för undertecknande av stater som har undertecknat konventionen. Dessa stater kan uttrycka sitt samtycke till att vara bundna genom

- a undertecknande utan förbehåll för ratifikation, godtagande eller godkännande, eller
- b undertecknande med förbehåll för ratifikation, godtagande eller godkännande, följt av ratifikation, godtagande eller godkännande.

2. Ratifikations-, godtagande- och godkännandeinstrument skall deponeras hos Europarådets generalsekreterare.

3. Detta protokoll träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid om tre månader efter den dag då den femte staten uttryckte sitt samtycke till att vara bunden av detsamma i enlighet med bestämmelserna i punkterna 1 och 2 ovan och först sedan själva konventionen har trätt i kraft.

4. För en signatärstat som därefter uttrycker sitt samtycke till att vara bunden av protokollet, träder detta i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid om tre månader efter dagen för dess samtycke att vara bunden av protokollet i enlighet med bestämmelserna i punkterna 1 och 2 ovan.

5. En signatärstat får inte ratificera, godta eller godkänna detta protokoll utan att samtidigt eller dessförinnan ha uttryckt sitt samtycke till att vara bunden av konventionen.

Artikel 11 – Anslutning till protokollet

1. En stat eller Europeiska gemenskapen som har anslutit sig till konventionen får ansluta sig till protokollet när det har trätt i kraft.
2. Med avseende på en stat eller Europeiska gemenskapen som ansluter sig till protokollet träder det i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid om tre månader efter dagen för deponeringen av ett anslutningsinstrument hos Europarådets generalsekreterare.

Artikel 12 – Territoriell tillämpning

1. En stat eller Europeiska gemenskapen får vid undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument ange för vilket eller vilka territorier protokollet skall gälla.
2. En part kan vid ett senare tillfälle genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare utsträcka tillämpningen av protokollet till de andra territorier som anges i förklaringen och för vilkas internationella förbindelser den är ansvarig eller för vilkas räkning den är behörig att ingå överenskommelser. I förhållande till ett sådant territorium träder protokollet i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid om tre månader efter den dag då generalsekreteraren mottog förklaringen.
3. En förklaring som lämnats i enlighet med punkt 1 eller 2 ovan kan, i förhållande till ett territorium som anges i förklaringen, återtogs genom ett meddelande till generalsekreteraren. Återtagandet träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid om tre månader efter den dag då generalsekreteraren mottog meddelandet.

Artikel 13 – Uppsägning

1. En part får när som helst säga upp protokollet genom ett meddelande till Europarådets generalsekreterare.
2. Uppsägningen träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid om tre månader från den dag då generalsekreteraren mottog meddelandet.
3. Uppsägning av konventionen leder automatiskt till uppsägning av detta protokoll.

Artikel 14 – Meddelanden

Europarådets generalsekreterare skall meddela medlemsstaterna och de stater som har anslutit sig till protokollet

- a undertecknande av protokollet,
- b deponering av ratifikations-, godtagande-, godkännande- och anslutningsinstrument,
- c dag för protokollets ikraftträdande enligt artiklarna 10–12,
- d reservationer gjorda enligt artikel 9 eller 12, samt
- e andra handlingar, underrättelser eller meddelanden som rör detta protokoll.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen bemyndigade, undertecknat detta protokoll.

Upprättat i Strasbourg den 15 maj 2003 på engelska och franska språken, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar, som skall deponeras i Europarådets arkiv. Europarådets generalsekreterare skall översända en bekräftad kopia till alla signatärer och anslutande parter.

BILAGA 7

Civil law convention on corruption (ETS 174)

Strasbourg, 4.XI.1999

Preamble

The member States of the Council of Europe, the other States and the European Community, signatories hereto,

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve a greater unity between its members;

Conscious of the importance of strengthening international co-operation in the fight against corruption;

Emphasising that corruption represents a major threat to the rule of law, democracy and human rights, fairness and social justice, hinders economic development and endangers the proper and fair functioning of market economies;

Recognising the adverse financial consequences of corruption to individuals, companies and States, as well as international institutions;

Convinced of the importance for civil law to contribute to the fight against corruption, in particular by enabling persons who have suffered damage to receive fair compensation;

Recalling the conclusions and resolutions of the 19th (Malta, 1994), 21st (Czech Republic, 1997) and 22nd (Moldova, 1999) Conferences of the European Ministers of Justice;

Taking into account the Programme of Action against Corruption adopted by the Committee of Ministers in November 1996;

Taking also into account the feasibility study on the drawing up of a convention on civil remedies for compensation for damage resulting from acts of corruption, approved by the Committee of Ministers in February 1997;

Having regard to Resolution (97) 24 on the 20 Guiding Principles for the Fight against Corruption, adopted by the Committee of Ministers in November 1997, at its 101st Session, to Resolution (98) 7 authorising the adoption of the Partial and Enlarged Agreement establishing the "Group of States against Corruption (GRECO)", adopted by the Committee of Ministers in May 1998, at its 102nd Session, and to Resolution (99) 5 establishing the GRECO, adopted on 1st May 1999;

Recalling the Final Declaration and the Action Plan adopted by the Heads of State and Government of the member States of the Council of Europe at their 2nd summit in Strasbourg, in October 1997,

Have agreed as follows:

Chapter I – Measures to be taken at national level

Article 1 – Purpose

Each Party shall provide in its internal law for effective remedies for persons who have suffered damage as a result of acts of corruption, to enable them to defend their rights and interests, including the possibility of obtaining compensation for damage.

Article 2 – Definition of corruption

For the purpose of this Convention, "corruption" means requesting, offering, giving or accepting, directly or indirectly, a bribe or any other undue advantage or prospect thereof, which distorts the proper performance of any duty or behaviour required of the recipient of the bribe, the undue advantage or the prospect thereof.

Article 3 – Compensation for damage

1. Each Party shall provide in its internal law for persons who have suffered damage as a result of corruption to have the right to initiate an action in order to obtain full compensation for such damage.
2. Such compensation may cover material damage, loss of profits and non-pecuniary loss.

Article 4 – Liability

1. Each Party shall provide in its internal law for the following conditions to be fulfilled in order for the damage to be compensated:
 - i. the defendant has committed or authorised the act of corruption, or failed to take reasonable steps to prevent the act of corruption;
 - ii. the plaintiff has suffered damage; and
 - iii. there is a causal link between the act of corruption and the damage.
2. Each Party shall provide in its internal law that, if several defendants are liable for damage for the same corrupt activity, they shall be jointly and severally liable.

Article 5 – State responsibility

Each Party shall provide in its internal law for appropriate procedures for persons who have suffered damage as a result of an act of corruption by its public officials in the exercise of their functions to claim for compensation from the State or, in the case of a non-state Party, from that Party's appropriate authorities.

Article 6 – Contributory negligence

Each Party shall provide in its internal law for the compensation to be reduced or disallowed having regard to all the circumstances, if the plaintiff has by his or her own fault contributed to the damage or to its aggravation.

Article 7 – Limitation periods

1. Each Party shall provide in its internal law for proceedings for the recovery of damages to be subject to a limitation period of not less than three years from the day the person who has suffered damage became aware or should reasonably have been aware, that damage has occurred or that an act of corruption has taken place, and of the identity of the responsible person. However, such proceedings shall not be commenced after the end of a limitation period of not less than ten years from the date of the act of corruption.
2. The laws of the Parties regulating suspension or interruption of limitation periods shall, if appropriate, apply to the periods prescribed in paragraph 1.

Article 8 – Validity of contracts

1. Each Party shall provide in its internal law for any contract or clause of a contract providing for corruption to be null and void.
2. Each Party shall provide in its internal law for the possibility for all parties to a contract whose consent has been undermined by an act of corruption to be able to apply to the court for the contract to be declared void, notwithstanding their right to claim for damages.

Article 9 – Protection of employees

Each Party shall provide in its internal law for appropriate protection against any unjustified sanction for employees who have reasonable grounds to suspect corruption and who report in good faith their suspicion to responsible persons or authorities.

Article 10 – Accounts and audits

1. Each Party shall, in its internal law, take any necessary measures for the annual accounts of companies to be drawn up clearly and give a true and fair view of the company's financial position.
2. With a view to preventing acts of corruption, each Party shall provide in its internal law for auditors to confirm that the annual accounts present a true and fair view of the company's financial position.

Article 11 – Acquisition of evidence

Each Party shall provide in its internal law for effective procedures for the acquisition of evidence in civil proceedings arising from an act of corruption.

Article 12 – Interim measures

Each Party shall provide in its internal law for such court orders as are necessary to preserve the rights and interests of the parties during civil proceedings arising from an act of corruption.

Chapter II – International co-operation and monitoring of implementation**Article 13 – International co-operation**

The Parties shall co-operate effectively in matters relating to civil proceedings in cases of corruption, especially concerning the service of documents, obtaining evidence abroad, jurisdiction, recognition and enforcement of foreign judgements and litigation costs, in accordance with the provisions of relevant international instruments on international co-operation in civil and commercial matters to which they are Party, as well as with their internal law.

Article 14 – Monitoring

The Group of States against Corruption (GRECO) shall monitor the implementation of this Convention by the Parties.

Chapter III – Final clauses**Article 15 – Signature and entry into force**

1. This Convention shall be open for signature by the member States of the Council of Europe, by non-member States that have participated in its elaboration and by the European Community.

2. This Convention is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.
3. This Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which fourteen signatories have expressed their consent to be bound by the Convention in accordance with the provisions of paragraph 2. Any such signatory, which is not a member of the Group of States against Corruption (GRECO) at the time of ratification, acceptance or approval, shall automatically become a member on the date the Convention enters into force.
4. In respect of any signatory which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the expression of their consent to be bound by the Convention in accordance with the provisions of paragraph 2. Any signatory, which is not a member of the Group of States against Corruption (GRECO) at the time of ratification, acceptance or approval, shall automatically become a member on the date the Convention enters into force in its respect.
5. Any particular modalities for the participation of the European Community in the Group of States against Corruption (GRECO) shall be determined as far as necessary by a common agreement with the European Community.

Article 16 – Accession to the Convention

1. After the entry into force of this Convention, the Committee of Ministers of the Council of Europe, after consulting the Parties to the Convention, may invite any State not a member of the Council and not having participated in its elaboration to accede to this Convention, by a decision taken by the majority provided for in Article 20.d. of the Statute of the Council of Europe and by the unanimous vote of the representatives of the Parties entitled to sit on the Committee.
2. In respect of any State acceding to it, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe. Any State acceding to this Convention shall automatically become a member of the GRECO, if it is not already a member at the time of accession, on the date the Convention enters into force in its respect.

Article 17 – Reservations

No reservation may be made in respect of any provision of this Convention.

Article 18 – Territorial application

1. Any State or the European Community may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories to which this Convention shall apply.
2. Any Party may, at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Convention to any other territory specified in the declaration. In respect of such territory the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such declaration by the Secretary General.
3. Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 19 – Relationship to other instruments and agreements

1. This Convention does not affect the rights and undertakings derived from international multilateral instruments concerning special matters.
2. The Parties to the Convention may conclude bilateral or multilateral agreements with one another on the matters dealt with in this Convention, for purposes of supplementing or strengthening its provisions or facilitating the application of the principles embodied in it or, without prejudice to the objectives and principles of this Convention, submit themselves to rules on this matter within the framework of a special system which is binding at the moment of the opening for signature of this Convention.
3. If two or more Parties have already concluded an agreement or treaty in respect of a subject which is dealt with in this Convention or otherwise have established their relations in respect of that subject, they shall be entitled to apply that agreement or treaty or to regulate these relations accordingly, in lieu of the present Convention.

Article 20 – Amendments

1. Amendments to this Convention may be proposed by any Party, and shall be communicated by the Secretary General of the Council of Europe to the member States of the Council of Europe, to the non member States which have participated in the elaboration of this Convention, to the European Community, as well as to any State which has acceded to or has been invited to accede to this Convention in accordance with the provisions of Article 16.
2. Any amendment proposed by a Party shall be communicated to the European Committee on Legal Co-operation (CDCJ) which shall submit to the Committee of Ministers its opinion on that proposed amendment.
3. The Committee of Ministers shall consider the proposed amendment and the opinion submitted by the European Committee on Legal Co-operation (CDCJ) and, following consultation of the Parties to the Convention which are not members of the Council of Europe, may adopt the amendment.
4. The text of any amendment adopted by the Committee of Ministers in accordance with paragraph 3 of this article shall be forwarded to the Parties for acceptance.
5. Any amendment adopted in accordance with paragraph 3 of this article shall come into force on the thirtieth day after all Parties have informed the Secretary General of their acceptance thereof.

Article 21 – Settlement of disputes

1. The European Committee on Legal Co-operation (CDCJ) of the Council of Europe shall be kept informed regarding the interpretation and application of this Convention.
2. In case of a dispute between Parties as to the interpretation or application of this Convention, they shall seek a settlement of the dispute through negotiation or any other peaceful means of their choice, including submission of the dispute to the European Committee on Legal Co-operation (CDCJ), to an arbitral tribunal whose decisions shall be binding upon the Parties, or to the International Court of Justice, as agreed upon by the Parties concerned.

Article 22 – Denunciation

1. Any Party may, at any time, denounce this Convention by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.

2. Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

Article 23 – Notification

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council and any other signatories and Parties to this Convention of:

- a. any signature;
- b. the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c. any date of entry into force of this Convention, in accordance with Articles 15 and 16;
- d. any other act, notification or communication relating to this Convention.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at Strasbourg, the 4th day of November 1999, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe, to the non-member States which have participated in the elaboration of this Convention, to the European Community, as well as to any State invited to accede to it.

BILAGA 8

Civilrättslig konvention om korruption (ETS 174)

Strasbourg den 4 november 1999

Inledning

Europarådets medlemsstater, övriga stater och Europeiska gemenskapen vilka undertecknat denna konvention,

som beaktar att Europarådets syfte är att uppnå större enhet bland sina medlemmar,

som är medvetna om vikten av att stärka det internationella samarbetet i kampen mot korruption;

som betonar att korruption utgör ett allvarligt hot mot rättssäkerhet, demokrati och mänskliga rättigheter, rättvisa och social jämlikhet och förhindrar ekonomisk utveckling och äventyrar riktigt och rimligt fungerande marknadsekonomier;

som är medvetna om korruptionens negativa ekonomiska följder för enskilda, företag, stater samt internationella institutioner;

som är övertygade om vikten av att med civilrättsliga medel bidra till kampen mot korruption, särskilt genom att göra det möjligt för dem som lidit skada att erhålla skälig gottgörelse;

som erinrar sig slutsatserna och resolutionerna från det 19:e (Malta 1994), det 21:a (Tjeckien 1997) och det 22:a (Moldavien 1999) mötet med de europeiska justitieministrarna,

som beaktar det handlingsprogram mot korruption som ministerkommittén antog i november 1996,

som också beaktar den genomförbarhetsstudie som ministerkommittén antog i februari 1997 om upprättande av en konvention om civilrättsliga medel för ersättning för skada till följd av korruption,

som beaktar resolution (97) 24 om 20 riktlinjer för korruptionsbekämpning, antagen av ministerkommittén i november 1997 vid dess 101:a möte, resolution (98) 7 som möjliggör ett partiellt och utvidgat avtal om upprättande av "Gruppen av stater mot korruption (GRECO)", antagen av ministerkommittén i maj 1998 vid dess 102:a möte, och resolution (99) 5 som upprättar GRECO, antagen den 1 maj 1999,

som erinrar sig slutförklaringen och handlingsprogrammet som antogs av stats- och regeringscheferna i Europarådets medlemsstater vid deras andra toppmöte i Strasbourg i oktober 1997,

har kommit överens om följande:

Kapitel I – Åtgärder som skall vidtas på nationell nivå

Artikel 1 – Syfte

Varje part skall i sin nationella rätt föreskriva effektiva rättsliga åtgärder för personer som lidit skada till följd av korruption, för att göra det möjligt för dem att försvara sina rättigheter och intressen, inbegripet möjligheten att erhålla ersättning för skada.

Artikel 2 – Definition av korruption

I denna konvention avses med korruption begäran, erbjudande, lämnande eller mottagande, direkt eller indirekt, av muta eller annan otillbörlig förmån eller förespeglning om sådan förmån som får till följd att den som tar emot mutan, den otillbörliga förmånen eller förespeglningen om sådan förmån inte utför en uppgift på rätt sätt eller uppträder så som det förutsätts.

Artikel 3 – Skadestånd

1. Varje part skall i sin nationella rätt föreskriva att personer som lidit skada till följd av korruption har rätt att väcka talan för att erhålla full ersättning för sådan skada.
2. Skadeståndet kan gälla materiella skador, utebliven vinst och icke ekonomisk skada.

Artikel 4 – Ansvar

1. Varje part skall i sin nationella rätt föreskriva att följande villkor ska vara uppfyllda för att skadan ska ersättas:
 - i. svaranden har gjort sig skyldig till eller tillåtit den korrupta handlingen eller har underlåtit att vidta rimliga åtgärder för att förhindra den korrupta handlingen,
 - ii. käranden har lidit skada; och
 - iii. det finns ett orsakssamband mellan den korrupta handlingen och skadan.
2. Varje part skall i sin nationella rätt föreskriva att om flera svarande är ansvariga för skada till följd av en och samma korrupta handling skall de svara solidariskt.

Artikel 5 – Statens ansvar

Varje part skall i sin nationella rätt föreskriva lämpliga förfaranden som gör det möjligt att yrka ersättning av staten för personer som lidit skada till följd av en korrupt handling som den statens tjänstemän utfört under

sin tjänsteutövning eller, om det är fråga om en part som inte är en stat, från vederbörande myndigheter hos den parten.

Artikel 6 – Medverkan

Varje part skall i sin nationella rätt föreskriva att ersättningen med hänsyn till samtliga omständigheter kan nedsättas eller förvägras, om käranden genom sitt eget handlande har medverkat till uppkomsten av skadan eller till att den förvärras.

Artikel 7 – Preskriptionstider

1. Varje part skall i sin nationella rätt föreskriva att preskriptionstiden för en talan om ersättning för skada skall vara minst tre år räknat från den dag då den skadelidande fick kännedom om eller rimligen borde ha fått kännedom om skadan eller korruptionshandlingen och om den ansvariges identitet. Sådan talan får dock inte väckas efter utgången av en preskriptionstid om minst tio år räknat från dagen för korruptionshandlingen.
2. Parternas lagstiftning om uppskjutande eller avbrytande av preskriptionstider skall, om det är skäligt, gälla för preskriptionstiderna i punkt 1.

Artikel 8 – Avtals giltighet

1. Varje part skall i sin nationella rätt föreskriva att avtal eller avtalsvillkor som tillåter korruption är ogiltiga.
2. Varje part skall i sin nationella rätt föreskriva att alla parter i ett avtal vilkas samtycke har påverkats av korruption skall ha möjlighet att, utan hinder av deras rätt att yrka skadestånd, föra ärendet till domstol för ogiltigförklarande av avtalet.

Artikel 9 – Skydd för arbetstagare

Varje part skall i sin nationella rätt föreskriva lämpligt skydd mot varje oberättigad påföljd för arbetstagare som har skälig anledning att misstänka korruption och som i god tro anmäler sina misstankar till ansvariga personer eller myndigheter.

Artikel 10 – Redovisning och revision

1. Varje part skall i sin nationella rätt vidta alla åtgärder som krävs för att säkerställa att företag upprättar tydliga årsredovisningar som ger en sann och rättvisande bild av företagets ekonomiska ställning.

2. I syfte att förhindra korruption skall varje part i sin nationella rätt föreskriva att revisorer ska styrka att årsredovisningen ger en sann och rättvisande bild av företagets ekonomiska ställning.

Artikel 11 – Inhämtande av bevis

Varje part ska i sin nationella rätt föreskriva effektiva förfaranden för inhämtande av bevis i civilrättsliga förfaranden som uppkommer till följd av korruption.

Artikel 12 – Interimistiska åtgärder

Varje part skall i sin nationella rätt fastställa sådana domstolsförordnanden som behövs för att tillvarata parternas rättigheter och intressen under civilrättsliga förfaranden som uppkommer till följd av korruption.

Kapitel II – Internationellt samarbete och övervakning av genomförandet

Artikel 13 – Internationellt samarbete

Parterna skall samarbeta effektivt i frågor som gäller civilrättsliga förfaranden i korruptionsmål, särskilt i fråga om delgivning av handlingar, upptagande av bevis i utlandet, behörighet, erkännande och verkställighet av utländska domar och rättegångskostnader, i enlighet med bestämmelserna i tillämpliga internationella instrument om internationellt samarbete i mål och ärenden av civil och kommersiell natur som de är parter i och i enlighet med deras nationella lagstiftning.

Artikel 14 – Övervakning

Gruppen av stater mot korruption (GRECO) ska övervaka hur parterna genomför konventionen.

Kapitel III – Slutbestämmelser

Artikel 15 – Undertecknande och ikraftträdande

1. Denna konvention är öppen för undertecknande av Europarådets medlemsstater, för icke-medlemsstater som har deltagit i utarbetandet av den och för Europeiska gemenskapen.
2. Denna konvention skall bli föremål för ratificering, godtagande eller godkännande. Ratifikations- godtagande- eller godkännande instrumenten ska deponeras hos Europarådets generalsekreterare.
3. Denna konvention träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då fjorton signatärer har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av

konventionen i enlighet med punkt 2. En signatär som vid ratificeringen, godtagandet eller godkännandet inte är medlem i Gruppen av stater mot korruption (GRECO) blir automatiskt medlem i gruppen den dag konventionen träder i kraft.

4. I förhållande till varje signatär som därefter ger sitt samtycke till att vara bunden av konventionen träder denna i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter dagen för dess samtycke att vara bunden av konventionen i enlighet med punkt 2. En signatär som vid ratificeringen, godtagandet eller godkännandet inte är medlem i Gruppen av stater mot korruption (GRECO) blir automatiskt medlem i gruppen den dag konventionen för dess del träder i kraft.
5. Särskilda förfaranden för Europeiska gemenskapens deltagande i Gruppen av stater mot korruption (GRECO) skall om det behövs fastställas genom gemensam överenskommelse med Europeiska gemenskapen.

Artikel 16 – Anslutning till konventionen

1. Efter denna konventions ikraftträdande kan Europarådets ministerkommitté efter samråd med parterna i konventionen inbjudat stater som inte är medlem av Europarådet och som inte har deltagit i utarbetandet av konventionen att ansluta sig till denna konvention genom ett beslut som fattats med den majoritet som anges i artikel 20 d i Europarådets stadga och genom enhälligt beslut av företrädarna för de parter som är berättigade att vara företrädare i ministerkommittén.
2. I förhållande till de stater som ansluter sig till konventionen träder denna i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då anslutningsinstrumentet deponerades hos Europarådets generalsekretärare. Varje stat som ansluter sig till konventionen blir automatiskt medlem i GRECO den dag då konventionen träder i kraft för den statens del, om den inte redan är medlem i gruppen vid anslutningen.

Artikel 17 – Förbehåll

Inga förbehåll får göras till någon bestämmelse i denna konvention

Artikel 18 – Territoriell tillämpning

1. En stat eller Europeiska gemenskapen kan när den undertecknar denna konvention eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument ange för vilket territorium eller vilka territorier konventionen ska gälla.

2. En stat kan vid en senare tidpunkt, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, utsträcka tillämpningen av denna konvention till varje annat territorium som anges i förklaringen. I förhållande till ett sådant territorium träder konventionen i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då generalsekreteraren mottog förklaringen.
3. En förklaring som avgetts i enlighet med de båda föregående punkterna kan i förhållande till ett territorium som angetts i förklaringen återtas genom en underrättelse ställd till generalsekreteraren. Återtagandet träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då generalsekreteraren mottog underrättelsen.

Artikel 19 – Förhållande till andra instrument och överenskommelser

1. Denna konvention inverkar inte på rättigheter och åtaganden som följer av internationella multilaterala instrument om särskilda frågor.
2. Konventionens parter kan ingå bilaterala eller multilaterala överenskommelser med varandra i frågor som behandlas i denna konvention i syfte att göra tillägg till eller stärka dess bestämmelser eller att underlätta tillämpningen av dess principer eller, utan hinder för denna konventions syften och principer, underställa sig de regler om saken som inom ett särskilt system är bindande vid den tidpunkt då denna konvention öppnas för undertecknande.
3. Om två eller fler parter redan har ingått en överenskommelse eller ett avtal beträffande en fråga som behandlas i denna konvention eller på annat sätt har fastlagt sina inbördes förhållanden beträffande denna fråga, har de rätt att tillämpa överenskommelsen eller avtalet eller att reglera sina förhållanden i enlighet därmed i stället för att tillämpa denna konvention.

Artikel 20 – Ändringar

1. Ändringar av denna konvention kan föreslås av varje part och skall översändas av Europarådets generalsekreterare till Europarådets medlemsstater, till varje icke-medlemsstat som har deltagit i utarbetandet av denna konvention, till Europeiska gemenskapen och till varje stat som har anslutit sig till eller inbjudits att ansluta sig till denna konvention i enlighet med artikel 16.
2. Varje ändring som föreslås av en part ska översändas till Europarådets kommitté för juridiskt samarbete (CDCJ) som till ministerkommittén skall lämna sitt yttrande över den föreslagna ändringen.

3. Ministerkommittén skall överväga den föreslagna ändringen och det yttrande som avgivits av Europarådets kommitté för juridiskt samarbete (CDCJ) och kan anta ändringen efter förhandlingar med de stater som är parter i konventionen men inte medlemmar i Europarådet.
4. Texten till varje ändring som antas av ministerkommittén i enlighet med punkt 3 skall översändas till parterna för godtagande.
5. Varje ändring som antas i enlighet med punkt 3 träder i kraft den trettionde dagen efter det att samtliga parter har underrättat generalsekreteraren om sitt godkännande av ändringen.

Artikel 21 – Lösning av tvister

1. Europarådets kommitté för juridiskt samarbete (CDCJ) skall hållas underrättad om tolkningen och tillämpningen av denna konvention.
2. Vid tvist mellan parter om tolkningen eller tillämpningen av denna konvention skall de söka uppnå en lösning genom förhandling eller med andra fredliga medel efter deras eget val, inbegripet hänskjutande av tvisten till Europarådets kommitté för juridiskt samarbete (CDCJ), till skiljedomstol, vars avgörande skall vara bindande för parterna, eller till Internationella domstolen, enligt vad som överenskommits mellan de berörda parterna.

Artikel 22 – Uppsägning

1. En part kan när som helst säga upp denna konvention genom en underrättelse ställd till Europarådets generalsekreterare.
2. Uppsägningen träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då generalsekreteraren mottog underrättelsen.

Artikel 23 – Underrättelse

Europarådets generalsekreterare skall underrätta Europarådets medlemsstater och varje annan signatär och part i denna konvention om

- a. varje undertecknande,
- b. varje deponering av ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument,
- c. dagen för konventionens ikraftträdande enligt artiklarna 15 och 16,

- d. alla andra åtgärder, underrättelser eller meddelanden som rör denna konvention.

Till bekräftelse härav har undertecknande, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat denna konvention.

Upprättad i Strasbourg den 4 november 1999, på engelska och franska, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar, som ska deponeras i Europarådets arkiv. Europarådets generalsekreterare skall översända en bestyrkt kopia till varje medlemsstat i Europarådet, till de icke-medlemsstater som har deltagit i utarbetandet av konventionen, till Europeiska gemenskapen och till de stater som inbjudits att ansluta sig till den.

BILAGA 9

Upptagning från justitieutskottets offentliga utfrågning om Mutor och korruption

Forskningsdagen 2004

Riksdagen anordnade torsdagen den 4 mars 2004 en forskningsdag i riksdagen där alla utskott anordnade någon form av forskningspolitiskt program.

Justitieutskottet höll en offentlig utfrågning på temat Mutor och korruption.

Inbjudna talare

Reformering av mutbrottet

Advokaten Claes Beyer, ordförande för Institutet mot mutor.

Korruption och kultur

Fil.dr Katarina Jacobsson, doktoranden David Wästerfors,
Lunds universitet.

Vem begår ekobrott?

Docenten Tage Alalehto, Umeå universitet.

Att förebygga ekobrott

Jur.dr Lars Korsell, chefsjurist på Brottsförebyggande rådet.

Mutor och korruption

Ordföranden: Jag hälsar alla välkomna till andrakamarsalen. Det är justitieutskottet som har en utfrågning om mutor och korruption. Detta har vi med anledning av att riksdagen har en bred forskningsdag i dag. Någon kanske kan tycka att vi ibland är litet statiska i riksdagen. Det vill vi motverka genom att göra dynamiken något större och därför bjuda in forskarvärlden hit.

Vi har valt ämnet Mutor och korruption samt annan ekonomisk brottslighet som angränsar.

Vi vet att det är ett mycket aktuellt ämne. Vi som var uppe tidigt i morse fick höra att Utrikesdepartementet har beskrivningar till sin personal som nästan kan låta som stämpling och anstiftan eller i varje fall säger att det i vissa länder kan se ut på ett sätt som kan vara besvärande.

Sverige är relativt förskonat, men med den utvidgning av EU som vi står inför tror man att problemen kommer att kunna öka. Man ska väl inte koppla ihop det med en utvidgning av Europeiska unionen, men man kan koppla ihop det med det faktum att Sverige alltmer integrerats i den värld där detta varit ett större problem än hos oss.

Vi har också haft ett antal uppmärksammade fall på sistone. Flera av dem har ju uppmärksammats stort av massmedierna. Detta kommer säkert att beröras under dagen.

På flyget från Göteborg i går kväll träffade jag en person, en gammal kurskamrat, som arbetar på en större advokatfirma i Sverige. Han berättade hur han inför den upphandling han höll på med just nu av plasma-TV-apparater och konferensutrustning hela tiden stötte på personer som tyckte att det väl vore trevligt för honom att få ett demoex för en tusenlapp eller två. Eller: Vet du om att vi har en whiskyprovarresa? Du kanske vill hänga med på den.

Personen hade skruvat på sig och sagt: Det är helt otänkbart, förstår du väl.

Vi förhandlar med er om vi ska pressa priserna på den här utrustningen.

Jag gissar att det handlade om utrustning för några miljoner.

Redan i går blev jag alltså varse att det här är ett tilltagande problem även i Sverige.

Därmed vill jag hälsa de gäster vi bjudit in för att leda detta seminarium välkomna.

Vi har punkterna Reformering av mutbrottet, Korruption och kultur, Vem begår ekobrott? och Att förebygga ekobrott. Vi har en kaffepaus och därefter en frågestund och diskussion. Vi ska vara klara 11.30. Då bjuder vi på en enklare buffé som talmannen står för i sammanbindningsbanan. Jag hoppas att många av er kan stanna så att vi kan ha lite samtal över kycklingspetten.

Än en gång: Hjärtligt välkomna. Jag hälsar advokat Claes Beyer välkommen som första talare. Han är bland annat ordförande för Institutet mot mutor.

Claes Beyer: Kamrater! Det dånar i rättens krater, för nu har det här med mutor nått älgjakten. De av er i den lagstiftande församlingen som varit i närheten av att röra vid den lagstiftning som rör älgjakt vet att man då har stött på pulpan i den svenska folksjälen. Då värker det.

Alldeles nyligen fällde hovrätten ett antal personer för bestickning för att älgjakt hade utdelats på ett olämpligt sätt. Detta var en ändring av tingsrättens dom som frikände alla dem som nu fälldes. Det betyder att rättsläget inte är så klart som önskvärt vore.

Låt mig återvända till början. Början är Institutet mot mutor som bildades redan 1923.

Sverige är originellt på det sättet att vi är ett av de få länder i världen som har ett permanent institut mot mutor. Framsynta män inom näringslivet insåg att det här krävde permanent vaksamhet och att man borde försöka att fortsatt och kontinuerligt bekämpa detta.

Vi brukar skriva på baksidan av våra broschyrer: Vår uppgift är att verka för god sed för beslutspåverkan inom näringslivet liksom samhället i övrigt och att försöka motverka att mutor och andra otillbörliga förmåner används som medel för sådan påverkan.

Vi sprider fortlöpande information till företag, näringslivets organisationer, myndigheter och massmedier om lagstiftning och rättspraxis beträffande bestickning, korruption, mutor med mera.

Vi har sedan ett halvår tillbaka av lätt insedda skäl blivit nästan omkullsprungna, och våra skrifter Farliga förmåner och Vägledande regler är riktiga kioskvältare numera.

I början av 2001 uppvaktade vi riksåklagaren och sade att vi tyckte att det var svårt att ur åklagarpraxis dra några riktiga slutsatser om var gränserna gick när det gällde mutor. Riksåklagaren tillsatte en utredning med uppgift att titta på hur det förhöll sig. Den utredningen kom med en rapport vid halvårsskiftet i år. Där berättade man om ett antal fall inom det som rör korruption, mutor och bestickning.

Man drog också ett antal slutsatser, bland annat om att åklagarverksamheten inte var vad den borde vara. – Det ska jag inte uppehålla mig vid nu. – Där står bland annat: Lagföringen är påfallande låg, 24 % mätt som andelen avslutade brottsmisstankar som lett till lagföring. Där står: Det förekommer en betydande spännvidd i de rättsliga bedömningarna. Vidare står det att man skulle kunna göra en betydande utveckling av brottsbekämpningen och att det är möjligt redan inom nuvarande lagstiftning. Därmed antyder man att det kanske hade varit ännu bättre om det hade funnits någon annan.

Vi arbetar med att försöka upplysa folk om hur man egentligen tillämpar lagstiftningen och var gränserna går. Jag, och i synnerhet kanslichefen Torbjörn Lindhe, får svara på väldigt många frågor. Ofta är våra svar: Det är inte så lätt att säga.

Det är framför allt svårt att göra några gränsdragningar när man frågar efter belopp.

När jag tillträdde som ordförande för Institutet mot mutor för ungefär två år sedan tyckte jag att även om detta inte var något som låg inom mitt tidigare verksamhetsområde borde det för en erfaren advokat vara möjligt att efter att ha studerat lagen, kommentarerna och rättsfall ha en någorlunda hygglig uppfattning om var gränserna går. Om jag är något vittne, kan jag bara säga att det inte var så lätt. Jag har väldigt svårt att i dag riktigt göra detta klart för mig.

Jag har tittat på lagstiftningen och kommit fram till att den mut- och bestickningslagstiftning vi har i dag är mycket otillfredsställande.

Lagen är uppdelad på två lagrum – det känner ni säkert till – ett om bestickning och ett om mutor, det vill säga ett om den som försöker muta och ett om den som kan tänkas ta emot mutan.

Den centrala bestämmelsen är densamma. Den lyder så här: Arbetstagare som för sig själv eller för annan tar emot, låter sig utlova eller begär muta eller annan otillbörlig belöning för sin tjänsteutövning döms för mutbrott till böter eller fängelse i högst två år.

Det är inte tillfredsställande att ett straffbud är till den grad allmänt beskrivet att det närmast kan betraktas som en generalklausul.

Så ser vår lagstiftning egentligen inte ut. Jag hör inte till dem som tror att lagen kan utformas så att man direkt ur den kan utläsa hur den ska tillämpas, men att de viktigare elementen i en bedömning ändå ska vara med är ganska ofrånkomligt.

Ni kan jämföra det jag nyss läste upp med det som står om stöld, som är ett välkänt brott. Det står så här: Den som olovligen tager vad annan tillhör med uppsåt att tillägna sig det dömes, om tillgreppet innebär skada, för stöld.

Där kommer det först ett antal rekvisit och sedan säger man: Det här är stöld, och begår man det blir man dömd.

I mutparagrafen säger man egentligen att den som tar emot en muta döms för mutbrott. Man säger visserligen muta eller annan otillbörlig belöning, men det blir ju inte mycket mer än en cirkeldefinition ändå. Det är enligt min mening alldeles oacceptabelt.

Vi har en annan bestämmelse, nämligen i marknadsföringslagen. Där är det visserligen ännu mer allmänt. Där kan man inte utläsa detta alls. Där står det bara att man ska följa god marknadsföringssed och att det ska vara tillbörligt mot konsumenter och näringsidkare. Men det är ändå den skillnaden mellan en civilrättslig lagstiftning och en straffrättslig lagstiftning att den civilrättsliga inte kan få en allvarligare påföljd än att man blir förbjuden att fortsätta med det man har börjat med.

När det gällde marknadsföringslagen fanns det i näringslivets opinionsnämnd och på andra ställen en så omfattande praxis att hänvisa till att det är mycket mindre generalklausulartat än det kan verka när man läser lagtexten.

Om man läser vidare står det "arbetstagare" som tar emot detta. Det betyder alltså att man använder sig av ett uttryck som är så allmänt som möjligt. Av lagtexten ser det ut som om det inte spelar någon roll om man är domare eller arbetare på verkstadsgolvet eftersom båda är arbetstagare. Självfallet förhåller det sig inte så, och det är heller inte avsikten.

Det borde det kanske ges någon antydning om i lagtexten.

Rent systematiskt står båda de här bestämmelserna om bestickning och mutbrott under paragrafer som ger intryck av att bara röra allmän verksamhet. De står under Brott mot allmän verksamhet respektive om tjänstefel eller dylikt. Men i själva verket avser de ju både privat och allmän verksamhet.

Av vad jag nu har sagt skulle man kunna tro att jag tror att det är möjligt att skärpa lagstiftningen så att den verkligen skulle bli mer precis. Jag tror att det går, men jag tror att man då måste göra något mer. Man måste förstå att man har gapat över för mycket. Man har försökt att med ett enda paragrafpar täcka ett alldeles för stort område.

Jag delar den uppfattning som har framförts av flera än mig att när man 1977 utvidgade mut- och bestickningsbrottet till att gälla inte bara verksamhet i den offentliga sektorn utan också verksamhet i den privata sektorn insåg man inte – det var nog ganska vanligt 1977–1978 – att det ändå finns en principiell skillnad mellan verksamhet i offentlig sektor och verksamhet i privat sektor. Det är en väldig skillnad mellan att utöva myndighet och använda allmänna medel och att i privat verksamhet producera fritt valda varor och tjänster.

Lagstiftningen har faktiskt gjort skillnad mellan privat och offentlig verksamhet. Om man ska åtala för brott begångna inom privat verksamhet ska det vara anmält av arbetsgivaren. Det är inte så ofta det är det.

Det betyder egentligen att man i en åtalsbehörighetsparagraf har gömt en viktig skillnad som egentligen har med själva brottsrekvisiten att göra. Det tycker jag är olämpligt.

Av kommentaren framgår klart att man tycker att det är en skillnad. Vi gör skillnad på detta i vår verksamhet. Vi har skrivit en broschyr som heter Vägledande etiska regler för kontakt- och relationsfrämjande förmåner i affärsverksamhet. Den avser i första hand affärsverksamhet även om det finns rätt många i offentlig verksamhet som också har bett att få den här broschyren.

Vi har skrivit en broschyr som heter Farliga förmåner. Det är ett försök till beskrivning av lagtexten.

Det finns naturligtvis gränsdragningsproblem. I vår värld av privatisering, skolpeng, maxtaxa, dagbarnvårdare med mera är naturligtvis gränsen mellan privat och offentlig verksamhet ibland flytande.

Det borde säkert föranleda att man inom den offentliga sektorn gjorde skillnad mellan dem som utövar myndighet och dem som eljest är verksamma i saken.

På sätt och vis kan man säga att vi 1977 på något sätt hade nått en slutpunkt. Ungefär då hade välfärdsstaten nått sin största utsträckning. Stat och kommun utövade långt mer en myndighet. Sverige var förmodligen det enda land i västvärlden där praktiskt taget all sjukvård, all socialvård, all undervisning på lägre och högre nivå, all åldringsvård och all barnavård var monopoliserad av stat och kommun.

Den offentliga sektorn framstod då inte bara som myndighetsutövande utan också som leverantör av en rad tjänster och ibland varor. Det kan tänkas att det då föreföll naturligt att agera på det här sättet.

Utvecklingen, eller snarare avvecklingen, har gått betydligt längre sedan dess. Det betyder att en rad verksamheter har privatiserats och att vi har fått en blandning.

Jag tror att de som kommer att tala efter mig kommer att säga att när man har försökt definiera var mut- och bestickningsverksamhet ibland kan uppträda är det just i perioder av den typen av samhällsförändring. Då måste man vara klar över att göra skillnader.

Det betyder att det här inte är så enkelt. Vi måste i offentlig sektor skilja mellan myndighetsutövning och tjänsteprestationer. I privat verksamhet måste vi skilja mellan det som verkligen sker uteslutande med privata medel och allt det som sker privat men egentligen finansieras av den offentliga sektorn.

Det talas ibland om läkarna och om de kan mutas eller inte. En privat läkare som verkligen bara debiterade pengar som betalades av den enskilde skulle egentligen inte kunna vara föremål för muta, för det förutsätter ju att man är arbets- eller uppdragstagare på något sätt. Men nästan alla läkare ger råd, förskrivningar och annat som till slut drabbar det allmänna. På det sättet kan man säga att de är ett slags uppdragstagare. Den analysen har inte gjorts särskilt långt, men den behöver nog göras.

I princip måste man komma ihåg att när det gäller det offentliga är det ett skyddsintresse som är annorlunda än det privata. Man vill värna lagbundenhet, opartiskhet, saklighet, likhet inför lagen, offentlighet och avgörande inom rimlig tid – alltså de vanliga rättssäkerhetskraven.

När det gäller de viktiga skyddsintressena i privat verksamhet är det egentligen marknadsekonomens funktionssätt. Vad vi vill skydda är helt enkelt att konsumenterna erbjuds bästa möjliga vara eller tjänst till lägsta möjliga pris. Det är alltså egentligen konsumenternas intresse som skyddas.

Jag tror att det är viktigt att få till stånd en utredning som går tillbaka till grunderna för varför vi har mut- och bestickningslagstiftning och vilka skyddsintressen vi ska ha. Det kan vara intressant att överväga något som ändå kan förefalla vara en detalj.

Det finns också inom mut- och bestickningslagstiftningen en del fall som rör äldrevårdens mottagande av gåvor och testamenten från vårdtagarna. Det har fällt för mutansvar även i det sammanhanget.

En analys ger naturligtvis vid handen att vi då egentligen talar om något annat. Annars kan man fråga sig: Hur kommer det sig att det är helt okej för mig att ge drickspengar till färdtjänstchauffören, men absolut inte okej för mig att ge pengar till den som vårdar mig när jag kommer fram – eller tillbaka?

Det beror naturligtvis på att vad vi skyddar i den relationen snarare är ett slags ockerliknande situation, det vill säga det handlar om ett beroende. Man får inte utnyttja det beroendet för att skaffa sig egna förmåner. Det är egentligen en helt annan sak än alla de andra besticknings- och mutsituationerna. Den borde i en ny analys också bli föremål för ytterligare diskussioner och kanske andra typer av brottsbeskrivningar.

Jag ska gå in på ytterligare några frågor där jag tycker att lagen brister, förutom att vara oprecis.

Jag tycker inte att det är vettigt att man när man ska titta på en begången gärning först ska titta i 17 kapitlet för att titta på bestickningen, och sedan i 20 kapitlet för att titta på mutan. Det vore ganska naturligt att sammanföra detta till åtminstone ett kapitel, ett område eller under en rubrik.

Det borde också göras en systematisk skillnad mellan ordinarie mut- och bestickningsbrott och grova sådana å ena sidan och ringa sådana å andra sidan.

Det har diskuterats huruvida det är okej för en polisman i uniform att ta emot ett erbjudande från en hamburgerbar att få en gratis hamburgare om han tittar in där på kvällen. Det må vara att det nog egentligen inte är riktigt korrekt, men det är något annat än att ta emot betydande mutor för att bli påverkad i en upphandlingssituation.

Det finns de som hävdar att det borde ha en särskild brottsbenämning, korruptivt beteende eller något liknande.

Låt mig sammanfatta dagens ärende med följande punkter:

Jag tror att mutor och bestickning i privat verksamhet och i offentlig verksamhet borde höra hemma under skilda bestämmelser och med bättre brottsbeskrivningar i var och en av dem.

Jag tror att mutor och bestickning är två sidor av samma sak och borde sammanföras i ett bestämmelseblock.

Jag tror – det har jag inte sagt förut – att man borde skilja ut vissa frågor som rör näringslivet och att det vore rimligt att låta marknadsföringslagen ta hand om det som är korruptivt beteende av ringa art inom näringslivet och avkriminalisera det.

Jag tror att vi borde ha särskilda bestämmelser för ringa och grövre brott.

Jag tror att vi naturligtvis borde ha bättre rubriceringar.

Jag tror att vi borde ha särskilda bestämmelser för dem som ägnar sig åt vård.

Slutligen, angående något som är oerhört aktuellt eftersom det kom en utredning i går: När det gäller partifinansiering, som i många länder är en väldigt viktig del i korruptionslagstiftningen, har vi just nu fått ett förslag där man i stort sett vill begränsa sig till att framtvunga ett offentliggörande av all partifinansiering.

Det är möjligt att det är tillräckligt. Jag har ingen slutlig idé om detta. I de allra flestas ögon är frågan om vad som är tillåtet och förbjudet när det gäller att finansiera den offentliga verksamhet som just ni ägnar er åt också en viktig del i korruptionslagstiftningen.

Ordföranden: Tack. Vi går vidare i programmet.

Nästa ämne är Korruption och kultur. Vi hälsar doktor Katarina Jacobsson och doktorand David Wästerfors från Lunds universitet välkomna.

Katarina Jacobsson: När vi för några år sedan började undersöka möjligheten att studera mutor möttes vi av en ganska stor skepsis. Bland annat kontaktade vi polismyndigheten i Malmö för att fråga om vi kunde få ta del av olika anmälningar om mutbrott och bestickning. Då lät polisen oss snabbt förstå att själva frågan var befängd. Mutbrott, sådant har vi inte i Sverige. En liknande inställning hade några av våra universitetskolleger, som inte alltför finkänsligt kallade vårt projekt för perifert.

Det är knappast någon överdrift att påstå att mutor och korruption är ämnen som har fått ett uppsving i den offentliga debatten under senare tid. Bakom ett sådant uppsving ligger inte bara de skandaler som medier rapporterat om. Rättsväsendet har inrättat en riksenhet för utredningar om korruptionsrelaterade brott. Folkligt missnöje manifesteras i sammanslutningar som till exempel Föreningen mot orättvisor och maktmissbruk. Även den här utfrågningen är ett sådant tecken i tiden.

Mutor och korruption är numera något som angår även Sverige. Under rubriken mutor och moral har vi bedrivit flera studier vid sociologiska institutionen vid Lunds universitet. Arbetet sker inom Kriminalvetenskapligt nätverk med professor Malin Åkerström som övergripande projektledare. Vi har främst intresserat oss för olika grupperns upplevelser av mutor såsom svenska affärsmän verksamma i utlandet och biståndsarbetare aktiva i tredje världen. Vi har talat med personer som i Sverige dömts för mutbrott och bestickning. Poliser och åklagare som arbetar med den här typen av ärenden har vi också talat med.

Vi ska inte uppehålla oss vid juridik. Det är inte riktigt vårt område. I stället ska vi tala om allmänt vedertagna föreställningar om vad en muta är. Folkliga föreställningar om mutor är bland annat relevanta eftersom de ligger till grund för varför visst handlande gärna betraktas som undantag eller icke-korrupt beteende. De säger något om vilka omständigheter och situationer som kan tänkas ursäktas eller rent av rättfärdiga juridiskt tvivelaktiga handlingar. Allmänt vedertagna föreställningar om mutor är också relevanta eftersom de utgör stoff för anklagelser om korruption. För att kunna urskilja mutor måste man veta vad som räknas som en muta.

Vad kännetecknar då föreställningen om mutor? Vad betraktas som en riktig muta? Mutor anses för det första vara hemliga eller åtminstone diskreta och ljusskygga. En muta förväntas överräckas i skymundan eller under bordet. Öppna transaktioner kan därför undgå att betecknas som korrupta av den anledningen att de är just öppna.

I ett rättsfall var till exempel de inblandade införstådda med att en viss provision var tvivelaktig. Men eftersom den fakturerades på vanligt sätt och bokfördes i vanlig ordning, det vill säga öppet, ansåg man att det omöjligt kunde handla om mutbrott.

En annan intervjuperson som dömts för bestickning efter att han öppet sänt en gåva till en statlig tjänsteman uttryckte sig så här: Jag sade till polisen som förhörde mig att om jag hade haft en tanke på bestickning, om jag hade velat få ikull någon vid den här myndigheten, hade jag inte gjort så här. Då hade jag gett henne 50 000 kr under bordet. Den gåva som han själv gav var bara en bråkdel av dessa 50 000 kr.

Det leder oss in på en andra sådan föreställning. Mutor förväntas bestå av någonting värdefullt. En sådan uppfattning delas inte bara av personer som har dömts för bestickning. En åklagare som jag talade med betraktar mutbrottet som ett av de viktigaste brotten att bekämpa. Men hon suckade lite uppgivet över att de ärenden som går till rättslig prövning mest är skitsaker. Ett sådant resonemang underförstår att det faktiskt förekommer mutbrott av annan dignitet än dem åklagaren själv får på sitt bord.

Mutan av det lilla formatet tas som belägg för att det finns en mer omfattande korruption. På samma sätt resonerar några svenska affärsmän som är verksamma i Öst- och Centraleuropa. Berättelser om hur man med några sedlar lyckats köpa sig ur en polis- eller tullkontroll kan anföras som bevis på en mer genomgripande korruption. Det är som upplagt för fiffel och båg, säger en affärsman efter att han har berättat om mutors gångbarhet i vardagslivet i Tjeckien. Även rykten om mutor i stor skala har en sådan funktion. De gör att affärsmännens egna betalningar bleknar i betydelse.

Mutor anses för det tredje generera favörer. I det idealtypiska mutfallet är mutan nämligen villkorad. Man ska lätt kunna urskilja vad såväl mutan om favören består av. Sådana fall kan till exempel handla om att man åker fast i en hastighetskontroll. Då mutar jag mig ur en besvärlig situation. Men det kan också handla om säljarens möte med en inköpare eller klientens möte med en myndighetsperson. Här mutar jag mig in eller till något eftersträvänsvärt. Det

handlar om en order, ett avtal, ett tillstånd eller liknande. Mutan antas alltså leda till en fördel för givaren. Om jag ger dig X får jag Y av dig. Frånvaron av tydliga favörer leder oss bort från människors vardagliga uppfattningar om vad mutor är.

För det fjärde antas mutor ingå i en bestämd handlingssekvens, först gåva och sedan gentjänst. En omvänd sekvens, det vill säga gåvor som ges efter att en tjänst har utförts, kan knappast betraktas som mutor i denna vardagliga föreställning. Sådana gåvor antas i stället mer vara uttryck för tacksamhet än för korruption. Det som juridiskt skulle kunna klassificeras som mutor kan därmed rättfärdigas med att gåvan överlämnades först efter avslutat uppdrag och att den därför inte kan utöva påverkan.

För det femte antas mutor inte finnas i vår omedelbara närhet. De finns i stället någon annanstans. Det är mer sannolikt att gåvor och tjänster som förekommer på annat ställe eller i en annan kultur definieras som korrupta än gåvor och tjänster i ens närhet. På håll kan ett agerande beskrivas som korrupt och förklaras som kultur. Som regel avser vi då andras kultur och inte vår egen. Man skulle alltså kunna säga att mutor definieras av att de sällan finns i ens närhet. Men om så nu ändå skulle vara fallet används i stället andra ord för företeelsen.

En av våra intervjuade affärsmän som betalat ut mutor under sitt utlandsarbete fick frågan om hur man bokför sådana utgifter. Han svarade: Provision heter det i Sverige. Det är tillåtet här. Skulle det inte vara det får man hitta på något annat sätt.

Dessa fem ingredienser ingår i en kulturell föreställning om vad som ska uppfattas som en riktig muta. Mutor är hemliga, de är värdefulla, de genererar favörer, de ingår i en bestämd handlingssekvens och mutor finns först och främst på distans.

Som jag påpekade inledningsvis är det ingredienser som på olika sätt kan komma till användning. Aktörer kan ursäktas eller rättfärdiga ett visst agerande genom att sätta det i kontrast till vad som är en riktig muta. Det man själv har gjort eller tänker göra framstår då som relativt klanderfritt.

Rättfärdigande förklaringar behöver inte bara vara så kallade efterkonstruktioner. Forskare som har studerat hur ekonomiska brottslingar som begår brott hävdar att sådana förklaringar måste vara tillgängliga från början. Då finns möjligheten att begå brottet med den hederliga självbilden i behåll.

Det finns med andra ord en poäng med att uppmärksamma folkliga definitioner om man vill bekämpa mutor och korruption. Det är nämligen ur sådana definitioner som olika aktörer kan hämta motiv till korrupt agerande.

David Wästerfors: Jag tar vid där Katarina slutade. Folkliga definitioner kan också ha en mer allmän betydelse. De kan ingå i en syn på samhället.

När vi började vår forskning om mutor var, som vi nämnde inledningsvis, frågan klart nedtonad i den offentliga debatten. Svenska mutor fanns inte. Den senaste tidens skandaler, där väl Systembolaget tilldragit sig störst intresse, har gjort att situationen ser annorlunda ut. Även om det är svårt att sia om

framtiden kan man ställa sig frågan om bilden av det korruptionsfria Sverige håller på att ändras. Kommer anklagelser om mutor att på ett mer självklart sätt ingå i den svenska självbilden?

Oavsett hur man besvarar en sådan fråga finns det anledning att ta ett steg tillbaka och även studera själva anklagelserna eller misstankarna i sig. Vad händer när allmänhetens och rättsapparatusens uppmärksamhet riktas just mot korruption?

För det första finns risken att vissa mutor undkommer rättsapparatusens och allmänhetens korruptionsjakt. Bilden av hur en muta böra vara, som Katarina redogjorde för, kan göra att andra inte lika tydliga gärningar faller utanför vår blick och inte klassificeras som korrupta. Man vill ha stora och tydliga skandaler snarare än små och diffusa. Om man studerar svenska rättsfall visar det sig att de vanligaste mutor som lagförs är relativt odramatiska. Det är långt ifrån den typiska "riktiga" muta man lätt föreställer sig.

För det andra finns den omvända möjligheten att alltför ageranden dras in under definitionen korrupt, åtminstone ur allmänhetens synvinkel. Den som en gång har börjat betrakta samhällslivet med en blick för mutor kan se mutor överallt. Å ena sidan kan det uppstå en underförstådd tolerans för vissa mutor, de som inte överensstämmer med den "riktiga" storskaliga mutaffären. Å andra sidan kan en allmän syn spridas som liknar vissa europeiska opinioner. Eliten är alltid korrupt. De där uppe är alltid ohederliga.

I båda dessa tänkbara strömningar finns argument för att begå brott i företaget, organisationen, branschen eller hos den enskilde. Mutor har blivit en del av kulturen. Det gäller att gilla läget. Eller: Det vi sysslar med är ingenting jämfört med de stora herrarna.

Det är inte givet att ökad uppmärksamhet av mutor och korruption i ett visst samhälle måste leda till en minskning av antalet brott. Kampen mot korruption rymmer i själva verket åtskilliga motsägelser och ironier även på ett mer praktiskt plan. En studie av stadsadministrationen i New York visar till exempel att ökad kontroll av en byråkrati kan leda till fler snarare än färre möjligheter till korruption.

Stegrad korruptionskontroll kan skapa en miljö präglad av övervakning och misstänksamhet. Det kan skärpa tjänstemännens motstånd mot kontrollen och befrämja deras avvikelser från byråkratiska ideal. Frånvaron av ett tydligt sätt att mäta och definiera korruption gör att en antikorrupcionskampanj lätt blir kontraproduktiv, menar författarna till studien.

När ett samhälles uppmärksamhet riktas mot korruption finns risk för både en viss selektion och en viss häxjakt. Den juridiska lösningen på problemet är väl i regel att arbeta fram än mer detaljerade kriterier för vad som är en muta och vad som inte är det eller åtminstone påminna om de kriterier som finns.

Redan nu kan det emellertid vara svårt att som lekman förstå alla juridiska gränsdragningar för mutor. En annan och kanske mer konstruktiv lösning är då att påminna om vilket värde mutorna kränker, alltså själva grunden till brottet. För att ställa en till synes dum fråga: Varför är mutor fel? Vad ska vi ha själva brottet till?

En amerikansk historiker och domare, John T. Noonan, framhåller det kanske mest grundläggande svaret på den frågan i sin studie av mutors historia. Det värde som mutorna kränker är ett särskilt ideal om opartiskhet eller rättvisa beslut. Västvärldens antikorruptiva etik bygger på detta ideal. Den som ska fatta ett beslut eller göra en bedömning – en domare, tjänsteman, politiker, handläggare, inköpare och så vidare – förväntas inte favorisera någon. Han eller hon bör inte låta sig korrumpas.

Kritiken mot mutor måste naturligtvis inte stödja sig på detta ideal. Den kan vara mycket mer vardaglig än så. Svenska affärsmän som jobbar i Öst- och Centraleuropa som jag har talat med anser sig ibland föranledda att förklara varför de inte mutar. De kan till exempel säga: Vi har en policy att inte göra så. Eller: På sikt kommer korrruptionen ändå att försvinna. Man kan anföra det anseende man vinner på att avstå trots att man på kort sikt kan förlora affärer.

Kanske bör man ägna sådana förklaringar mer uppmärksamhet än vad man i förstone tänker sig. Lika gärna som man kan kritisera ursäkter och rättfärdiganden av mutor och korrruption, alltså de folkliga ursäkter och rättfärdiganden som finns tillgängliga, kan man försöka förstärka de folkliga förklaringarna till att avstå från mutor och korrruption. Man kan försöka förstärka aktörers skäl till att inte agera korrupt.

Ett sådant skäl finns också i det värde som mutorna kränker. Att avstå från mutor är intimt förknippat med framväxten av idén om den västerländske byråkraten, beslutsfattaren som bara ser till saken och aldrig till den inblandade personen. Hur ouppnåeligt det idealet än är i praktiken – om det vittnar otaliga samhällsvetenskapliga undersökningar – finns kanske här ett mer pålitligt rättesnöre än specificeringar i termer av juridik.

Den som vill bekämpa korrruption måste alltså inte enbart försöka identifiera mutor. Han eller hon kan med fördel också försöka identifiera och försvara de situationer och positioner i ett samhälle där man förväntar sig frånvaron av mutor och korrruption, alltså där man förväntar sig rättvisa och opartiskhet.

Ordföranden: Vi tackar för det. Då vet vi lite om vad man kan förändra och lite om föreställningarna. Nu vill vi verkligen veta vem det är som begår dessa typer av ekobrott. Jag lämnar ordet till Tage Alalehto från Umeå universitet. Varsågod.

Tage Alalehto: När jag satt och lyssnade på de två första föredragen funderade jag så här: Har jag kommit till rätt ställe månnro? Jag har inte så mycket att berätta om mutor och korrruption. Men det är klart att ekobrott omfattar ganska mycket korrruption som sådant. Jag hoppas att jag kan bidra någonting i frågan.

Jag har studerat ekobrottslingar. Dit hör förutom alla dessa skattebrottslingar också förskingrare, bedragare, svindlare, kartell drivare och även bestickare och mutade. Det är en brokig samling som jag har hittat i vårt svenska samhälle, det må jag säga.

Vem begår ekobrott? När jag tittat på rubriken har det slagit mig: Är det meningen att jag ska sitta och peka ut människor här? Det är onekligen en ganska tuff uppgift för min del. Möjligtvis kan jag klara av dem som blivit dömda för ekobrott. Men det kan i och för sig vem som helst göra. Det tänker jag inte göra.

Jag börjar med det jag egentligen ska hålla föredraget om. Jag har studerat ekonomisk brottslighet sedan 1994. I svensk forskningsagenda är jag lite av en av veteranerna på området av dem som i dag håller på med frågan. Jag har gjort ett antal studier på området och har haft en hel del kontakter med forskare både nationellt och internationellt och utbytt både tankar och erfarenheter. Jag har fått en bild av hur ekobrottsligheten ser ut här i Sverige, i Norden och även i Europa.

Det började egentligen med att jag våren 1994 blev uppringd av en kollega till mig från Stockholms universitet som hade varit föredragshållare på en konferens för arbetarrörelsen där bland annat Hotell- och restaurangfacket var med. Hur det nu var hade han i något sammanhang frågat företrädarna för det om de inte var intresserade av att göra en studie av ekonomisk brottslighet. Det visade sig vara en fullträff mellan akademien och den svenska verkligheten. Det är någonting som sällan sker. De var oerhört angelägna att man skulle göra en sådan studie.

De ville ha en sociologisk studie. Jag var sociolog och han var historiker, och han ringde mig. Jag höll på med någonting helt annat inom ett annat forskningsfält. Jag tyckte att det var en så vansinnig idé att jag helt enkelt bara måste tacka ja till den.

I och med detta satte vi i gång vårt samarbete. Vi utförde en pilotstudie av datainsamlingstekniker och en studie av Stockholms krögarvärld som presenterades år 1996. Det var absolut ingen stor studie. Det var bara 20 krögare som vi intervjuade.

Vad som förvånade oss då och som kanske har blivit en eftersläpning här i dag var det stora massmediala intresse som då dök upp. Vi förstod att det var en stor fråga. Det var helt enkelt en fråga på tapeten.

Vi skrev ihop en ansökan för att göra en större studie på två år. Vi skulle återigen intervjuva krögare i Stockholm, i det här fallet 60 stycken. Vi skulle komplettera med 40 krögare från Malmö och krögare från Göteborg.

Den studien gjordes. Precis som Katarina var inne på var vi sociologer. Vi tittade helt enkelt på vilken typ av branschkultur som fanns närvarande och hur man resonerade kring normsättning, det vill säga vad man bör göra och vad man inte bör göra. Vi diskuterade kring olika typer av sociala värderingsstrukturer som fanns, vad som var rätt och vad som var fel.

Det som då slog oss var den nästan gemensamma uppfattning som fanns, att om man som krögare inte försökte ta bort en del av pengarna i sin verksamhet, åtminstone av de skattemässiga pengarna, för att klara verksamheten blev man mer eller mindre betraktad som en idiot.

Det var en häpnadsväckande insikt. Det fanns helt enkelt befryndad en värderingsstruktur och kultur att det var så fullt legitimt att om man inte gjorde det var man verkligen en avvikare.

Även detta fick ett stort massmedialt uppslag. Vi gick vidare. Det gjorde vi i så måtto att jag gick vidare med forskningsfrågan och inte med den politiska frågan. Här hade vi upptäckt en brottskultur som är utbredd inom krogvärlden. Vi kunde genom studier av andra branscher – det kunde gälla byggbranschen, frisörverksamheten, måleri och även oljebranschen och sådant – finna uttryck för att hela kulturen i de olika branscherna präglades av en stark legitim kriminalitet.

Man kallar det i kriminologin för kriminologisk struktur eller kriminologisk kultur. Det var någonting som jag tog fasta på. Jag resonerade så här. Sociologerna har bidragit med kunskap om att människor under vissa organisatoriska omständigheter, i en viss typ av affärsmiljö och med vissa samhällspolitiska strukturer kommer att se ekobrott som en fullt legitim handling.

Vad jag då noterade var att även om de flesta krögare, de flesta frisörer, de flesta byggare och så vidare utförde ekobrott så utförde inte alla ekobrott. Det var en fråga som jag tog med mig. Det var något som vi kallar för en anomali inom forskningen. Man kunde förklara brottskulturen, men man kunde inte förklara dem som avvek från denna kultur.

Då kommer vi fram till frågan: Vem begår ekobrott? Jag kunde inte finna något annat skäl än att det måste finnas en individuell särskillnad. Det måste helt enkelt hänga på individernas särroll, karaktärer eller till och med personlighetsdrag. Det är skälet till att vi får en sådan skillnad.

Jag läste in mig på området. Det fanns en kolossal forskningsagenda om detta i USA, Kanada och delvis i Mellaneuropa. För svensk och nordisk del var den totalt frånvarande. Det var märkligt, men den var totalt frånvarande.

Jag konstaterade att det fanns ett antal gängse modeller som verkligen var i svang. Jag ville inte vara kontroversiell utan tänkte: Jag köper helt enkelt det som är mest giltigt i dag. Det visade sig vara en modell som kallades för *Big Five*, de fem stora.

De fem stora omfattar personlighetsdrag av extroverthet, hjälpsamhet, inbilskhet, neurotiskhet och intellektualitet. De har sina motsatser i så måtto att det finns positiv extrovert, negativ extrovert, hjälpsam, icke-hjälpsam, inbilsk, icke-inbilsk, ja, ni förstår principen.

Den fanns en checklista för hur man bestämde vad var och en av de personer som var med i undersökningen kunde karakteriseras som. Den checklistan är ganska betydande. Jag ska inte uppge den här. Den finns presenterad i en forskningsrapport i ämnet för den som är intresserad.

Jag tänkte så här: Jag vill inte ha några besvärliga frågor om att jag inte har kollat upp sociala bakgrundsvariabler, det vill säga att jag inte har kollat upp könsvärderingar, utbildningsbakgrund och den etniska tillhörigheten. Av det skälet kom jag att välja att göra ett urval som utgjorde ett slags tvärsnitt av tre branscher som jag valde ut.

De branscher som jag valde ut hade tre kriterier. För det första ville jag ha en bransch som var känd för att vara helt ekobrottsbefryndad. Det var en hel del i byggbranschen. Det var framför allt hantverkeriet och underleverantörerna i byggbranschen. Det blev naturligtvis också de stora byggföretagen som involverades i studien. Det var den enda sidan. Det var motpolen. Det var de grova ekobrottslingarna som fanns där. Jag tog det från Branschsaneringsutredningen från 1997.

Mot detta ställde jag en bransch som över huvud taget inte i nordisk eller internationell litteratur var känd som en bransch för ekobrottslighet. Jag valde verkstadsbranschen för att få en motpol till byggbranschen. Jag ville se om det verkligen fanns en skillnad. Jag hade ingen illusion om att det inte förekom ekobrottslighet i verkstadsbranschen. Men jag trodde i varje fall att det skulle förekomma lite mindre.

Som ett slags media mellan dessa två branscher valde jag en bransch som poppade upp starkt under slutet av 1990-talet och i början av 2000-talet, musikbranschen. Det var den produktion inom popindustrin som slog igenom. Det var en stark tillväxtsida i den branschen som jag var intresserad av. Amerikanska forskare hade visat att just i branscher som växer under mycket kort tid och har en hög tillväxt förekommer speciellt diffusa spelregler för hur man hanterar affärer.

Sagt och gjort. Jag tog dessa tre branscher med tre olika karaktärer som var tjänstearbetsrelaterade. Jag valde ut fem platser. Örnsköldsvik, Östersund, Stockholm, Göteborg och inre delarna av Småland, det vill säga det religiösa lutheranska bältet kring Virserum, Gnosjö och så vidare. Jag ville verkligen ha olika typ av miljöer för att kunna relatera till om personlighetsdrag hade någon betydelse.

Jag anställde fem intervjuare. De fick till uppgift att utföra 25 intervjuer var på var sin plats. Det gjorde de naturligtvis. Jag sammanställde detta och körde det i ett dataprogram. Jag är lite okonventionell här. Jag är inte en klassisk kriminolog som går på dömda eller häktade personer. Vi vet från kriminalregistret och kriminalstatistiken att skillnaden mellan den faktiska brottsutvecklingen och den observerade brottsutvecklingen kan vara oerhört betydande. Vi vet definitivt när det gäller ekobrott att den är väldigt betydande.

Jag visste från mina restaurangstudier att flertalet av de krögare som intervjuades aldrig hade uppdagats som ekobrottslingar, men de bedrev uppenbart ekobrottslig verksamhet. Därför ville jag intervjua människor som i huvudsak inte var dömda. Nu kom det en och annan med ändå, men det är ganska viktigt.

Vi ville helt enkelt ha en trovärdig bild av vad som förekom kulturellt och vad som kunde ligga där utan att vi visste att de här människorna var stämplade på grund av en dom i ekobrottsaffärer.

Jag fann, inte helt förvånande – det brukar aldrig vara speciellt förvånande – ett mönster, och det handlade återigen om frågan ”Vem begår ekobrott?” Nu får ni känna igen er här. Det var framför allt tre personlighetsdrag som var framträdande.

Det var för det första de positivt extroverta. En sådan person karakteriseras som social, pratsam och tillvänd. I vissa sammanhang kan man till och med säga att han är socialt kompetent. Han är väldigt tillmötesgående, men han är samtidigt också en egenkär person. Han har också ett mörkt drag i form av att han är manipulerande. Han kan manipulera andra genom sitt *smile*, så att säga. Vi känner igen den här typen i försäljningsverksamheter. Jag har stött på honom ganska många gånger. Jag kan se bilden framför mig. Det var den ena.

Den andra var den icke hjälpsamma. Det är en person som är klandrande, föraktande, bufflig och nästan aggressiv i sitt agerande gentemot andra, som ser ned på andra hela tiden och är oerhört egoistisk. Han bryr sig egentligen inte om någon annan – han bryr sig bara om sig själv. Även den här typen av personlighetsdrag har jag stött på, och jag kan egentligen se bilden av den också framför mig.

Den tredje personlighetstypen var den neurotiska affärsmannen. Det är en liten stackare, kan man säga. Det är en person som velar som åsnan mellan två hötappar. Han vet inte riktigt vad han ska göra för att göra rätt. Han vet att lagen säger en sak, men kunderna säger någonting annat, och han vill vara dem till lags. Han kan bli förbaskad på just att han är dem till lags, men han har ingen inre spärr som säger att det är fel. Han är dem till lags, och så klandrar han sig själv efteråt: Hur kunde han vara så här dum? Men begången handling är begången handling, så är det ju.

Det var de tre personlighetsdrag som jag fann som var oerhört framträdande i mitt undersökningsmaterial.

Jag gjorde dock en liten annan sak också i förhållande till den internationella forskningen. Jag kunde finna att den internationella forskningen visade – framför allt den amerikanska forskningen på området – att de här personlighetsdragen också fanns i USA. Jag var inte fel ute ur den aspekten. I och för sig kan man säga att det kanske var lite ointressant då, eftersom jag inte kom med någonting nytt på det sättet, men det nya i min forskning här var att jag också samtidigt hade studerat vad som präglar den laglige affärsmannen, vilket inte är vanligt i kronologi här. Någonting positivt måste man ju ha att berätta också, eller hur? Man kan inte bara prata om en massa problem.

Då visade sig den inbilske. Det är alltså den strävsamme, punktliga, ordningssamme, lite lågmälda. Det är samtidigt på något sätt en social person, men han tar inte ut svängarna så där kolossalt mycket. Han är lite lagom, överlag. Som svenskar kan vi känna igen oss i det här. Jag fann att Åke Daun, professor i etnologi, hade studerat fenomenet svensk mentalitet och funnit att det typiska personlighetsdrag som fanns i Sverige var just den inbilske. Det vittnar ju om något positivt här.

Det andra lagliga personlighetsdraget som jag fann var den hjälpsamme. Det är en person som är altruistisk. Han är demokratisk. Han är öppenhjärtig. Han vill verkligen hjälpa. Men han har samtidigt ett slags moralisk riktning-givare inom sig som säger vad som är rätt och vad som är fel. Det faller nog tillbaka på att han är solidarisk och demokratisk. Han vill hjälpa, men det finns en gräns för hjälpen som inte kan överskridas, som hos den neurotiska.

Det var de fem personlighetsdrag som var framträdande. Nu fanns det i och för sig till exempel också den negativt extroverte, som är en bitter, avundsam och lite tystlåten personlighet, men jag fick inte tillräckligt stöd för den. Det var ett för litet bastal för undersökningen. Det var ju trots allt inte mer än 125 intervjuer. Även det är ju ganska mycket, i och för sig.

På den lagliga sidan fanns också den känslomässigt stabile. Det är en person som är nästan lite rigid. Han är rättfram, han säger vad som gäller, och han kan uppträda lite buffligt men är ingen buffel utan bara rakt av ärlig. Han vet definitivt var gränserna går mellan vad som är fel och vad som är rätt.

För att kolla upp trovärdigheten i de här resultaten gjorde jag så här. För varje person som kom – alltså 125 personer – spaltade jag upp karaktärer, kriterier, som visade att den här personen tyckte si eller så eller gjorde si eller så, och det blev en lista på ungefär 25–30 karaktärer för varje person.

Egentligen är inte vi människor som individer fångade i *ett* personlighetsdrag. Det är väldigt få av oss som är det. I regel har vi ett dominerande personlighetsdrag, och så har vi ett personlighetsdrag som ligger och släpar lite efteråt. Vi kan ha två, vi kan ha tre, och vi kan kanske ha fyra, men där går nog gränsen. Men de är oftast rangordnade på ett sätt. Det fann jag också att de var.

De individer som hade rena personlighetsdrag uppvisade den bild jag kommit fram till. Jag körde materialet en gång till och tog då personer som inte hade rena personlighetsdrag, utan lite mixade; som vägde över mot ett illegalt drag så att de var till exempel mer positivt extroverta än hjälpsamma eller mer inbilska än neurotiska. Ni förstår kanske principen. Även där fann jag samma typ av stöd för resonemanget. Det var fortfarande så att det var de positivt extroverta, de icke hjälpsamma och de neurotiska som hela tiden tenderade att vara illegala och de inbilska och de hjälpsamma åt det andra hållet. Jag tog också upp den lilla grupp som fanns som var totalt mixade, där det alltså inte fanns någon möjlighet att kunna bestämma om de tillhörde den ena eller andra typen, utan de hade delade personlighetsdrag. De blev faktiskt, hör och häpna, precis nollställda. Dragen drog åt olika håll, precis som mönstret sade.

Så då trodde jag mig helt enkelt ha funnit en validitet eller en trovärdighet i mina data. Eftersom den också stämde ganska väl med den internationella forskningen kan man väl säga att det nog är ganska styrkt i sak, helt enkelt, att vi nu vet vem som begår ekobrott. Men det är svårt att peka ut dem.

Ordföranden: Det kanske man ska vara glad för – flera av oss kan nog känna igen oss i de personlighetskaraktärer du beskrev! Men det krävs ju något mer för att kunna konstatera att ett brott är begånget. Vi tackar så mycket!

Vi går då vidare till nästa punkt, och jag välkomnar Lars Korsell från BRÅ, som ska tala om att förebygga ekobrott.

Jur.dr. Lars Korsell, Brottsförebyggande rådet: Inför denna svåra uppgift, det vill säga att besvara frågan hur man förebygger brotten, känner jag mig faktiskt, för att använda Tages terminologi, som den neurotiske förebyggaren.

Man kan ju ta död på ett anförande om att förebygga ekobrott genom att ställa frågan: Vad menar vi med ekobrott, och vad menar vi med att förebygga? Men jag vill bara gå in på begreppet förebygga.

Många av er som sitter här tänker i straffrättsliga termer. Det är straffet som förebygger. Det förebygger för den som har begått brottet genom att man får en näpst, och det förebygger också för andra genom en varning. Men nackdelen är ju ändå att det här förutsätter att ett brott har begåtts. Straffet förebygger förhoppningsvis framtida brott, men det som vi helst vill åstadkomma är ju att förebygga innan brottet begåtts, och det är det jag ska tala lite om: Hur ska man göra för att förebygga brott?

Man brukar gå till väga på två sätt. Antingen försöker man påverka människors benägenhet att begå brott, eller så försöker man påverka brottsalstrande situationer – det är två vägar man kan gå. Att påverka människors benägenhet att begå brott är ingen lätt uppgift. Det handlar ju faktiskt om egenskaper som många förvärvat i tidiga år, och de förebyggande åtgärderna handlar om föräldraskap, skola och sådana ting. Ni som sitter i riksdagen har ändå förhållandevis goda möjligheter att påverka sådana faktorer. Nackdelen är dock att åtgärderna ju är väldigt långsiktiga.

Något som är lättare att påverka är de situationer då brotten begås. Där är vi betydligt fler som kan göra en förebyggande insats. Så gör man när det gäller traditionell brottslighet. Om man sätter galler för fönstren så försvårar man ju för den som vill begå brott, och förhoppningsvis leder det till att brott inte begås. Man kan egentligen göra på samma sätt för att förebygga ekonomisk brottslighet, fast inte riktigt med galler för fönstren, utan med andra metoder som påverkar de situationer då brotten begås. Det gäller alltså försöka befinna sig i de situationer då brotten begås och sätta in åtgärderna i dessa situationer.

Några som inte befinner sig i sådana situationer är poliserna, exempelvis, som ju många ser som viktiga brottsförebyggare. De befinner sig minsann inte alls där ekobrotten begås. Jag tänker då till exempel på styrelserum, i affärslokaler och liknande. Där finns det minsann inga poliser. Vilka är det som finns där i stället, kan man fråga sig. Jo, det är ju inte minst personer inom näringslivet. Inom näringslivet finns det många människor som har funktioner som egentligen har en brottsförebyggande uppgift och som kan ta en större förebyggande uppgift. Jag tänker på till exempel revisorer, kvalitetsgranskare och olika typer av övervakningsfunktioner i företagen. Om man vill ha det riktigt avancerat finns det ju faktiskt företag som har direkt brottsförebyggande aktörer inne i företagen dit man till exempel kan rapportera oegentlig-

heter. Man kan ha någon i en hög position dit man rapporterar misstänkta fall av korruption inom verksamheten. Det är ju sådant som finns i andra länder. I Sverige har vi en ganska liten diskussion på den punkten, tycker jag.

Vi har också hört Institutet mot mutor, denna mycket gamla och förnämliga institution, som har en viktig funktion i att påverka inte minst företrädare inom näringslivet när det gäller att visa vad som är mutor och vad som inte är mutor och försöka göra klart var skillnaden går.

En viktig uppgift har också alla de gränssnitt som ett företag hela tiden möter, det vill säga kunder, leverantörer, kreditgivare och liknande. De har också en viktig förebyggande funktion. Det är något som man egentligen skulle kunna utnyttja mycket mer. I traditionell brottslighet möts inte aktörerna, därför att brotten så att säga begås av en tjuv om natten. Men ekonomisk brottslighet sker i illegal verksamhet som möter regelsystem och möter många aktörer, och där fungerar aktörerna som kontrollanter. Att brotten sker invävt i legala verksamheter gör ju också att de är svåra att upptäcka. Samtidigt som ekobrott är besvärliga att upptäcka på grund av att de sker i lagliga verksamheter finns det också goda förutsättningar att förebygga ekobrotten just för att de möter regelverk och olika aktörer. Man kan alltså vända nackdelen till en fördel.

Just det här att brotten sker i lagliga verksamheter och gentemot ett egentligen väldigt omfattande regelsystem om skatterätt, miljö rätt, förvaltningsrätt, aktiebolagsrätt och vad ni vill gör ju också att man kan urskilja några ytterligare väldigt viktiga brottsförebyggande aktörer, förutom dem som finns inom företagen och dem som företagen möter i sin dagliga verksamhet, och det är ju faktiskt ni som sitter i riksdagen och inte minst regeringen. Jag skulle vilja säga att regering och riksdag faktiskt är bland de allra viktigaste brottsförebyggande aktörerna vad gäller ekonomisk brottslighet. Då ställer ni er naturligtvis frågan: Varför då? Regering och riksdag finns ju knappast i de situationer då brott begås, som jag talat om är så viktigt. Nej, det är alldeles riktigt, men det gör lagarna. Det är lagstiftningen som utnyttjas och missbrukas för brott och som underlättar brott. Det är lagstiftningen som man kan arbeta med för att försvåra, öka riskerna och stimulera ett laglydigt beteende.

Jag kan ta två exempel som är aktuella just nu i medierna.

För att få bedriva näringsverksamhet ska man ha F-skattsedel, och det ställs då vissa krav för att man ska få F-skattsedel. Det görs nu gällande att det finns risk för att många som egentligen inte är företagare kommer till Sverige för att etablera sig här, egentligen som löntagare, men också då utnyttjar det svenska F-skattesystemet. Låt oss säga att den här bilden är riktig och att man vill göra något åt det. Då är naturligtvis systemet med F-skattsedel en brottsförebyggande metod genom att man då kan skärpa kraven för att få F-skattsedel.

Ett annat exempel är det omfattande fusket i byggsektorn, som i dag kombineras med en ganska stor arbetslöshet i byggsektorn. Det talas i dag om att återinföra ROT-avdraget. ROT-avdraget stimulerar ju ett laglydigt beteende,

därför att den som vill ha skattereduktion på grund av reparationer i bostäder måste också kunna visa upp en faktura. Visar man upp en faktura så finns det ju alltid en risk för upptäckt och att man gör revision.

Så här skulle vi kunna fortsätta i dagar och diskutera hur andra regler än de straffrättsliga har förebyggande funktioner. Därför har regering och riksdag väldigt stora möjligheter, möjligheter som man inte, tycker jag, riktigt tar. Det finns ett stort utrymme för vad man kan göra.

Det finns ytterligare en viktig förebyggare, och det är alla tillsynsfunktioner som finns i samhället. Då tänker jag på tillsynsmyndigheter av olika slag. Men dessa fungerar ju inte i ett vakuum, och där skulle jag också vilja säga att regering och riksdag har en väldigt viktig brottsförebyggande funktion. Det man kan göra är att ställa krav på myndigheterna. Man ställer krav på myndigheterna, exempelvis att de ska veta hur mycket fel och fusk som finns i olika sektorer.

Låt mig ta ett konkret exempel från Riksförsäkringsverket. Inom socialförsäkringssystemet betalar man ut miljardbelopp varje dag – det har man gjort i decennier – utan att någon, alltså regering och riksdag, egentligen har ställt krav på att Riksförsäkringsverket ska veta hur stort missbruket är, var missbruket finns och vilka försäkringssystem som är kritiska. Ingen har ställt dessa krav förrän för låt oss säga sju–åtta år sedan. Nu är situationen helt annorlunda. Nu ålägger man Riksförsäkringsverket att ta reda på mer hur det ser ut inom de egna systemen, och man arbetar också mycket aktivt och seriöst med att förebygga fel, fusk och överutnyttjande. Samhället sparar miljarder, vi förebygger brott och vi ökar legitimiteten i regelsystemen – en alldeles utmärkt utveckling. Och det är i hög grad regeringens och riksdagens förtjänst som ställer dessa krav på myndigheterna. Detta skulle man kunna göra mycket mera.

När det gäller korruption har vi talat om de straffrättsliga reglerna tidigare. Jag skulle vilja lyfta upp andra regelsystem som har stor betydelse mot korruption. Jag tänker då på alla de här tråkiga och obetydliga reglerna om offentlig upphandling, jäv, allmänna handlingar, diarieföring, öppenhet, insyn, rutiner för cirkulation av upphandlare och många fler exempel. Alla de här systemen som finns utgör ju en vaccination mot korruption som man skulle kunna använda mer och också slå mera vakt om.

Något som jag har funderat lite på är det här: Jag använde nyss ordet ”vaccination”, en medicinsk term. Varför försöker vi inte ta fram en FASS mot korruption där vi försöker lista alla de antikorruppta metoder som ju faktiskt finns och hur vi kan förbättra dem? Vi har naturligtvis en hel del underlag redan.

Det talas nu om att polisen ska få ytterligare resurser, 3 miljarder kronor. Mitt lilla förslag är: Varför inte också lägga lite pengar i riksdagens utskott och inte minst Regeringskansliet på att bli bättre på att arbeta mer strukturellt med lagstiftning – då tänker jag inte primärt på straffrättslig lagstiftning – för att förebygga ekonomisk brottslighet och också arbeta mer metodiskt med att göra konsekvensanalyser av vad ny lagstiftning och lagstiftningsförändringar

får för effekter? Om man skulle lägga på ett sådant skikt tror jag att man skulle kunna komma en bra bit mycket längre än vad vi gör i dag. De straffrättsliga systemen har ju begränsningar, inte bara som jag sade inledningsvis genom att de trots allt förutsätter att brott begås och att man måste bestraffa redan begångna brott, utan också beträffande det stora problemet med ekonomisk brottslighet, det vill säga att brotten är så svåra att upptäcka.

Om man tittar på till exempel mutbrott i Sverige – kanske inte just i dagarna, men om vi tittar tillbaka ungefär tio år – så är det väldigt mycket hemsamarter och liknande fall som utgör den lagförda korruptionsbrottsligheten. Det beror ju inte bara på att brottsligheten är särskilt fokuserad kring hemsamarter och liknande, utan det beror ju naturligtvis på våra begränsade system för att upptäcka brotten och att utreda och lagföra dem. Därför är det så väldigt viktigt att arbeta med de förebyggande metoderna parallellt med de straffrättsliga lösningarna, eftersom de biter bredare på svårupptäckt brottslighet.

Ordföranden: Tack för det! Vi får återkomma med frågor till alla som har hållit sina föredrag efter pausen.

Ordföranden: Jag tackar å utskottets vägnar så långt för en mycket intressant början med föredrag om bakgrund, drivkrafter och möjligheter att förebygga. Nu går vi över till en frågestund och diskussion. Jag hoppas att mina kolleger i justitieutskottet har en del frågor till dem som har framträtt. Efter en runda med utskottets ledamöter bjuder jag också in flera av de myndighetspersoner som är här från Rikspolisstyrelsen, Ekobrottsmyndigheten, Riksåklagaren och andra och har lyssnat. Ni har från ert perspektiv som myndigheter satta att bekämpa denna typ av brottslighet kanske frågor att ställa med anledning av dessa intressanta forskningsinlägg.

Jeppe Johnsson (m): Jag har en mycket enkel fråga som jag ställer i första hand till Lars Korsell. Du nämnde ROT-avdrag som ett sätt att komma åt viss ekonomisk brottslighet. Det har också talats om RUT-avdrag. Finns det fler? Man kanske inte kan ha frisörsavdrag, men finns det fler mekanismer som man skulle kunna införa och som skulle minska intresset för att syssla med svarta affärer?

Lars Korsell: Ja, det är klart att det gör. Du vill naturligtvis ha några bra exempel från mig just nu. Jag funderar lite grann på exempel som har diskuterats. Det har funnits ett förslag om skattereduktion för personliga konsumenttjänster som går vidare än det så kallade RUT-avdraget, som gällde hushållstjänster, städning i hem och så vidare. Förslaget gick ut på att människor skulle kunna spara kvitton och liknande från andra typer av tjänster – frisörstjänster och liknande. Det är alltså de typiska kontantbranscherna. Det gäller små belopp och branscher där konsumenterna inte är intresserade av kvitton. En sådan skattereduktion skulle ha betydelse genom att konsumenterna börjar ställa krav på kvitton därför att de kan använda dem för skattereduktion. En sådan idé finns alltså, men jag tycker att den verkar rätt komplicerad. Det är en stor apparat.

Ett annat förslag, som är lite mer repressivt om man får säga så och som stimulerar ett lagligt beteende är att man måste lämna kvitto i kontantbranscherna. Där finns Italien som ett slags förebild.

Ragnwi Marcelind (kd): Min fråga tangerar det som Lars Korsell tog upp. Han sade att ekobrotten måste bekämpas med ett omfattande regelverk och att man måste arbeta med lagstiftning som försvårar. Jag tänker på vad Tage Alalehto sade om att det finns en kultur av någon form av legitimerad brottslighet bland ekobrotten därför att man tycker att regelverket är så svårt och så hårt att man anser att det är omöjligt att genomföra verksamheten utan att det blir denna brottslighet, som man då kallar för legitimerad. Det blev lite svårt för mig att förstå hur man ska kunna bekämpa ekobrotten genom att man möter ett ännu mer omfattande regelverk. För mig borde vägen vara en förenkling, ett förtydligande och kanske ett bättre skattesystem. Det skulle stimulera ett ärligt företagande. Jag vill höra om du vill förtydliga det som du sade.

Jag pratade med Tage här i kaffepausen om hur undersökningen sedan utmynnade när det gäller de fem olika orterna. Jag tror att det är fler än jag som är intresserade av att höra det svar som du gav mig.

Lars Korsell: Tack för en bra fråga och kommentar. Du har alldeles rätt i att det inte är fler regler som är lösningen, och regler är framför allt inte alltid lösningen. Det kan vara precis tvärtom. Mitt budskap var snarare att man bör arbeta mer strategiskt med reglerna.

När det gäller just kontantbranscherna så finns det idéer om att införa enklare skattesystem där skatten bestäms på grund av andra parametrar än bokföringen. Bokföringen är ju osäker i de här branscherna eftersom det finns så många incitament att fuska med den. Därför finns det idéer om att införa olika typer av schablonbeskattning i kontantbranscherna. Det är en avsevärd förenkling. Jag tillhör dem som är lite skeptisk till idén. Jag tror i och för sig att man möter nya problem, men om vi nu inte krånglar till det hela utan ser detta som ett sätt att arbeta och tänka så är det precis som du säger, det finns förenklingsidéer. Utöver schablonbeskattning så finns det förslag om enklare skattesystem för de riktigt små företagen – enmansföretagen. Bokförings-skyldigheten för dem skulle kunna minska.

Utan att på något sätt ta ställning till hur man ska göra så tycker jag att det som du och jag talar om nu är helt riktigt. Hur ska vi kunna använda reglerna för att minska fel och fusk?

Ordföranden: Kan vi få svar också på frågan om de geografiska skillnaderna i din forskning, Tage?

Tage Alalehto: Det var bra att den frågan togs upp. Man kan inte tala mer än vad tungan hinner med på 20 minuter, och man hinner inte säga precis allting som man ska säga.

Jag gjorde enkom en körning just på detta. Jag tänkte så här: Vi har de positiva extroverta, vi har de icke hjälpsamma och vi har de neurotiska fördelade över riket på de geografiska platserna. Men hör och häpna: Alldeles oavsett den kulturella miljön, den religiösa miljön, den kommunalpolitiska

miljön, de ekonomiska förutsättningarna och hur man driver affärer på de här orterna så visar det sig ändå att de här personlighetsdragen – positiv, extrovert, icke hjälpsam och neurotisk – slog igenom på de fem olika orterna. Det hade ingen betydelse om vi tittade på Virserum, Stockholm eller Ö-vik. Ö-vik är för övrigt ett frireligiöst samhälle, djupt präglad av detta. Tvärtom var den inbilske och den hjälpsamme lika väl framträdande som vanliga affärsmän på de fem orterna. Någonting har man alltså funnit där, men exakt vad det betyder är en annan sak.

Beatrice Ask (m): Jag har många frågor, men jag förstår att jag inte får ställa allihop. Claes Beyer efterlyste bättre lagstiftning och, om jag förstod det rätt, en tydligare definition av själva brotten.

Katarina Jacobsson gav en bild av hur folk ser på saken. Är den folkliga uppfattningen om vad som är en muta en bra grund för att bättre definiera i lagstiftning? Där fanns ju det här med sekvens, hur man handlar och så vidare. Jag tycker att folk brukar vara rätt kloka. Det var den ena frågan.

Den andra frågan som jag gärna vill ha svar på gäller om huruvida mutor och ekobrott är konjunkturbetingade. Ökar de vid ekonomiskt svåra tider eller inte? Handlar det om upplevd fattigdom eller är det bara girighet som ett personlighetsdrag?

Claes Beyer: Jag tycker att det var ett oerhört intressant föredrag som Katarina höll. Det förhåller sig så att lagen i dag talar om muta eller annan otillbörlig belöning. ”Otillbörlig” har inte definierats någonstans. Därför måste domstolen falla tillbaka på vad som rimligen upplevs som otillbörligt. Då blir det faktiskt så att många av de parametrar som Katarina nämnde ingår i bedömningen. Om man till exempel överlämnar någonting till en person med huvudmannens godkännande och fullt öppet så leder det oftast till straffrihet eller i varje fall mycket oftare till en lindrigare bedömning. Vi vet att för till exempel de speciella regler som har utarbetats rörande läkares deltagande i av läkemedelsföretagen ordnade kurser är ett av de första kriterierna att erbjudandena inte får riktas till de individuella läkarna utan till huvudmannen, det vill säga landstinget eller någon annan. Öppenhet är ett viktigt kriterium.

Det är klart att beloppen också har en stor betydelse. Det har naturligtvis också betydelse i den bedömning som följer *vem* det är som tar emot mutan. När man ringer mig och frågar om det inte finns några beloppsgränser säger jag: Med den lagstiftning som vi har kan det inte finnas några beloppsgränser! En domare kan rimligen inte ta emot ens ett frimärke från någon av parterna. Det är helt otänkbart. Uppriktigt sagt så tycker jag att en person som är inköpare i Systembolaget, som har monopol på distribution av allt vin och av sprit i Sverige, borde inse att han eller hon inte kan ta emot någonting från någon leverantör. Det är en så känslig situation. Men om en verkställande direktörs sekreterare får en stor blomma som tack för insatser i någon transaktion borde det rimligen bedömas betydligt lindrigare e.

Tjänstens inriktning är naturligtvis också viktig. Det överensstämmer helt med den här uppfattningen. Det är också så att efterföljande betalningar, som i och för sig är systematiskt sett straffbara som mutor, behandlas rimligare. Det måste ju finnas någon vettig möjlighet att förutse en påverkan nu eller i framtiden.

Det enda som man inte tar hänsyn till, och det tror jag inte heller att man ska ta hänsyn till, är föreställningen att så gör alla andra. Så gör alla andra är den vanligaste av alla ursäkter. Det är alltid någon annans fel. Det tror jag inte att domstolen är imponerad av och ska inte vara imponerad av heller. Men det är en vanlig sociologisk förekomst liksom tanken att det är någon annans fel. Det upplevde man ju redan i skolan om ett par handskar hade stulits i korridoren. Då spred sig omedelbart den fasta övertygelsen som en löpeld att någon utifrån hade brutit sig in, inte att någon på skolan hade tagit dem.

Tage Alalehto: Jag tänkte på den fråga som du ställde om ekobrott och mutor är konjunkturbetingade. I den frågestudie som jag gjorde gick jag igenom den internationella forskning som finns på området. Det finns en mängd olika typer av teoretiska riktningar inom sociologin som styr här. Den här frågan är speciellt intressant för marxistiska typer av teorier. Det resultat som man finner här är att ekobrott generellt sett inte är konjunkturbetingat över huvud taget. Det finns inget stöd för tanken att ekobrott begås mer eller mindre i förhållande till lågkonjunkturer eller högkonjunkturer. Det har ingenting med saken att göra.

Däremot kanske man kan tänka sig att insiderhandel och kursmanipulation är mer intressant under starka tillväxtperioder och att skattebrott och bokföringsbrott är mer relaterat till lågkonjunkturer. Men det finns egentligen inte mycket stöd för den typen av tanke. Det generella är att konjunkturen över huvud taget inte har någon betydelse.

Beatrice Ask (m): Det är säkert vederlagt. Men det som bekymrar mig är den typ av mutor och korruption som är väldigt utbredd i till exempel vissa öststater eller i vissa ekonomiskt svaga länder. Jag tror inte att det har att göra med personlighetsdragen hos människor som bor där, utan det måste ha med någonting annat att göra. Kan det vara bristen på demokratisk tradition som gör att det verkar vara mer av detta där än vad det är i en del andra västeuropeiska demokratier? Eller är det en myt som jag lever med?

Tage Alalehto: Jag tror att det mer hänger ihop med det som man har funnit inom statskunskapen. Det handlar helt enkelt om den politiska kulturen och de politiska styrformerna. I min forskning kring parlamentariska demokratier har inte den här frågan stor betydelse.

David Wästerfors: En kort kommentar när det gäller detta med konjunktürkänsligheten vad gäller korruption. Man kan ju skilja mellan faktisk korruption och anklagelse om korruption. Det finns en konjunktur vad gäller anklagelse. Det finns en italiensk kriminolog, Vincenzo Ruggiero, som har skrivit om korruptionsanklagelsens samband med förbittring, alltså förbittring över att man har blivit åsidosatt till exempel under en stor transformationspe-

riod i ett samhälle. Där har vi Öst- och Centraleuropa som bra exempel. Under den period då de här samhällena omvandlas kommer det upp starka anklagelser om korruption därför att man känner sig åsidosatt i den starka samhällsutvecklingen. Det kanske kan vara ett svar på frågan.

Susanne Eberstein (s): Jag vill återkomma till bristerna i lagstiftningen. På olika listor kommer Sverige och Norden ganska högt upp när det gäller att vara icke-korrumperade. Jag träffade en tjeckisk journalist häromdagen, och han sade att de hade en mycket bra lagstiftning och en mycket hög korruption.

Det är klart att vi ska ha en lagstiftning som är väldigt bra och hållbar, men är det någonting annat med tanke på de saker som har hänt den senaste tiden som vi borde, som man säger på datorspråk, uppgradera? Vi kanske har tagit mycket för givet, att vi har ett öppet och bra samhälle och att vi minsann inte har några problem. Finns det någonting som vi har glömt att åtgärda de senaste åren och som vi borde åtgärda för att fortsätta vara högt upp på listan? Jag ställer bara frågan rent allmänt.

Claes Beyer: Det var väldigt intressant att höra Katarina berätta om reaktionerna när hon skulle börja forska, att alla säkert visste att vi inte hade någon korruption i Sverige och att det därför inte var mycket att forska om. Nu har väl locket blåst av i den meningen att vi har fått upp ögonen för den korruption som förmodligen alltid har förekommit.

På näringslivets förtroendekonferens i går utbröt en diskussion om det är så att korruptionen har tilltagit i Sverige på senare år eller om det bara är så att vi har fått kunskap om den korruption som alltid har förekommit. Det var inte någon som hade någon vetenskapligt belagd idé om detta, men det var en del människor som sade: Vi har kanske en försvagad kultur när det gäller det allmäninriktade och viljan att göra någonting åt detta.

Jag tror att alla ni som arbetar politiskt upptäcker att det är svårare och svårare att få människor som ni annars skulle vilja ha in i detta arbete att jobba med det. Folk är mer koncentrerade på sin egen välfärd än på det allmänna än vad man var tidigare.

Hela populärkulturen – Robinson togs som exempel – går ut på att satsa på sig själv. Det talas om självförverkligande. Man tar för sig – nu är det min tur, äntligen är det jag. Det är 15 år sedan jag var i USA och hörde en sociolog, Hans Zetterbergs motsvarighet där, som sade att förr var det *me*, men nu är det *me now*. Att den kulturen möjligen kan innebära att var och en har en benägenhet att ta för sig mer än tidigare kan man tänka sig. Det är en gissning.

Jag tror fortfarande att vi behöver en reformering av korruptionslagstiftningen av flera skäl, bland annat av rättssäkerhetsskäl. Man måste ju i herrans namn veta vad som är tillåtet och vad som är förbjudet om man ska kunna följa reglerna.

Men man måste också komma ihåg en annan sak, som Peter Eigen från Transparency International sade när han var här och talade i höstas, nämligen att den paradoxala effekten när man börjar göra någonting åt korruptionen kan

bli att man hamnar sämre i hans korruptionsindex som är en mätning av uppfattad korruption. Det är klart att när Christer van der Kwast börjar bli framgångsrik och för fram tillräckligt många människor som blir fällda kommer vi i Sverige naturligtvis att säga: Oj, är korruptionen så utbredd i Sverige? Sedan sjunker index när det verkliga händelseopplet är att vi blir mindre korrumperade. Det är sådant som man får tänka på.

Ordföranden: Det gäller alltså att tänka på mörkertalen.

Lars Korsell: Det är alltid väldigt spännande att diskutera om det är värre nu än tidigare och vad det är i vår kultur som gör att det ser ut som det gör just nu. Men jag är nog lite skeptisk till den typen av diskussioner. När det till exempel gäller skatteundandragandet, som är någonting som vi faktiskt vet ganska mycket om, har vi gjort nationalekonomiska beräkningar sedan tidigt 90-tal. Vi har en ganska hygglig bild av hur det ser ut i stora drag. När jag tittar på de här undersökningarna är det i alla fall min bild att skatteundandragandet ligger ganska jämnt. Det sker inte så stora förändringar. Däremot sker det nog ganska stora förändringar inne i ekonomierna. Skatteundandragandet ökar på vissa håll och minskar på andra håll. Den typen av förändringar sker förstås. Internationaliseringen i dag spelar naturligtvis en annan roll för skatteundandragandet än vad det gjorde på tidigt 80-tal. Självklart sker sådana förändringar, men det är ändå ganska jämnt. Just nu har vi ganska många skandaler, och samhället är skakat. Jag kan bara gissa, men jag tror att vi egentligen har haft de här problemen tidigare. Det är bara det att vi inte har upptäckt dem. Mitt enda lilla empiriska stöd för detta är att just skatteundandragandet tycks ligga ganska jämnt.

Gudrun Antemar: Jag skulle vilja ställa en fråga till den församlade forskningen. Förut har man pratat om mutor och bestickning. Det har ju inte varit så jättebra att vända sig till allmänheten när det gäller bestickningsbrott. Det är ingen som vet vad det är ens en gång. Det är en konstig term. Nu pratar vi om korruption, och då har vi faktiskt utvidgat brottskatalogen med ganska många brott som jag tror att vi har lagfört ordentligt under många år utan att vi kallat dem för korruption. Det är brott som förekommer i brottsbalkarna. Det kan vara trolöshet mot huvudman eller något annat som alltid har lagförts. Men nu använder vi lite slarvigt, kan jag tycka ibland, begreppet korruptionsbrottslighet om en hel massa brott som faktiskt inte har något med mutor och bestickning att göra. Därför skulle jag vilja höra med forskarna hur det påverkar allmänhetens syn på samhället? Är det av godo att ha ett sådant här lite vidare begrepp som vi inte, vad jag kan se i alla fall, har definierat för oss själva än?

Ordföranden: Är det ett för vitt begrepp som vi använder lite slarvigt, och missar vi saker som faktiskt lagförs redan i dag på annat håll?

Claes Beyer: Det är riktigt att begreppet korruption har börjat användas. Det är klart att det är ett användbart begrepp för mutor och bestickning när man diskuterar om något bör kriminaliseras eller avkriminaliseras. Annars föredrar jag, som jag alltid gör, mer exakta beskrivningar, så jag är inte särskilt lycklig

över detta. Till exempel i frågan om partifinansiering, som är en väldigt viktig del av korruptionsbegreppet i nästan hela Europa och i USA, finns inte det begreppet i den verksamheten. Jag tycker som sagt att om man ska föra diskussioner i åtminstone den här typen av församlingar är korruption för vagt för att vara särskilt intressant. Då tycker jag faktiskt att de vanliga brottsbeteckningarna är bättre och mer upplysande, så de skulle jag vilja rekommendera.

Rolf Olsson (v): Mina funderingar sammanfaller nog i stor utsträckning med flera andra frågor, så en del har jag fått svar på. Men jag har en liten återstående fundering. Vi tycker väl var och en här lite subjektivt i fråga om förändringar när det gäller utbredningen av ekobrott. Jag tror att det finns sådana funderingar generellt i samhället. Jag skulle vilja ställa en fråga till framför allt sociologerna Katarina, David och Tage. Finns det några riktiga studier som är gjorda över tid av människors attityder, rättsmedvetande och förändringar när det gäller ekobrott? Vad visar de i så fall? Finns det också studier med internationella jämförelser av de här faktorerna?

Lars Korsell: Av en ren händelse råkar jag ha lite insikt i just sådana undersökningar, eftersom vi på BRÅ har publicerat en sådan. En attitydundersökning med enkäter riktade till allmänheten gjordes, om jag minns rätt, 1987. Det gjordes sedan en jämförelse i början på 90-talet. Det hade då gått cirka 15 år däremellan. Som vanlig tidningsläsare har man nog uppfattningen att det bara har blivit värre och värre, men så är det faktiskt inte. Undersökningen visade att allmänheten i dag ser allvarligare på ekobrott jämfört med på 80-talet. Man är också villig att satsa mer resurser på brottsbekämpning av ekobrott och tycker att det är allt viktigare. Man är till och med beredd att satsa pengar även om det inte ger så mycket tillbaka. Det var fler nu än på 80-talet som svarade ja på frågan: Är du beredd att satsa 100 miljoner extra om du bara tar in 50 miljoner?

Det har skett en annan viktig förändring. På 80-talet var resultatet det mer traditionella, att ju äldre man blir desto allvarligare ser man på ekobrott, medan den yngre generationen är slapphänt och ganska överseende med svartjobb och sådant. Men resultatet i dag visar faktiskt att den yngre generationen ser allvarligare på svartjobb attitydmässigt än vad man gjorde tidigare. Det var alltså en mindre skillnad mellan generationerna. Man kan säga att de unga och de medelålders tycker ungefär likadant i dag, medan de som är riktigt gamla – jag säger ingen ålder eftersom jag kan genera åhörare – fortfarande har en mer fördömande attityd.

Resultatet av undersökningen är att man helt enkelt ser allvarligt på ekobrott. Moralen tycks också ha ökat något. Det är tvärt emot vad jag tror att de flesta tror. Nu är det här naturligtvis en undersökning med sina brister. Vi kan inte ta detta resultat för givet, men det är ett bra exempel på att det är utmärkt att man gör undersökningar för att försöka se förändringar över tiden som du så insiktsfullt efterlyste.

Leif Björnlod(mp): Jag vill göra en liten reflexion efter att ha suttit och lyssnat. Många av de här frågeställningarna är för mig ganska nya. Men om jag ska sätta en rubrik på min reflexion så blir det: Att sila mygg och svälja kameler.

Vi har hamnat i en del affärer, alltifrån Gotlandsbolag till Boforskanoner med mera. De verkligt stora frågorna blir väldigt svåra att hantera lagstiftningsvägen, vad jag förstår. Det är däremot mycket lättare att sätta upp regler när det handlar om kvittofusk, bestickning i form av gåvor, resor, älgjakter och så vidare. Det måste ju vara ett oerhört stort område. Då undrar jag hur Institutet mot mutor hanterar just det stora omfånget. Det känns som att det är ett sisyfosjobb att jobba med.

Claes Beyer: Jag visste faktiskt inte att vi hade ett så stort ansvar. Men det är klart att om vi skulle ta hand om de stora brottsligheterna skulle Christer van der Kwast få konkurrens. Han har nog inget emot det i och för sig.

Allvarligt talat kan vi naturligtvis inte fungera som något slags ersättning för polis eller åklagare, men vi kan propagera för åtgärder som kan skapa kulturer som hindrar detta.

Vår planering för den närmaste tiden är att fortsätta att sprida den upplysning som vi har spridit. Någon efterlyste program inom företag för att skapa nya kulturer. Det förekommer kanske i större utsträckning än vad Lars var riktigt medveten om.

Skanska har vid flera konferenser berättat ganska ingående om de initiativ som har tagits, dels av Skanska självt, dels inom byggbranschen. Den internationella byggbranschen träffades i Davos för ungefär två år sedan och tillsatte en arbetsgrupp som skulle utarbeta regler för att bekämpa mutor och bestickning inom byggbranschen. De kom ganska nyligen ut med en *code of conduct* som är häpnadsväckande sträng och precis. Skanska har alltså infört en *code of conduct*, men de har också infört ett program som innebär att varenda ledningsperson på såväl låg som mellan och hög nivå måste ha gått igenom en kurs och diskuterat de här reglerna och konkreta fall. Högsta ledningen där har klargjort: Ingen i det här företaget ska tro att vi accepterar den här typen av uppträdande. Ingen kommer hädanefter hit med ursäkten att han eller hon inte visste att man inte gör så i främmande länder. Jag har ställt frågan till dem om det inte innebär att de måste avstå från affärer i vissa länder. De har svarat: Jo, det är precis vad det har inneburit. Det är vissa saker som vi inte kan göra. På Näringslivets förtroendekonferens sades det offentligt: Vi får helt avstå från att göra affärer i ett visst land. I Argentina till exempel lämnar vi inga anbud på offentlig upphandling till myndigheterna. Vi vet inte hur vi ska hantera det, så vi gör *business to business* där men ingenting annat.

Vad vi kommer att försöka göra nu är att sprida kunskaper om att det finns sådana här modellkoder och att man kan föra dem vidare. Också ICA har nyligen infört sådana koder och jobbar med dem på ett sådant sätt inom företaget att alla är medvetna om dem. De har regler om att om någon är tveksam när det gäller reglerna ska man rapportera det uppåt.

Den insats som Institutet mot mutor kan göra är att sprida kunskaper om vad som går att göra och hur man gör, och det kommer vi att fortsätta med.

Ordföranden: Jag bollar nu över frågan till Christer vad der Kwast från Riksåklagaren: Stämmer det att ni sväljer elefanter och silar mygg? Känner du igen den bilden?

Christer van der Kwast: I praktisk verksamhet har det väl varit rätt mycket av den varan, vill jag påstå, av det skälet att det är enklare att ge sig på de mindre sakerna för de är synligare. Vi talar då om hemsamariter och annat. Men det här är ett oerhört komplext problem, som många har varit inne på.

Man kan tänka sig att vi har en nivå med mänskliga svagheter, en marknadsföring som är väldigt vardaglig och som kanske tilldrar sig mycket uppmärksamhet. Sedan har vi en helt annan nivå som rör mycket stora pengar och mycket makt. Man kan också säga att vi har två nivåer i den meningen att korruption omfattar dels att påverka beslutsprocesser, dels att utnyttja maktpositioner för vinning, som också internationellt sett brukar ligga inom kategorin korruption. Den delen har vi nog varit väldigt omedvetna om. Vi har det ju alldeles nästgårds. Titta på Frankrike och på rättsskandalen i Italien. Vi behöver inte gå särskilt långt utanför gränsen för att se den här typen av korruption. Vi har lite andra schatteringar på det vi ser här och kan någonting om. Men vi ska inte vara omedvetna om att vi lever i en global värld, att vi verkar tillsammans med andra och därmed riskerar, om inte annat, att få en utveckling ytterligare understruken i den riktningen. Det är en uppenbar risk.

Någon frågade om vi har missat något. Svaret är då oftast att vi har missat att satsa resurser och insikter på det här området mer systematiskt. Ett litet praktiskt förslag när man talar om internationella åtgärder mot internationell korruption, där faktiskt även svenska företag kan verka, är att bidragssituationerna är ett område som kanske bör uppmärksammas. Världsbanken har på senare år efter skandaler fått en mycket hårdare reglering av detta. Så fort man anar korruption i de länder som är mottagarländer av statliga bidrag – Sida har också bidragit – så stänger man av kranen. Stora utvecklingsprojekt i u-länder blir inte av på grund av att Världsbanken anar korruptiva sammanhang. Det är ett oerhört effektivt sätt att motverka den typen av korruption att stänga av kranarna på pengar.

Till frågan om vi silar mygg och sväljer kameler. Svenska företag verkar, återigen, på en internationell marknad. Vapenindustrin är ett klassiskt exempel där spåren förskräcker för alla som deltar sett utifrån korruptionsperspektivet. I varje stor vapenaffär dyker det upp påståenden om korruption. Det är ju närmast legio att det förekommer.

Var går statsmutedgränsen också ur svensk synpunkt när man ger sig ut i verksamheter som går ut på att stödja svenska stora företag på en internationell marknad? Det är lagstiftare, politiker som måste sätta ned fötterna någonstans. Det är en gråzon i en väldigt obehaglig värld, vill jag säga. Man ska inte vara omedveten om att det finns korruption också på den lilla nivån. Jag delar Claes Beyers uppfattning mycket, att lagstiftningen skulle må bra av att detta separerades upp. Det må vara om man väljer att göra det inom mut-

och bestickningssidan på ett mer effektivt sätt och tar marknadsföring på vissa saker. Men tydlighet är nog bra. Ökad tillsyn och insyn är säkert också bra. Upptäcktsrisken är säkert en viktig faktor. Det här är affärsfolk som ofta kalkylerar på högre nivå. De är nog ovanligt tillgängliga för en ökad upptäcktsrisk, vill jag påstå. PR-förlusterna för stora företag som råkar i klammeri med rättvisan i den här sektorn är rätt stora och kostar mycket pengar, och pengar styr. Kan man angripa det från den horisonten tror jag att man kan vara lyckosam.

Ordföranden: Vi har ju talat mycket om drivkrafter, profiler, hur man kan förebygga och om eventuella nya regleringar i straffrätten. Men det handlar också mycket om vad som kommer efteråt. Vilken processrätt har vi och vilka möjligheter har vi att driva fram och få fler mål avgjorda i en ganska komplicerad verklighet? Vi vet att de stora målen, elefanterna, slukar enorma resurser och är väldigt svåra att komma åt. De kan ju ta upp hela åklagarkammare och polisrotlar i halvårs- eller helårstid. Jag skulle kort vilja höra hur ni ser på behovet av forskning och eventuellt också en ny processrätt vad gäller sådant som till mig sägs förekomma i praktiken men som inte finns reglerat, till exempel åtalsförhandling. Jag skulle vilja ha en kort kommentar från Ekobrottsmyndigheten, Riksåklagaren och eventuellt också från polisen.

Gudrun Antemar: Jag tror att det är något som man måste ägna energi åt och att ni i riksdagen verkligen måste fundera över regler som gör att man lättare kan föra den här typen av processer. Det är nog viktigt, inte minst på ekobrottsområdet, att finna en typlösning mellan det som verkligen är en tvist mellan den som är misstänkt för brott och rättsväsendet. Man kanske ändå har regler som gör att man snabbare kan komma fram förundersökningsvis när det gäller sådant som egentligen inte är tvistigt men som ändå är straffvärt. Jag tror att det är väldigt svårt att hitta den här linjen. Man bör alltså ha regler som gör att man i och för sig kan komma överens om hur stort processmaterialet ska vara men samtidigt bevara straffvärdet inför domstolen. Risken är annars att man kommer överens om en stor massa och sedan är det borta ur processen. Det är en del.

K-G Ekbergs betänkande visar på vissa möjligheter att komma fram genom en blandning av till exempel ett förfarande i domstol mellan skriftlig och muntlig process. Det är något som man nog bör pröva. Det har väl inte hamnat på riksdagens bord ännu. Jag tror att regeringen fortfarande sitter och bereder frågan, som man brukar säga. Men jag tror att man måste arbeta i den riktningen. Jag tror också att man måste arbeta mer i riktning mot ett system som inte är som det amerikanska systemet utan något som passar bättre för våra traditioner men som underlättar.

Man ska också ha klart för sig att det nog inte bara är de brottsutredande myndigheterna som har problem med de här stora frågorna. Framför allt har domstolarna svårt att både tidsmässigt, resursmässigt och förståendemässigt, höll jag på att säga, hantera en jättestor massa av fakta som kommer in till domstolen och som ska hanteras på en relativt kort tid. Där tror jag att det finns väldigt mycket att göra.

Christer van der Kwast: Jag vill ge två konkreta exempel på något som bör leda till eftertanke, nämligen de två största amerikanska företagsskandalerna just nu, Enro heter det ena företaget och World com heter det andra. Där står det översta ledarskiktet nu under åtal. Dessa åtal är helt avhängiga av att de närmaste omgivningarna ingått en överenskommelse med det amerikanska justitiedepartementet. Annars hade detta, vad jag förstår, över huvud taget aldrig varit möjligt.

Nu ska jag försiktigtvis säga att jag inte talar för Riksåklagaren utan för mig själv, för det här är en linje som är väldigt kontroversiell. Men jag är i viss utsträckning en anhängare av någon form av klarläggande också i svensk rätt av en möjlighet att använda den här typen av uppgörelser som skulle förkorta både utredning och, utgår jag från, i förlängningen processerna. Problemet är att vi är så pass hyggliga i det här landet. Vi har ju inte alltid något riktigt effektivt som man har i Amerika. Där talar man om 25–30 års fängelse, och då är man nog rätt förhandlingsbenägen. Skulle utfallet i svenska domstolar vara lite mer drakoniskt kanske man kunde ha detta som utgångspunkt i stället.

Ordföranden: Vi kan lägga till att det också råder omfattande platsbrist på svenska fängelser, så den bilden skulle snabbt kunna ändras.

Beatrice Ask (m): Jag har en kort fråga som har att göra med det internationella. Egentligen borde jag kanske veta svaret. Men borde man inte ha åtminstone europeiska regler på området i stället för att vi jobbar så mycket med att ändra de svenska länderna? De flesta företag är ju gemensamma. Bedrivs det ett sådant arbete effektivt i dag?

Gudrun Antemar: Om jag inte helt missminner mig så hade vi för inte alltför länge sedan en departementspromemoria på remiss hos oss som just handlar om det europeiska. Man har ju en EU-konvention mot korruption, men jag vet ärligt talat inte om den har nått riksdagen än. Det kommer i alla fall ett lagstiftningsarbete på den delen.

Om man talar *world wide* så kan jag tala om att jag var i Mexiko i december tillsammans med den svenske riksåklagaren. Han undertecknade för Sveriges del en FN-konvention mot korruption. Där kommer det också att komma regler, bland annat om att varje land kommer att ha en skyldighet att inrätta en *body*, som det brukar heta på engelska, som ska arbeta brottsförebyggande, analyserande och strategiskt.

Om man på den internationella agendan för fem år sedan pratade om *organized crimes* så är det i dag *corruption* som man pratar om. Det kommer absolut att komma svenska regler som har inriktning på utlandet.

Ordföranden: Då sätter vi punkt för frågestunden denna gång. Därmed inte sagt att debatten tar slut på något sätt.

Förste vice ordförande Susanne Eberstein (s): Jag tackar alla som har varit här. Vetenskap och beprövad erfarenhet är det som vi behöver i riksdagen för att få ett bra underlag för våra beslut. Det har ni bidragit med, och det vill jag tacka så mycket för. Det har varit intressant och tankeväckande. Vi kommer säkert att ha flera kontakter och möten om de här frågorna.